

Затверджено та надано гриф

«Рекомендовано Міністерством освіти і науки України»

(наказ Міністерства освіти і науки України від 03 серпня 2022 року № 698)

ЗАХИСТ УКРАЇНИ

10 – 11 класи

Профільний рівень

Навчальна програма для закладів загальної середньої освіти,
закладів спеціалізованої освіти військового профілю
(військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою
військово-фізичною підготовкою)

2022

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Навчальна програма

**ЗАХИСТ УКРАЇНИ
10-11 КЛ. ПРОФІЛЬНИЙ РІВЕНЬ**

ДЛЯ ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ,

2022 рік

ЗМІСТ

| | | |
|-----|---|-----------|
| 1. | Пояснювальна записка | ст. 4-5 |
| 2. | Організаційні вказівки | ст. 6-13 |
| 3. | Порядок та критерії оцінювання навчальних досягнень | ст.14-16 |
| 4. | Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України» для закладів спеціалізованої освіти військового профілю(військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою) | ст. 17 |
| 5. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України». | ст.18-22 |
| 6. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» | ст.23 |
| 7. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Статуту Збройних Сил України» | ст.24-25 |
| 8. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Стройова підготовка». | ст.26-29 |
| 9. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Вогнева підготовка» | ст. 30-31 |
| 10. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Тактична підготовка» | ст. 32-34 |
| 11. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Військова топографія» | ст.35 |
| 12. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок» | ст.36-37 |
| 13. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка» | ст. 38-39 |
| 14. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Напрямок підготовки «Цивільний захист» | ст.40-41 |
| 15. | Тематичний план розділу «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій» | ст.42 |

| | | |
|-----|---|-------------|
| 16. | Тематичний план розділу «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів» | ст.43 |
| 17. | Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня загальноосвітньої підготовки учнів. Напрямок підготовки «Домедична допомога» | ст. 44-45 |
| 18. | Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України» для 10 класу (I курс) закладів спеціалізованої освіти військового профілю(військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою) | ст. 46 |
| 19. | Розподіл часу на вивчення навчального матеріалу в 10 класі | ст.47 |
| 20. | Зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів. 10 клас | ст. 48-77 |
| 21. | Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України» для 11 класу (II курс) закладів спеціалізованої освіти військового профілю(військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою) | ст.78 |
| 22. | Розподіл часу на вивчення навчального матеріалу в 11 класі | ст.79 |
| 23. | Зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів. 11 клас | ст. 80-100 |
| 24. | Розрахунок навчального часу та методичні рекомендації для проведення польових навчальних занять | ст. 101-102 |
| 25. | Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України» (польові навчальні збори) закладів спеціалізованої освіти військового профілю(військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою) | ст. 103 |
| 26. | Розподіл часу на вивчення навчального матеріалу. Польові навчальні збори | ст. 104 |
| 27. | Зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів. Польові навчальні збори | ст. 105-113 |
| 28. | Додаток 1 до розділу «Вогнева підготовка». Нормативи з вогневої підготовки та критерії їх оцінювання | ст. 114-116 |
| 29. | Додаток 2 до розділу «Тактична підготовка». Нормативи з тактичної підготовки та критерії їх оцінювання | ст. 117-121 |
| 30. | Додаток 3 до розділу «Військово-інженерна підготовка та зв'язок» Нормативи з військово-інженерної підготовки та критерії їх оцінювання | ст. 122-124 |
| 31. | Додаток 4 до розділу «Військово-прикладна фізична підготовка». Таблиця нормативів з військово-прикладної фізичної підготовки | ст.125-127 |
| 32. | Додаток 5 до розділу «Основи цивільного захисту». Нормативи із основ цивільного захисту та критерії їх оцінювання. | ст. 128-129 |

Пояснювальна записка

Навчальний предмет «Захист України» вивчається на підставі законодавства та входить до інваріантної складової Типових навчальних планів загальноосвітніх навчальних закладів III ступеня, відповідно до державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392 «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти».

Метою повної загальної середньої освіти є розвиток і соціалізація особистості учнів, формування у них національної самосвідомості, загальної культури, світоглядних орієнтирів, екологічного стилю мислення і поведінки, творчих здібностей, дослідницьких і життєзабезпечувальних навичок, здатності до саморозвитку й самонавчання в умовах глобальних змін і викликів.

Випускник старшої школи – це вільна особистість, яка має високий рівень самосвідомості, громадянськості та самодисципліни, поважає себе, усвідомлює свою цінність та цінність іншої особистості, здатна нести відповідальність перед собою та суспільством; це гуманна особистість, що проявляє милосердя, доброту, терпимість і доброзичливість, здатна до співпереживання. Готова надати допомогу, прагне до миру й розуміє цінність людського життя; це духовна особистість – має потребу до пізнання й самопізнання, рефлексії, має потребу в красі й спілкуванні; це патріот України, який знає її історію; носій української культури, що поважає культуру інших народів; компетентний мовець, що вільно спілкується державною мовою, володіє також рідною (у разі відмінності) й однією чи кількома іноземними мовами, має бажання і здатність до самоосвіти, виявляє активність і відповідальність у громадському й особистому житті, здатний до підприємливості й ініціативності, має уявлення про світобудову, бережно ставиться до природи, безпечно й доцільно використовує досягнення науки і техніки, дотримується здорового способу життя.

Предмет «Захист України» вивчається та практично відпрацьовується учнями з метою:

- теоретичної, прикладної, фізичної і психологічної підготовки учнівської молоді до захисту України;
- набуття знань нормативно-правових актів, які регламентують діяльність Збройних Сил України та інших військових формувань України, військової підготовки, цивільного захисту, домедичної допомоги;
- формування навичок виконання прийомів, дій і нормативів з військової справи, військово-прикладної фізичної підготовки та інших напрямків програми;
- виховання високих професійно-прикладних моральних і вольових якостей;
- підготовки молоді до служби у Збройних Силах України, інших військових формуваннях, до вступу у заклади вищої освіти сектору безпеки і оборони України;
- розвитку розумових здібностей, професійно-важливих якостей, формування життєво необхідних компетентностей, любові до військової служби та професії захисника України.

Відповідно до мети сформульовано завдання предмета:

- підготовка учнівської молоді до захисту життя і здоров'я, забезпечення власної безпеки і безпеки інших людей у надзвичайних ситуаціях мирного і воєнного часу;
- ознайомлення учнівської молоді з основами нормативно-правового забезпечення захисту України, цивільного захисту та основ безпеки життєдіяльності;
- набуття знань про задачі Збройних Сил України та інших військових формувань, їх характерні особливості; засвоєння основ захисту України, цивільного захисту, домедичної допомоги та військово (професійно)-прикладної фізичної підготовленості;

- підготовка учнів до захисту України, професійна орієнтація молоді на службу у Збройних Силах України та інших військових формуваннях, визначених законодавством.

Закладам освіти при створенні робочих навчальних планів за умови вибору предмета «Захист України» як профільного слід урахувати, що кількість годин на його вивчення має відповідати кількості годин в Типовій освітній програмі, передбачених на профільні предмети.

Програма предмета «Захист України» включає:

- 1) пояснювальну записку;
- 2) перелік ключових компетентностей;
- 3) критерії оцінювання;
- 3) зміст навчального матеріалу та очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів, згідно з державними вимогами до рівня загальноосвітньої підготовки учнів;

- 4) додатки, нормативи.

Зміст програмового матеріалу, залежно від матеріальної бази навчального закладу, може бути скорегований на 20 відсотків. Послідовність вивчення тем учитель може визначати самостійно.

Оцінювання навчальних досягнень з предмета «Захист України» здійснюється відповідно до критеріїв оцінювання та організаційних вказівок.

Предмет вивчається у формі класних, позакласних занять, упродовж 10 і 11 класів та під час навчально-польових занять (зборів).

Відповідно до потижневого (календарного) плану з розрахунку 5 годин на тиждень уроки проводяться: 10 клас - по 5 годин на тиждень протягом навчального року та 80 годин відводиться на проведення навчально-польових занять (зборів); 11 клас - по 5 години на тиждень протягом навчального року.

Поділ класів на групи здійснюється відповідно до вимог чинного законодавства.

Основною організаційною формою вивчення предмета «Захист України» в закладах загальної середньої освіти усіх типів є урок, що проводиться вчителем згідно з календарно-тематичним плануванням, складеним відповідно до навчальної програми.

Обов'язкова форма одягу для вчителя (викладача) під час проведення занять з предмету «Захист України» – військова форма Збройних Сил України.

Навчально-польові заняття (збори) проводяться з метою практичного закріплення рівня знань, умінь та навичок учнів 10 класів поетапно (у міру вивчення тем (розділів)). Організуються десятиденні (80 годин) навчально-польові заняття (збори) на базі військових частин, територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, базових навчальних закладів, приміських/районних військових комісаріатів та органів місцевого самоврядування.

Практичне закріплення теоретичного матеріалу з розділу «Основи цивільного захисту» також передбачається під час проведення Тижнів безпеки життєдіяльності та Днів цивільного захисту.

Стрільба з автомата проводиться на відповідно обладнаних стрільбищах і в тирах згідно з планами територіальних центрів комплектування та соціальної підтримки, на підставі наказів, погоджених з начальником гарнізону (командиром військової частини, начальником вищого військового навчального закладу), органом управління освітою і керівником закладу освіти.

Організаційні вказівки

Відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» рішення про розподіл годин для формування профілю з предмету «Захист України» приймає заклад освіти, враховуючи освітні потреби учнів, регіональні особливості, кадрове забезпечення, матеріально-технічну базу тощо. Профіль навчання формується з урахуванням можливостей забезпечити якісну його реалізацію.

Навчання предмета «Захист України» має зробити певний внесок у формування ключових компетентностей.

Компетентнісний потенціал предмета (за ключовими компетентностями)

| | Ключові компетентності | Компоненти |
|---|--|---|
| 1 | Спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - володіти високим рівнем мовної культури з метою ефективної комунікації з військової проблематики; - брати участь у полілогах і діалогах, вести монолог з проблемних тем, пов'язаних з військовою справою; - знаходити, вибирати, сприймати, аналізувати і використовувати інформацію військового спрямування; - оцінювати комунікативну ситуацію, приймати професійне рішення та планувати комунікативні дії. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - виявлення поваги до різних складових національної культури (мова, традиції, ритуали, звичаї) у повсякденному житті, під час заходів військово-патріотичного виховання; - усвідомлення значення військової справи для розвитку патріотичної особистості; - шанування державних символів України, які символізують історію державотворення. <p>Навчальні ресурси: Електронні лексикографічні, довідникові фонди академічних установ (Інституту Історії НАН України, Інституту мовознавства імені О. Потебні НАН України тощо): інформація про історію розвитку українського війська та техніки і озброєння військової частини.</p> |
| 2 | Спілкування іноземними мовами | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - читати і розуміти тексти, ініціювати, підтримувати і закінчувати розмови щодо роботи з пам'ятками міжнародного гуманітарного права; - брати участь в іншомовному спілкуванні (усне та письмове мовлення) щодо військової справи; - володіти культурою ділового та професійного спілкування іноземними мовами; - володіти основами ділового спілкування іноземною мовою у типових ситуаціях; - розуміти розмовне мовлення під час участі у міжнародних проектах, поїздках за кордон; |

| | | |
|---|----------------------------|--|
| | | <ul style="list-style-type: none"> - володіти навичками розуміння іноземної мови на слух під час повідомлень та інформації щодо надзвичайних ситуації у мирний та воєнний час. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - знання звичаїв, особливостей життя у країні, мова якої вивчається, відповідність мовленнєвої поведінки та етикету носіїв мови; - позитивне ставлення до іноземної мови як засобу спілкування, повага до народу, носія цієї мови, толерантне ставлення до його культури, звичаїв та способу життя; - культурна неупередженість і соціокультурна спостережливість, тактовність і ввічливість; - розуміння значення іноземної мови як засобу вирішення багатьох проблем міжкультурного спілкування, підвищення престижу та посилення ролі України у світі; - пошуки інформації в іноземних джерелах про тактику дій іноземних держав, зброю нового покоління та ін. <p>Навчальні ресурси: новини іноземною мовою, військова термінологія міжнародного гуманітарного права, зустрічі з військовослужбовцями з іноземних держав на навчально-польових заняттях, зустрічі з учасниками бойових дій іноземних держав.</p> |
| 3 | Математична компетентність | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - моделювати елементи бойових ситуацій та розкривати основні події в процесах ведення збройної боротьби, проводити певні розрахунки для прогнозування можливих результатів бойових дій; - розв'язувати вогневі задачі на ураження противника як процес знищення цілей вогнем з різних видів зброї; - визначати вихідні установки прицілу та точки прицілювання з урахуванням відстані до цілі і її розмірів; - визначати відстані на місцевості за лінійними розмірами предметів чи безпосереднім проміром (пари кроків); - розраховувати ведення стрільби з урахуванням дальності прямого пострілу; - використовувати математичні методи під час виносу точки прицілювання з урахуванням бокового вітру чи під час руху цілі; - розраховувати бойові можливості підрозділів щодо ураження противника під час різних способів ведення бою; |

| | | |
|---|---|---|
| | | <ul style="list-style-type: none"> - здійснювати підрахунок та аналіз частоти серцевих скорочень у стані спокою та під час фізичних навантажень; - визначати сторони горизонту за компасом та годинником, уміти надавати інформацію про своє місцезнаходження. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення важливості математичних знань та математичного мислення під час постановки чи виконання завдань з розділів програми (вогнева, прикладна-фізична, домедична та тактична підготовки і військова топографія). <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - постановка вогневих задач, визначення відстаней за допомогою лінійних розмірів, визначення бойових можливостей підрозділів, життєвих показників людини, рух за азимутом. |
| 4 | <p>Основні компетентності у природничих науках і технологіях.</p> | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - діяти за умов застосування противником хімічної зброї, отруйних речовин з метою збереження життя; - використовувати засоби індивідуального та колективного захисту і спеціальної обробки; - характеризувати надзвичайні ситуації мирного часу (землетруси, повені, пожежі, циклони); вміти діяти під час незвичайних ситуацій; - дотримуватися правил безпечної поведінки при виникненні надзвичайних ситуацій з вибухонебезпечними предметами; - застосовувати маскування як вид бойового забезпечення, яке організовується та здійснюється з метою приховування від противника складу сил своїх військ і введення його в оману відповідно до намірів та розташування своїх підрозділів, споруд та вогневих позицій. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміння впливу військових дій на природу; - розуміння катастрофічного впливу ядерної, хімічної та біологічної зброї як руйнівної сили; - ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела життя, усвідомлення важливості бережливого природокористування; - позитивне ставлення до природних елементів, які дають можливість змінювати зовнішній вигляд бойової техніки, вирішувати проблеми підвищення міцності деталей літаків, автомобілів, танків, підводних човнів, різних видів зброї; - усвідомлення значення природних елементів у природі, які використовуються у фотоелементах, |

| | | |
|---|-------------------------------------|--|
| | | <p>дають можливість «бачити» в темряві, вести бій у нічних умовах; застосовуються в атомних силових установках; використовується для створення снарядів та куль.</p> <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - вирішення питань при діях у надзвичайних ситуаціях, засоби захисту природи від вражаючих факторів зброї масового ураження. |
| 5 | Інформаційно-цифрова компетентність | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - самостійно знаходити, аналізувати та добирати необхідну інформацію, обробляти її, зберігати та передавати за допомогою технічних засобів, з використанням інформаційних технологій; - використовувати інформаційно-комунікативні технології, розуміти та оцінювати різні аспекти медіаконтенту; - ефективно комунікувати за допомогою онлайн-комунікації в різноманітних формах (електронна пошта, чати, блоги, соціальні мережі тощо); - здійснювати інформаційну діяльність зі збору, обробки, передачі, збереження інформації; - формувати практичні навички зі стрільби по статичних та динамічних мішенях за допомогою лазерних електронних стрілецьких тренажерів; - працювати з комплексними навчальними пакетами (електронними підручниками); - використовувати всесвітню систему взаємополучених комп'ютерних мереж, що базуються на комплекті Інтернет-протоколів. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення впливу інформаційних та комунікативних технологій і пристроїв на здоров'я людини, переваг та ризиків їх застосування; - розуміння проблем та наслідків комп'ютерної залежності. <p>Навчальні ресурси:</p> <p>комп'ютерні програми з тактичної та вогневої підготовки, відеоуроки з військової тематики, презентації з тем розділів програми «Захист України», комп'ютерні тести з метою оцінки знань учнів з військової справи.</p> |
| 6 | Уміння вчитися впродовж життя | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - визначати мету навчальної діяльності, застосовувати потрібні знання і обирати необхідні способи діяльності для досягнення мети; - організовувати та планувати свою навчальну діяльність; - моделювати власний освітній напрямок, аналізувати, контролювати, коригувати та |

| | | |
|---|----------------------------------|--|
| | | <p>оцінювати результати своєї навчальної діяльності;</p> <ul style="list-style-type: none"> - доводити правильність власного судження або визнавати помилковість. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; - зацікавленість у пізнанні світу; - розуміння важливості вчитися впродовж життя; - прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності. <p>Навчальні ресурси:</p> <p>моделювання власного освітнього напрямку з вивчення предмету.</p> |
| 7 | Ініціативність і підприємливість | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, ухвалювати оптимальні рішення щодо урегулювання військових конфліктів мирним шляхом; - використовувати критерії практичності, ефективності та точності, щоб обрати найкраще рішення як майбутнім військовослужбовцем, який буде діяти в сучасному загальновійськовому бою; - аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати з проблем та питань повсякденної життєдіяльності військ; - використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання взаємовідносин, та дотримання статутних положень, правил військової ввічливості, повага до командирів; - аналізувати та оцінювати власні професійні можливості, здібності та співвідносити їх з вимогами до військовослужбовця, члена військового колективу та представника військової частини; - боротися з порушеннями правил військової дисципліни, контролювати свої емоції під час виконання складних завдань та психо-фізичного навантаження в складних ситуаціях, організувати свій час і мобілізувати ресурси для вивчення військової справи; - оцінювати власні можливості в процесі рухової діяльності, виконання стройових прийомів, прийомів з основ самозахисту, нормативів з вогневої, тактичної військово-прикладної фізичної підготовки та основ цивільного захисту; - організувати різні ігри на місцевості, відповідати за власні рішення, визнавати недоліки у тактичних діях, планувати та реалізовувати проекти на військово-спортивну |

| | | |
|---|--|--|
| | | <p>тематику (змагання зі стрільби, воєнізовані естафети).</p> <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ініціативність; відповідальність, упевненість у собі; - переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; - позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших; - відвага, наполегливість, самовіддача, усвідомлення важливості співпраці під час ігрових ситуацій. <p>Навчальні ресурси:</p> <p>змагання з військово-прикладних видів спорту, участь у тактико-стройових заняттях, практичних стрільбах, діях на місцевості.</p> |
| 8 | Соціальна та громадянська компетентності | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - аргументувати та відстоювати свою позицію; - ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях та діях солдата в сучасному загальновійськовому бою; - співпрацювати в колективі, вносити свою частку в роботу групи для вирішення проблеми вивчення статутних положень про військову дисципліну, внутрішній порядок у військовій частині, правил поведінки військовослужбовця; - виявляти соціальні почуття, змістом яких є любов до України, сучасних Збройних Сил, готовність підпорядковуватися наказам та розпорядженням командирів та начальників, виявляти повагу в колективі; - застосовувати процедури та способи захисту власних інтересів, прав та свобод як майбутніх військовослужбовців, відповідно до законів України; - виконувати громадянський обов'язок у межах місцевої громади та держави загалом - ефективно спілкуватися, долати стереотипи, робити свідомий вибір та діяти відповідально. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - усвідомлення людини як вищої соціальної цінності, поваги до її прав і свобод, закону; - прагнення до суспільної справедливості, рівноправності; - активна та відповідальна громадянська позиція, розуміння громадянського обов'язку; - відповідальність за спільну справу. <p>Навчальні ресурси:</p> <p>Статути Збройних Сил України, Конституція України, міжнародні правові акти, сучасна публіцистика, виконання проєктів, задачі соціального змісту.</p> |

| | | |
|----|---|--|
| 9 | Обізнаність та самовираження у сфері культури | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - розуміти власну національну культуру, історію створення сучасних Збройних Сил, повага до історичного минулого; - окреслювати основні тенденції розвитку культури в минулому та враховувати історичні етапи розвитку українського війська, ролі визначних полководців, значення важливих, історичних битв; - використовувати мистецькі артефакти для пізнання минулого, осмислювати значення мистецтва в історичному контексті, знати історію розвитку та класифікацію сучасної зброї; - зіставляти досягнення української культури з іншими культурами. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - свідоме збереження і розвиток власної національної культури та історичної спадщини; - повага до культури інших країн; - відповідальна поведінка та піклування про пам'ятки української та світової культур; - відкритість до міжкультурного діалогу. <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - твори військового мистецтва, творчі проекти, інтерактивні історичні заняття в краєзнавчих музеях бойової трудової слави, вивчення історії рідного краю. |
| 10 | Екологічна грамотність і здорове життя. | <p>Уміння:</p> <ul style="list-style-type: none"> - змінювати навколишній світ засобами сучасних технологій без шкоди для середовища; - надавати допомогу собі та тим, хто її потребує, при травмуваннях, кровотечах та пораненнях; - ухвалювати рішення, обмірковуючи альтернативи і прогнозуючи наслідки для здоров'я, добробуту і безпеки людини; - регулярно вдосконалювати фізичний стан, демонструвати рухові вміння і навички та використовувати їх у різних життєвих ситуаціях. <p>Ставлення:</p> <ul style="list-style-type: none"> - відповідальне ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших людей; - дотримання морально-етичних і правових норм, правил екологічної поведінки в довкіллі; - ціннісне ставлення до навколишнього середовища як до потенційного джерела здоров'я, добробуту та безпеки людини і спільноти, усвідомлення важливості бережливого природокористування; - усвідомлення значення здоров'я для самовираження та соціальної взаємодії. |

| | | |
|--|--|--|
| | | <p>Навчальні ресурси:</p> <ul style="list-style-type: none"> - соціальні, екологічні та медичні проекти; моделювання соціальних ситуацій, зокрема впливу природного та техногенного середовища на здоров'я і безпеку людини; мультимедійні презентації до проектів, пов'язаних з добробутом, здоров'ям і безпекою життєдіяльності. |
|--|--|--|

Планування освітнього процесу здійснюється з урахуванням необхідності формування визначених ключових компетенцій.

Програмою передбачено чотири основні напрями підготовки:

- військові-історичні, правові основи захисту України;
- допризовна підготовка;
- цивільний захист;
- домедична допомога.

Структурним елементом напрямів підготовки є самостійні розділи. Усього виділяється 350 годин згідно з навчальною програмою та 80 годин за рахунок навчально-польових зборів. Планувати напрями підготовки, розділи програми варто в логічній послідовності.

З особливою ретельністю варто планувати заняття в польовому навчальному таборі, які проводяться, як правило, на базі діючих військових частин, навчальних центрів (доречно проводити за рахунок годин, виділених для навчальної практики у 10 класах).

Щотижневі плани мають передбачати послідовне, повне і якісне оволодіння матеріалом на рівні знання, розуміння, уміння застосовувати, виявляти ставлення, оцінювати:

- на першому курсі – прийоми і способи дій солдата в бою;
- на польових навчальних заняттях – поглиблення, закріплення теоретичних знань та умінь застосовувати прийоми, дії, нормативи;
- на другому курсі – вивчення організації управління відділенням у бою; ознайомлення з основами ведення бою відділенням.

У процесі навчання учні повинні усвідомити основні положення Конституції України про захист України, Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу», призначення Збройних Сил та інших військових формувань України, їх особливості, засвоїти основи військової справи, цивільного захисту, домедичної допомоги, набути психологічної, фізичної готовності до військової служби, сформувані життєві компетентності, необхідні для самореалізації себе як особистості.

Порядок та критерії оцінювання навчальних досягнень

Об'єктом оцінювання навчальних досягнень є знання, розуміння, уміння застосовувати, досвід творчої та практичної діяльності.

Видами оцінювання навчальних досягнень учнів є **поточне, тематичне, семестрове, річне оцінювання**.

Поточне оцінювання - процес встановлення рівня навчальних досягнень учня (учениці) в оволодінні змістом предмета, рівнем його розуміння, уміння застосовувати на практиці відповідно до вимог навчальних програм.

Об'єктом поточного оцінювання рівня навчальних досягнень учнів є знання, розуміння, уміння застосовувати на практиці, самостійність оцінних суджень, досвід творчої діяльності та емоційно-ціннісного ставлення до навколишньої дійсності.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі поурочного вивчення теми.

Тематичному оцінюванню навчальних досягнень підлягають основні результати вивчення теми. Інформація, отримана на підставі поточного контролю, є основою для коригування роботи вчителя на уроці.

Тематична оцінка виставляється на підставі результатів опанування учнями матеріалу теми впродовж її вивчення з урахуванням поточних оцінок, різних видів навчальних робіт (практичних, самостійних, творчих, контрольних робіт, складання нормативів, виконання контрольних вправ) та навчальної активності школярів.

Перед початком вивчення чергової теми всі учні мають бути ознайомлені з тривалістю вивчення теми (кількість занять); кількістю й тематикою обов'язкових робіт, нормативів, контрольних вправ і термінами їх проведення; умовами оцінювання.

У «Змісті навчального матеріалу та очікуваних результатах навчально-пізнавальної діяльності учнів» даної програми вказані контрольні нормативи, обов'язкові для виконання і перевірки в рамках певної теми.

За кожен тему програми всі учні мають отримати оцінки.

При виставленні тематичних оцінок враховується знання з теми, яка вивчається, та практичні навички, при цьому перевага надається навичкам:

- **«високий рівень»** – балів цього рівня заслуговують учні, які за практичні навички (виконання нормативів та вправ) отримали не нижче 10 балів, а за теоретичні знання – не нижче 7 балів;

- **«достатній рівень»** – балів цього рівня заслуговують учні, які за практичні навички (виконання нормативів та вправ) отримали не нижче 7 балів, а за теоретичні знання – не нижче 6 балів;

- **«середній рівень»** – балів цього рівня заслуговують учні, які за практичні навички (виконання нормативів та вправ) і за теоретичні знання отримали не нижче 4 балів;

- **«початковий рівень»** – бали цього рівня отримують учні, які за практичні навички (виконання нормативів та вправ) і за теоретичні знання отримали бали 3-1.

Оцінка за розділи виставляється на основі тематичних оцінок. Оцінка за напрямом підготовки виводиться так:

- **«високий рівень»** – якщо бали, отримані з допризовної підготовки не нижче високого рівня, а інших напрямів підготовки не нижче достатнього рівня;

- **«достатній рівень»** – якщо бали з допризовної підготовки не нижче достатнього рівня, а 50% балів інших напрямів підготовки не нижче середнього рівня;

- **«середній рівень»** – якщо бал початкового рівня отриманий не більше, ніж з одного напрямку підготовки, крім допризовної підготовки;

- **«початковий рівень»** – якщо з двох і більше напрямів підготовки отриманий бал початкового рівня.

Оцінка за семестр виставляється з урахуванням важливості та пріоритетності напрямів (перевага віддається оцінкам з розділів: «Вогнева підготовка», «Тактична підготовка», «Стройова підготовка», «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»).

Річна оцінка виставляється на основі семестрових оцінок.

Основними функціями оцінювання є контролювальна, навчальна, діагностична і виховна. При оцінюванні навчальних досягнень з предмета «Захист України» вчителем оцінюються: володіння теоретичними знаннями, уміння використовувати теоретичні знання при виконанні завдань різного типу, володіння практичними вміннями та навичками; нормативні показники, контрольні вправи (нормативні показники та вправи подано у навчальній програмі). Якість виконання нормативів визначає рівень індивідуальної підготовки учнів. Під час оцінювання рекомендується:

- здійснювати індивідуальний підхід, тобто створювати для учня такі умови, які відповідають особливостям його розвитку, рівню фізичного підготовленості, стану здоров'я;
- конкретизувати завдання, визначені змістом уроку, які підлягають оцінюванню;
- застосовувати гласність оцінки (своєчасно інформувати учня про оцінку з коротким аналізом виконання учнем рухових, практичних дій);
- врахувати особисті досягнення учнів протягом навчального року; ступінь активності учнів на уроках.

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень учнів з предмета «Захист України»

Навчальні досягнення учнів оцінюються на основі навчальної діяльності: учень характеризує, пояснює, класифікує, порівнює, оцінює, називає, застосовує, виконує, виявляє, користується, розуміє, обґрунтовує, наводить приклади, дотримується правил, що дає підстави визначити дійсний рівень знань, рухових умінь і навичок відповідно до вимог навчальної програми.

Головним критерієм оцінювання навчальних досягнень є комплексне оцінювання теоретичних знань, практичних умінь і навичок.

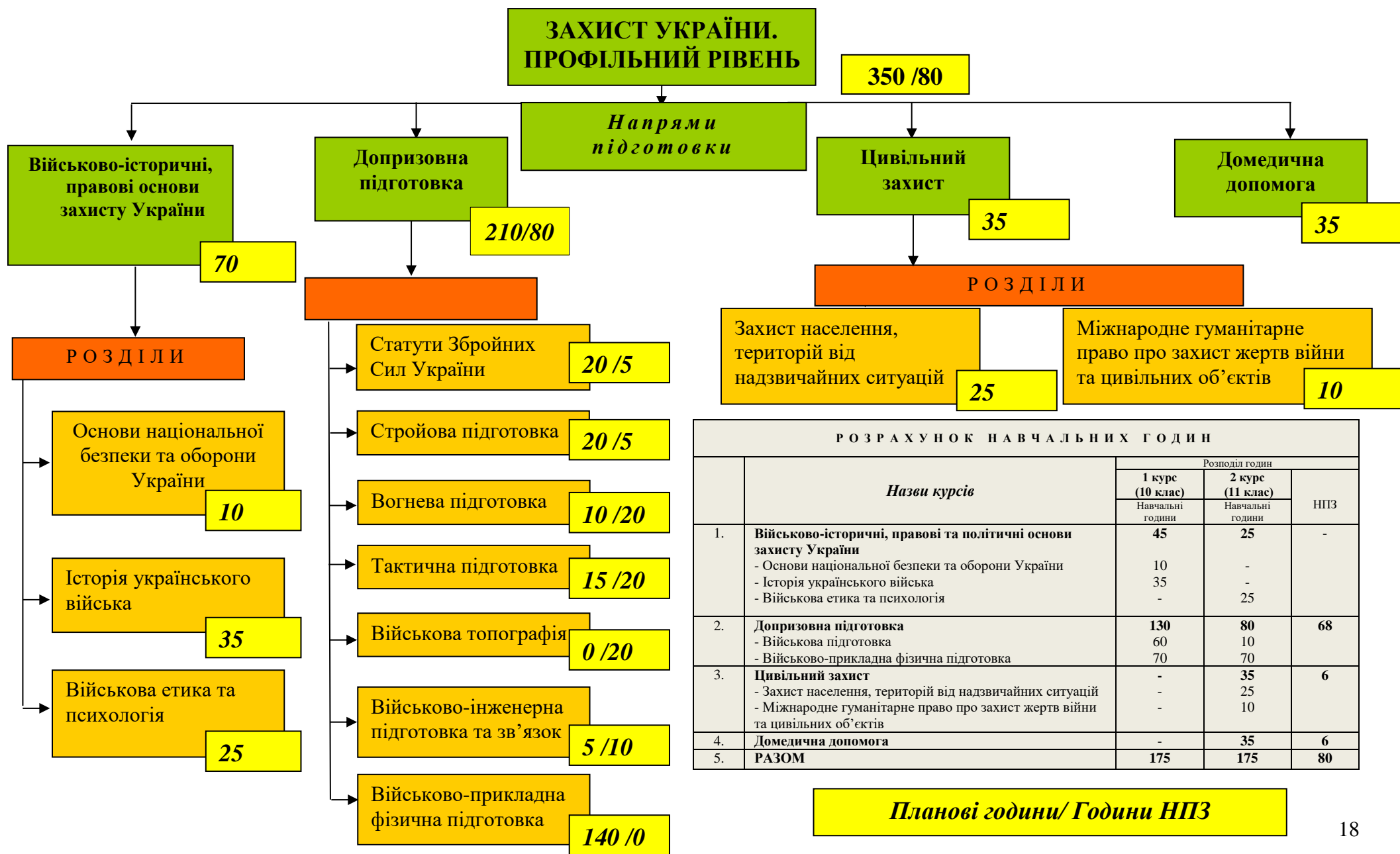
При тематичному, семестровому, річному, оцінюванні обов'язковим є врахування порядку та нормативів оцінювання, визначених для кожного напрямку підготовки, розділу програми. Оцінювання за 1 курс навчання здійснюється з обов'язковим врахуванням балів за результатами польових навчальних занять, які виводяться окремо з кожного курсу, розділу.

Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 12-бальною системою оцінювання.

| Рівні навчальних досягнень | Бали | Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів |
|-----------------------------------|-------------|---|
| I Початковий | 1 | Учень може розрізнити об'єкт вивчення і відтворити деякі його елементи. Володіє навчальним матеріалом на рівні елементарного розпізнання і відтворення окремих фактів, елементів, об'єктів, що позначаються окремими словами чи реченнями, з постійною допомогою вчителя виконує тільки фрагменти практичних завдань. |
| | 2 | Учень фрагментарно відтворює незначну частину навчального матеріалу, має поверхневі уявлення про об'єкт вивчення, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні, має елементарні уміння і навички, практичні завдання виконує лише з допомогою вчителя. |
| | 3 | Учень відтворює менше половини навчального матеріалу, з допомогою вчителя виконує елементарні завдання, розрізняє елементи техніки виконання нормативних вимог і здатний виконати незначну їх частину. |

| | | |
|--------------------------|----|--|
| II Середній | 4 | Учень знає дещо більше половини норми навчального матеріалу, здатний відтворити його, хоч не в повному обсязі, але відповідно до тексту підручника або пояснення вчителя, його уміння і навички дають змогу виконувати практичні вимоги на репродуктивному рівні. |
| | 5 | Учень розуміє основний навчальний матеріал, здатний дати визначення понять, але при цьому допускає помилки. З допомогою вчителя може логічно відтворювати значну його частину. Під час виконання практичних завдань потребує систематичної допомоги вчителя. |
| | 6 | Учень виявляє знання і розуміння основних положень навчального матеріалу, відповідь його правильна, він може відтворити значну частину теоретичного матеріалу, з допомогою вчителя аналізує, порівнює та робить висновки, виправляє допущені помилки, виконує окремі контрольні нормативні показники і вимоги. |
| III Достатній | 7 | Учень виявляє знання і розуміння значної частини навчального матеріалу, здатний застосовувати його на рівні стандартних ситуацій, що дає змогу самостійно виконувати більшість елементів нормативних вимог. |
| | 8 | Учень вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях, аналізує, робить висновки. Відповідь його повна, логічна, обґрунтована, але з деякими несуттєвими недоліками. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання практичних завдань у стандартних ситуаціях. |
| | 9 | Учень вільно володіє вивченим матеріалом, вміє узагальнювати і систематизувати інформацію, застосовує її на практиці, рівень умінь і навичок достатній для виконання повного об'єму нормативних вимог у стандартних ситуаціях. |
| IV Високий | 10 | Учень володіє глибокими, міцними знаннями, здатний використовувати їх у нестандартних ситуаціях. Виявляє творчі здібності, самостійно визначає мету власної діяльності, знаходить джерела інформації та самостійно використовує їх відповідно до поставлених завдань, рівень умінь і навичок учня дає змогу правильно і якісно виконувати нормативні вимоги. |
| | 11 | Учень володіє узагальненими знаннями з предмета, вільно висловлює власні думки, визначає програму особистої пізнавальної діяльності, без допомоги вчителя знаходить джерела інформації і використовує одержані відомості для розв'язання завдань і розширення власної пізнавальної діяльності. |
| | 12 | Учень має системні знання, виявляє здатність творчо вирішувати поставлені завдання, самостійно розвиває власні обдарування і нахили, вміє самостійно здобувати знання, рівень умінь і навичок дає змогу виконувати нормативні вимоги на бездоганному рівні. |

1. Зміст програми та розрахунок навчального часу з предмета «Захист України. Профільний рівень» для закладів загальної середньої освіти та закладів спеціалізованої освіти військового профілю (військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)



Зміст навчального матеріалу та державні вимоги до рівня навчальних досягнень учнів

Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України»

Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові та політичні основи захисту України» включає в себе розділи:

- основи національної безпеки та оборони України;
- історія українського війська;
- основи військової етики і психології.

Метою вивчення розділів є вивчення

- вимог законодавства України з питань оборони (Закони України «Про основи національної безпеки України», «Про оборону України», «Про основи національного спротиву») Стратегія національної безпеки України, Воєнна доктрина України)

- історії українського війська, нормативно-правової бази з військових питань, військової символіки,

- основ військової етики та психології.

За результатами навчання учні повинні:

Знає, характеризує:

- основні вимоги законодавства України з питань оборони, національної безпеки, історію розвитку українського війська від кам'яної доби до періоду незалежної держави України, законодавчі акти, які регламентують діяльність Збройних Сил України, інших військових формувань, види етикету, вимоги до морально-психологічних якостей військовослужбовців у сучасних умовах;

Уміє і застосовує:

- дотримується вимог законодавства України з питань оборони, національної безпеки, виконує вимоги нормативно-законодавчих актів в умовах службової діяльності;
- дотримується вимог військового етикету;
- формує в собі морально-психологічні якості, необхідні для військової служби.

Заняття проводяться, як правило, учителями предмету «Захист України», учителями історії. Вивчення теоретичного матеріалу курсу здійснюється як на планових заняттях, так і на виховних заходах, практичних заняттях, які доцільно проводити на базі діючих військових формувань. При плануванні навчальних занять, виховних заходів, учитель повинен пов'язувати матеріал з діяльністю військових формувань, націлюючи учнів на знання, розуміння, уміння, необхідні для продовження служби за контрактом у Збройних Силах України чи продовження навчання у ВНЗ сектору безпеки і оборони України.

Історію українського війська доцільно пов'язувати з предметом «Історія України».

Знання з військової етики та психології необхідно закріплювати і поглиблювати на заняттях з загальноосвітньої і військової підготовки, а також в умовах життєдіяльності навчального закладу.

При вивченні курсу застосовувати теоретичні і практичні форми і методи навчання.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна к-сть годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|--|------------------|---------------------------------|--------|-----|--------|
| Розділ «Основи національної безпеки та оборони України» (10 год.) | | | | | |
| 1. | Вступне заняття. | 1 | 1 | | |

| | | | | | |
|--|---|-----------|-----------|---|---|
| 2. | Основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності | 3 | 3 | - | - |
| 3. | Основні засади оборони держави, права та обов'язки громадян України у сфері оборони. | 3 | 3 | - | - |
| 4 | Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України | 3 | 3 | | |
| | УСЬОГО: | 10 | 10 | | |
| Розділ «Історія українського війська» (35 год.) | | | | | |
| 1. | Загальні відомості про війну, військо і військове мистецтво. | 3 | 3 | - | - |
| 2. | Передісторія розвитку Збройних Сил України. | 3 | 3 | - | - |
| 3. | Українське військо княжих часів. | 4 | 4 | - | - |
| 4. | Військова справа у часи Запорізької Січі. | 6 | 6 | - | - |
| 5. | Українські військові формування в XVIII – XIX ст. | 2 | 2 | - | - |
| 6. | Збройні формування України в період Першої світової війни та Визвольних змагань 1917–1921 рр. | 3 | 4 | - | - |
| 7. | Військове будівництво в Радянській Україні. | 1 | 1 | - | - |
| 8. | Українські військові формування періоду Другої світової війни та другої половини XX ст. | 3 | 4 | - | - |
| 9. | Російсько-українська війна: період 2014 – 2022 рр. | 3 | | | |
| 10. | Збройні Сили незалежної України. | 2 | 2 | - | - |
| 11. | Військова присяга і військова символіка України. | 1 | 1 | - | - |
| 12. | Законодавство України про військову службу. | 2 | 2 | - | - |
| 13. | Тематичне, семестрове оцінювання навчальних досягнень. | 2 | 3 | - | - |
| | УСЬОГО: | 35 | 35 | - | - |
| Розділ «Військова етика і психологія» (25 год.) | | | | | |
| 1. | Психологічні властивості, пізнавальні процеси особистості військовослужбовця | 4 | - | - | 4 |
| 2. | Особистість військовослужбовця, становлення особистості у ході військової діяльності | 4 | - | - | 4 |
| 3. | Психологія військового колективу. | 6 | - | - | 6 |

| | | | | | |
|----|--|-----------|---|---|-----------|
| 4. | Методи вдосконалення морально-психічної готовності до військової служби. | 9 | - | - | 9 |
| 5. | Тематичне, семестрове оцінювання навчальних досягнень. | 2 | - | - | 2 |
| | УСЬОГО: | 25 | - | - | 25 |

Особливості оцінювання історії українського війська

При оцінюванні навчальних досягнень з історії українського війська за основу береться:

- поступове зростання рівня вимог до учнів від класу до класу відповідно до рівня набуття учнями ключових та предметних компетентностей;
- рівень оволодіння основними питаннями змісту та переліком вмінь і навичок, що їх учні мають набути під час вивчення курсів історії України та всесвітньої історії відповідно з врахуванням вікових особливостей пізнавального процесу школярів.

| Рівні навчальних досягнень | Бали | Характеристика навчальних досягнень учня (учениці) |
|----------------------------|------|---|
| | 1 | Учень (учениця) може повторити тему уроку, назвати одне-два поняття, які вивчалися протягом теми, одну-дві події, персоналії чи історико-географічні об'єкти, що вивчалися протягом теми. |
| Початковий | 2 | Учень (учениця) називає декілька подій, дат, історичних постатей або історико-географічних об'єктів; вибирає правильний варіант відповіді на рівні «так - ні»; має загальне уявлення про лічбу часу в історії |
| | 3 | Учень (учениця) двома-трьома простими реченнями може розповісти про історичну подію чи постать; впізнати її за описом; співвіднести рік зі століттям, століття – з тисячоліттям ; може пояснити легенду історичної карти |
| Середній | 4 | Учень (учениця) репродуктивно відтворює невелику частину навчального матеріалу теми, з використанням понять та термінів, що подані у тексті підручника, називаючи одну-дві основні дати; розпізнає на історичній карті різноманітні історико-географічні об'єкти та використовує карту для локалізації історичного змісту підручника за допомогою вчителя |
| | 5 | Учень (учениця) з допомогою вчителя відтворює основний зміст навчальної теми, визначає окремі ознаки історичних понять, називає дати подій, що вивчаються; показує на карті історико-географічний об'єкт з використанням легенди карти; розпізнає різноманітні історичні джерела за їх видами (речові, візуальні, етнографічні, текстові тощо) |
| | 6 | Учень (учениця) самостійно відтворює фактичний матеріал теми, розповідає про історичну постать на основі матеріалів підручника, встановлює хронологічну послідовність трьох-чотирьох подій; користується джерелами історичної інформації і за допомогою вчителя використовує для пояснення основного змісту теми |

| Рівні навчальних досягнень | Бали | Характеристика навчальних досягнень учня (учениці) |
|-----------------------------------|-------------|---|
| Достатній | 7 | Учень (учениця) послідовно і логічно відтворює навчальний матеріал теми, виявляє розуміння історичної термінології, характеризує події (причини, наслідки, значення), виокремлює деякі ознаки явищ та процесів; самостійно «читає» історичні карти з допомогою їх легенди; самостійно працює з матеріалами підручника, встановлює відповідність подій та явищ |
| | 8 | Учень (учениця) володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією, дає правильне визначення історичних понять та користується ними, аналізує описані історичні факти, порівнює однорідні історичні явища, визначає причинно-наслідкові зв'язки між ними, встановлює синхронність подій у межах періоду з курсу історії України та всесвітньої історії; використовує історичну карту як джерело знань |
| | 9 | Учень (учениця) оперує навчальним матеріалом, узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовуючи їх конкретними фактами; розпізнає історичний факт та його інтерпретацію; дає порівняльну характеристику історичних явищ, самостійно встановлює причинно-наслідкові зв'язки; синхронізує події у межах курсу, аналізує зміст історичної карти |
| Високий | 10 | Учень (учениця) використовує набуті знання для вирішення нової навчальної проблеми; виявляє розуміння історичних процесів; робить аргументовані висновки, спираючись на запропоновані історичні джерела; порівнює і систематизує дані історичних джерел, включаючи історичні карти; синхронізує події вітчизняної та всесвітньої історії в межах вивченого історичного періоду |
| | 11 | Учень (учениця) володіє глибокими знаннями, може аргументовано висловлювати власні судження в усній та письмовій формі, співвідносити історичні процеси з періодом на основі наукової періодизації історії; аналізує історичні джерела в їх багатоаспектному та багатоперспективному вимірі. |
| | 12 | Учень (учениця) системно володіє навчальним матеріалом; самостійно характеризує історичні явища, виявляє особисту позицію щодо них; уміє виокремити проблему і визначити шляхи її розв'язання; самостійно добирає інформацію про минуле, аналізує та узагальнює її, пов'язує конкретну тему з широким історичним контекстом, використовує міжпредметні зв'язки. |

Особливості оцінювання розділів «Основи національної безпеки та оборони України», «Військової етики і психології»

| Рівні навчальних досягнень | Бали | Критерії оцінювання |
|-----------------------------------|-------------|---|
| I. Початковий | 1 | Учень може усно відтворити один-два світоглядні поняття окремої теми. |

| | | |
|-------------------------|----|--|
| | 2 | Учень може на рівні «так-ні» усно відтворити кілька термінів, обрати правильний варіант відповіді із двох запропонованих. |
| | 3 | Учень може двома-трьома простими реченнями передати зміст частини теми, знайти відповідь на запитання у тексті підручника. |
| II. Середній | 4 | Учень може відповісти на окреме запитання з допомогою вчителя, репродуктивно відтворити частину навчального матеріалу теми чотирма-шістьма простими реченнями, дати визначення світоглядних понять. |
| | 5 | Учень може відтворити основний зміст навчальної теми, відповідаючи на запитання вчителя; визначає окремі ознаки людино-світознавчих понять. |
| | 6 | Учень у цілому самостійно відтворює частину навчального матеріалу теми, у цілому правильно вживає світоглядні терміни, самостійно розв'язує прості завдання; може користуватись з допомогою вчителя текстами першоджерел, довідковими матеріалами тощо. |
| III. Достатній | 7 | Учень може самостійно викласти матеріал теми, застосовуючи необхідну термінологію, дати визначення понять, може підтвердити одним-двома аргументами висловлене ним оцінювальне судження, знайти необхідну аргументацію для підтвердження своєї думки. |
| | 8 | Учень володіє навчальним матеріалом і використовує знання за аналогією; може зіставляти, узагальнювати, систематизувати інформацію з допомогою учителя; складати найпростіші таблиці, схеми, аналізувати текст-інформацію з допомогою вчителя. |
| | 9 | Учень оперує вивченим матеріалом на рівні теми, може самостійно його відтворювати, аналізувати основні положення теми, давати відгук (рецензію) на відповідь іншого учня; самостійно розв'язувати світоглядні задачі середнього рівня складності. |
| IV. Високий | 10 | Учень вільно викладає світоглядні питання, застосовуючи необхідну термінологію та теоретичну базу; може використовувати інформацію з додаткової літератури (використання додаткової літератури не є обов'язковою вимогою), виконувати з допомогою вчителя завдання вищого рівня; самостійно складати таблиці, структурно-логічні схеми з світоглядних проблем. |
| | 11 | Учень володіє глибокими і міцними знаннями, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати; самостійно користується інформаційними джерелами, усвідомлювати на їх основі свій життєвий досвід, критично ставитись до фактів реальної дійсності. |
| | 12 | Учень ґрунтовно викладає світоглядні проблеми, висловлює власну позицію і переконливо її аргументує; самостійно знаходить, оцінює та використовує різноманітні джерела інформації, уміє узагальнити вивчений матеріал, використовує набуті знання і вміння в практичній діяльності (участь у дискусіях, засіданнях круглих столів тощо); може самостійно |

| | | |
|--|--|---|
| | | перетворювати різноманітні світоглядні положення у власні погляди |
|--|--|---|

Напряму підготовки «Допризовна підготовка»

Допризовна підготовка включає в себе розділи:

1. Військова підготовка:

- Статути Збройних Сил України;
- стройова підготовка;
- вогнева підготовка;
- тактична підготовка;
- військова топографія;
- військово-інженерна підготовка та зв'язок.

2. Військово-прикладна фізична підготовка.

Вивчення напрямку підготовки «Допризовна підготовка» здійснюється протягом усього періоду навчання в закладі на планових уроках, позакласних заходах у формі теоретичних, практичних та комплексних занять.

З метою вдосконалення практичних навичок та дій у закладі плануються тренування в ранковий та вечірній час, спортивні змагання.

Проведення занять з розділів військової підготовки слід проводити в такій послідовності:

- визначити тему, мету, навчальні завдання уроку;
- опрацювати положення основних документів, навчальної літератури, цільові рекомендації, додаткові матеріали, методичні посібники;
- розробити план-конспект проведення заняття;
- підготувати місце для проведення заняття;
- під час самостійної підготовки проконтролювати готовність учнів до заняття.

На занятті рекомендується виділити такі етапи:

- **вступна частина:** прийняття доповіді від заступника командира класу, перевірка наявності учнів, їх зовнішнього вигляду, оголошення теми, мети заняття, навчальних завдань, актуалізація опорних знань; після цього перевірити рівень засвоєння матеріалу, який вивчався на попередніх уроках;

- **основна частина:** учитель оголошує питання, які будуть розглядатися; на заняттях необхідно роз'яснювати, що повсякденне життя і діяльність Збройних Сил організовуються відповідно до вимог нормативних документів і є законом військового життя, точне їх виконання – обов'язок кожного військовослужбовця.

На заняттях потрібно наводити приклади зразкового виконання службових обов'язків солдатами (матросами), офіцерами Збройних Сил України, виконання ними вимог Військової присяги та Статутів.

Для розвитку в учнів кмітливості, самостійності, прищеплення їм навичок свідомого виконання вимог нормативних документів на заняттях необхідно створювати ситуації, у яких учні самостійно приймають рішення і виконують практичні дії, передбачені навчальними програмами.

Кожне заняття закінчується коротким підведенням підсумків, відповідями на поставлені питання та постановкою завдань на самостійну підготовку.

Розділ «Статути Збройних Сил України»

Метою вивчення розділу «Статути Збройних Сил України» є засвоєння основних положень військових Статутів Збройних Сил України, значення їх у житті та діяльності військ, формування почуття відповідальності за дотримання вимог статутів; розвиток у учнів здатностей, які забезпечують формування у них практичних навичок у виконанні обов'язків при несенні служби в добовому наряді, якісне виконання вимог статутів внутрішньої служби, вартової служби.

За результатами навчання учень (учениця):

Знає:

- основні положення Статутів Збройних Сил України,
- основні положення, які забезпечують виконання службових обов'язків солдата, командира відділення;
- форми та методи роботи командира щодо підтримання внутрішнього порядку та військової дисципліни у підрозділі

характеризує:

- питання організації виховної роботи командира відділення з підлеглими, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку, основи законодавства України про кримінальну відповідальність за військові та державні злочини.

уміє і застосовує:

- виконує і застосовує вимоги статутів Збройних Сил України у повсякденному житті;
- підтримує внутрішній порядок у підрозділі відповідно до вимог статутів Збройних Сил України, застосовує їхні положення при організації внутрішньої, вартової служб і організації побуту особового складу підрозділу в умовах як у мирний, так і воєнний час (особливий період).
- сумлінно виконувати службові обов'язки, підтримує дисципліну і статутний внутрішній порядок у підрозділі та практично виконує вимоги статутів при несенні служби в добовому наряді і в повсякденному житті.

Теоретичні заняття проводяться у взводах (класах) з роз'ясненням вимог Статутів і комплексним застосуванням технічних засобів навчання (плакатів, навчальних кінофільмів, комп'ютерів тощо). Практичні заняття проводяться на базі військових частин, містечок, у місцях несення служби добовими нарядами.

Усі теоретичні питання, які виносяться на розгляд, повинні бути підкріплені конкретними прикладами їх практичного застосування у повсякденному житті військ.

Заняття проводяться в складі класів (взводів).

При підготовці до уроку вчитель повинен:

- визначити тему, мету, навчальні завдання уроку;
- опрацювати положення Статуту Збройних Сил України, цільові рекомендації по підготовці, додаткові матеріали методичних посібників;
- підготувати план-конспект проведення занять;
- провести інструктивно-методичне заняття з учнями;
- підготувати місце для проведення занять;
- на самостійній підготовці проконтролювати готовність учнів до уроку.

Кожне заняття закінчується коротким підведенням підсумків, відповідями на запитання учнів та постановкою завдань на самостійну підготовку. Протягом уроку керівник повинен оцінити дії кожного учня.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|---|-------------------------------------|-----------|----------|----------|
| 1. | Військовослужбовці та взаємовідносини між ними. | 3 | 2 | - | 1 |
| 2. | Розміщення військовослужбовців. | 1 | 1 | - | 1 |
| 3. | Розподіл часу і повсякденний порядок. | 2 | 1 | - | - |
| 4. | Добовий наряд. | 2 | 1 | 1 | - |
| 5. | Підйом за бойовою тривоною та збір. | 1 | - | 1 | - |
| 6. | Військова дисципліна. Обов'язки та відповідальність військовослужбовців за її дотримання. | 2 | 2 | - | - |
| 7. | Заохочення та стягнення, що застосовуються до військовослужбовців. | 2 | 1 | - | 1 |
| 8. | Основи організації та несення вартової служби. | 2 | 1 | 1 | - |
| 9. | Особливості внутрішньої служби під час розташування на полігонах та в таборах | 1 | 1 | - | - |
| 10. | Порядок збереження та обліку військової зброї та боєприпасів у підрозділі | 3 | 1 | 1 | 1 |
| 11. | Закони України про кримінальну відповідальність за військові та державні злочини. | 2 | 1 | - | 1 |
| 12. | Заяви, пропозиції та скарги. | 1 | 1 | - | - |
| 13. | Зміст та методи виховної роботи командира відділення з виховання підлеглих, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку в підрозділі. | 3 | 2 | 1 | - |
| | Разом: | 25 | 15 | 5 | 5 |

Розділ «Стройова підготовка»

Метою вивчення розділу «Стройова підготовка» є засвоєння положень Стройового Статуту Збройних Сил України, значення його у життєдіяльності військ, формування почуття відповідальності за дотриманням вимог статуту військовослужбовцями в повсякденному житті, вивчення положень стройового Статуту та відпрацювання навиків виконання стройових прийомів і дій: швидкості реакції, координації і краси рухів; формування почуття особистої відповідальності за свої дії, вміння узгоджувати власні дії з діями колективу; виховання акуратності, військової виправки, витривалості.

За результатами навчання учень (учениця):

Знає:

- основні положення Стройового Статуту Збройних Сил України
- обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю,
- зміст команд Стройового Статуту та порядок їх виконання
- вимоги щодо віддання військового вітання
- форми організації та методи проведення занять зі стройової підготовки;

характеризує:

- питання організації виховної роботи командира відділення з підлеглими, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку, основи законодавства України про кримінальну відповідальність за військові та державні злочини;

виконує:

- особисто виконує і застосовує вимоги загальних положень Стройового статуту Збройних Сил України у повсякденній діяльності;
- чітко і правильно виконує всі стройові прийоми й дії на заняттях та в повсякденному житті;
- виконує обов'язки солдата та командира відділення перед шиккуванням і в строю;
- має зразковий зовнішній вигляд та суворо дотримуватися правил носіння військової форми одягу;
- виконує стройові прийоми на місці і в русі;
- правильно діє в строю в складі відділення, взводу і керує ними;
- злагоджено діє в складі підрозділів у пішому порядку;
- організовує та методично правильно проводить заняття зі стройової підготовки з відділенням.

Вивчення положень Стройового статуту здійснюється в обладнаних класах, спеціалізованих містечках, приміщеннях для розміщення підрозділів та інших місцях, де є можливість провести теоретичні і практичні заняття з виконання вимог Статуту.

На практичних заняттях вивчається порядок виконання одиночних стройових прийомів без зброї та зі зброєю, управління строєм підрозділу, виконання обов'язків військовослужбовців перед шиккуванням і в строю.

Удосконалення знань положень Статуту і відповідних навичок здійснюється при виконанні дій у добовому наряді, обов'язків у повсякденному житті навчального закладу, на польових навчальних зборах. Практичні заняття і тренування зі стройової підготовки проводяться на стройовому плацу. Кожне з занять має бути чітко організованим і передбачити ефективне використання навчального часу, 80-90% якого відводиться на практичне відпрацювання стройових прийомів і дій.

Усі теоретичні питання, які виносяться на розгляд, повинні бути підкріплені конкретними прикладами їх практичного застосування у повсякденному житті військ. Обов'язково треба акцентувати увагу учнів на тісному взаємозв'язку стройової підготовки з іншими розділами програми «Захист України» (вогневою, тактичною підготовкою)

Заняття проводяться в складі класів.

При підготовці до уроку вчитель повинен:

- визначити тему, мету, навчальні завдання уроку;

- опрацювати положення Статуту Збройних Сил України, цільові рекомендації по підготовці, додаткові матеріали методичних посібників;
- підготувати план-конспект проведення занять;
- провести інструктивно-методичне заняття з учнями;
- підготувати місце для проведення занять;
- на самостійній підготовці проконтролювати готовність учнів до уроку.

Заняття зі стройової підготовки рекомендується проводити в такій послідовності: вишикувати клас, перевірити наявність учнів, звернути увагу на їх зовнішній вигляд, оголосити тему, мету заняття, навчальні завдання, після цього перевірити знання вимог стройового Статуту, повторити деякі стройові прийоми, що вивчались на попередніх уроках.

У основній частині вчитель перераховує стройові прийоми, які будуть вивчатися, пояснює їх призначення, називає команду, за якої вони виконуються, і доводить порядок їх виконання, після чого показує прийом у такій послідовності:

- показ прийому в цілому;
- показ елементів прийому з коротким поясненням порядку їх виконання.

Показувати прийом слід стоячи лицем до строю, потім вздовж строю, а в деяких випадках – від строю (стройова стійка, відхід від начальника та інші).

Для показу деяких прийомів і дій, наприклад, виконання військового вітання, підхід до начальника, відхід від нього та інші, керівник використовує своїх помічників.

Після цього вчитель проводить тренування, у ході якого всі учні виконують прийоми за командою.

До контролю за виконанням тренувальних вправ керівник може залучати командирів відділень.

З метою здійснення контролю за якістю виконання прийому вчитель зосереджує увагу по чергово на кожному учневі, вказуючи при цьому на помилки, які допускаються. Удосконалення навиків у виконанні прийому слід проводити попарно: у кожній парі учні по черзі подають команди один одному.

Кожне заняття закінчується коротким підведенням підсумків, відповідями на запитання учнів та постановкою завдань на самостійну підготовку. Протягом уроку керівник повинен оцінити дії кожного учня.

При оцінюванні дотримуватися рекомендацій щодо оцінювання стройової підготовки.

Особливості оцінювання стройової підготовки

Одиночна стройова підготовка військовослужбовців перевіряється і оцінюється за такими стройовими прийомами і діями:

- вихід із строю і підхід до начальника;
- повороти на місці;
- повороти в русі;
- стройовий крок;
- віддання військового привітання;
- прийоми зі зброєю;
- стройова стійка.

Техніка виконання кожного стройового прийому оцінюється так:

- **високий рівень** – стройовий прийом виконано точно, впевнено, красиво, у суворій відповідності до вимог стройового Статуту:

- **12 балів** – учень має системні знання стройового Статуту, самостійно обґрунтовує призначення стройових прийомів;
- **11 балів** – учень володіє глибокими знаннями стройового Статуту, в основному обґрунтовує призначення стройових прийомів;
- **10 балів** – учень володіє узагальненими знаннями стройового Статуту, самостійно висловлює власні думки про призначення стройових прийомів.

- **достатній рівень** – стройовий прийом виконано точно, впевнено, у відповідності до вимог стройового Статуту, але при цьому допущено не більше двох помилок:

- **9 балів** – учень вільно володіє знаннями стройового Статуту, в основному знає призначення стройових прийомів;
- **8 балів** – учень має достатні знання стройового Статуту, обґрунтовує призначення стройових прийомів з деякими неточностями;
- **7 балів** – учень виявляє знання і розуміння стройового Статуту, частково знає призначення стройових прийомів.

- **середній рівень** - стройовий прийом виконано у відповідності до вимог стройового Статуту, але при цьому допущено не більше трьох помилок:

- **6 балів** – учень виявляє знання і розуміння основних положень стройового Статуту, з допомогою вчителя може сформулювати призначення окремих стройових прийомів;
- **5 балів** – учень розуміє основний зміст положень стройового Статуту але при цьому допускає помилки у визначеннях, поняттях, потребує систематичної допомоги при формулюванні призначення стройових прийомів;
- **4 бали** – учень розуміє близько половини змісту положень стройового Статуту, формулює призначення окремих стройових прийомів.

- **початковий рівень** – прийом виконано у невідповідності до Статуту або допущено більше трьох помилок:

- **3 бали** – учень розуміє менше половини змісту положень стройового Статуту;
- **2 бали** – учень фрагментарно відтворює незначну частину змісту положень стройового Статуту;
- **1 бал** – учень відтворює деякі елементи положень стройового Статуту.

Оцінка кожному учневі за стройову підготовку складається із балів, отриманих за виконання кожного стройового прийому:

- **високий рівень** – якщо не менше 50% стройових прийомів виконано на високому рівні (10-12 балів), а всі інші – не нижче достатнього рівня (7-9 балів), при цьому зовнішній вигляд оцінено «задовільно»;

- **достатній рівень** - якщо не менше 50% стройових прийомів виконано на високому та достатньому рівнях, а інші – не нижче середнього рівня, при цьому бал за зовнішній вигляд – «задовільно»;

- **середній рівень** – якщо не більше, ніж з двох оцінених стройових прийомів отримано бал початкового рівня, при цьому бал за зовнішній вигляд оцінено «задовільно»;

- **початковий рівень** – якщо більше ніж з двох оцінених прийомів отримано бал початкового рівня.

Стан зовнішнього вигляду учня перевіряється і оцінюється за такими параметрами:

- стан головного убору;
- зачіска і чистота волосся;
- стан одягу, взуття;
- наявність речей особистої гігієни;
- наявність форменої атрибутики та відповідність її встановленим зразкам.

Оцінка за стан зовнішнього вигляду визначається:

- «**задовільно**» – не більше 2-х зауважень;
- «**незадовільно**» – більше 2-х зауважень.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|--|-------------------------------------|-----------|----------|----------|
| 1. | Загальні положення Стройового Статуту Збройних Сил України. | 2 | 1 | - | 1 |
| 2. | Стройові прийоми та рух без зброї. | 8 | 4 | 3 | 1 |
| 3. | Стройові прийоми та рух зі зброєю. | 5 | 2 | 2 | 1 |
| 4. | Виконання військового вітання, вихід із строю, повернення у стрій та підхід до начальника. | 4 | 3 | - | 1 |
| 5. | Строї відділення, взводу в пішому порядку | 5 | 4 | - | 1 |
| 6. | Контроль навчальних досягнень учнів. | 1 | 1 | - | - |
| | Разом: | 25 | 15 | 5 | 5 |

Розділ «Вогнева підготовка»

Вогнева підготовка є однією із складових військової підготовки, метою вивчення цієї тематики є навчання учнів умілого застосування стрілецької зброї, максимального використання її бойових можливостей, виховання почуття бережливості та відповідальності при користуванні зброєю.

За результатами вивчення розділу «Вогнева підготовка» учень (учениця):

Знає:

- бойові можливості і загальну будову стрілецької зброї, боєприпасів, гранат, основи і правила стрільби, заходи безпеки при користуванні зброєю.

Характеризує:

- умови виконання навчальних вправ та нормативів з вогневої підготовки.

Уміє і застосовує:

- готує зброю до стрільби і утримувати її в постійній бойовій готовності;
- веде ефективний вогонь в будь-якій обстановці;
- вражає ціль, як правило, з першого пострілу, вибирає вогневу позицію і ціль,
- виконує прийоми і правила стрільби, нормативи згідно з вимогами програми;
- дотримується заходів безпеки при користуванні зброєю.

Заняття з вогневої підготовки проводяться вчителями в класах вогневої підготовки, спеціальних вогневих містечках.

Заняття на навчально-польовому зборі проводяться, як правило, на полігоні, стрільбищі.

На практичних заняттях зазвичай відпрацьовуються і удосконалюються навички дій зі зброєю, правила стрільби, метання ручних гранат. У «Змісті навчального матеріалу та очікуваних результатах навчально-пізнавальної діяльності учнів» даної програми вказані контрольні нормативи, обов'язкові для виконання і перевірки.

Систематичне поєднання теоретичних занять з практичними навичками забезпечить високі результати.

В заключній частині командир класу підводить підсумок і відповідає на запитання, ставить завдання на самостійну підготовку.

Особливості оцінювання вогневої підготовки

Оцінювання теоретичних знань, навчальних досягнень учнів з вогневої підготовки здійснюються згідно з критеріями, а практичних – відповідно до нормативів:

- **високий рівень** – учень виконав норматив правильно, у повному обсязі і вклався у відведений час;

- **достатній рівень** – учень вклався у час, виконав норматив у повному обсязі, але при цьому допустив одну помилку;

- **середній** – учень вклався у час, виконав норматив у неповному обсязі і допустив дві помилки;

- **початковий рівень** – учень не вклався у час, виконав норматив у неповному обсязі і допустив три і більше помилок.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|--|-------------------------------------|--------|-----|--------|
| 1. | Вогнева підготовка як один із видів бойової підготовки, її зміст і значення. | 1 | 1 | - | - |

| | | | | | |
|-----|---|-----------|-----------|----------|----------|
| 2. | Матеріальна частина зброї, стрілецької зброї | 4 | 2 | - | 2 |
| 3. | Догляд за зброєю. | 1 | - | 1 | - |
| 4. | Бойова техніка та озброєння механізованого взводу. | 1 | - | 1 | - |
| 5. | Прийоми та правила стрільби з автомата та кулемета. | 5 | 3 | 1 | 1 |
| 6. | Правила стрільби по нерухомих цілях. | 2 | 1 | 1 | - |
| 7. | Стрілецько-тренувальні прилади. | 1 | 1 | - | - |
| 8. | Стрільба по нерухомих цілях. | 4 | 2 | - | 2 |
| 9. | Матеріальна частина снайперської гвинтівки. | 1 | 1 | - | - |
| 10. | Матеріальна частина пістолета. | 1 | 1 | - | - |
| 11. | Матеріальна частина ручних гранат, прийоми та правила їх метання. | 2 | 1 | 1 | - |
| 12. | Призначення та бойові властивості ручного протитанкового гранатомета. (Або інших засобів ураження бронетехніки, танків) | 1 | 1 | - | - |
| 13. | Внутрішня та зовнішня балістика. | 1 | 1 | - | - |
| | УСЬОГО: | 25 | 15 | 5 | 5 |

Розділ «Тактична підготовка»

Тактична підготовка є однією із найважливіших тем розділу «Військової підготовки», яка найповніше забезпечує комплексне вивчення учнями курсів та розділів предмета «Захист України». Вона об'єднує в єдиний комплекс знання, уміння і навички, здобуті учнями на заняттях з вогневої, інженерної, стрійової, фізичної підготовки та інших предметів

Метою вивчення тематики «Тактична підготовка» є засвоєння основних положень щодо підготовки та ведення сучасного бою; організації бойового забезпечення, а також прийомів і способів дій солдата в бою у складі відділення, формування таких якостей, як витривалість, дисциплінованість, вміння швидко орієнтуватися в обстановці, оцінювати її і приймати правильні рішення, координувати свої дії з діями підрозділу.

За результатами вивчення тактичної підготовки учні повинні:

Знає:

- основи загальновійськового бою,
- обов'язки особового складу відділення в бою,
- основи організації бою відділення,
- види вогню і маневру,
- організацію механізованого відділення.

Характеризує:

-основні бойові характеристики танків, БМП, які знаходяться на озброєнні, та їх призначення;

- основи бойових дій взводу.

Усі заняття з тактичної підготовки

Уміє і застосовує:

- прийоми та способи дій солдата на полі бою,
- засоби пересування на полі бою,
- обирає вогневу позицію та обладнує її,
- веде спостереження в заданому секторі,
- визначає розташування цілей відносно визначених орієнтирів,
- доповідає про результати спостереження,
- вогневі засоби відділення в бою,
- передає команди та сигнали управління по радіо.

Урок необхідно починати з шикуння, перевірки зовнішнього вигляду, тренування виконання стрійових прийомів.

На теоретичних заняттях учні вивчають загальні положення бойових статутів щодо підготовки та ведення загальновійськового бою. Основним методом теоретичних занять є демонстрація бою відділення механізованого взводу сучасними графічно-інформаційними технологіями, в тому числі комп'ютерне моделювання бойових дій та імітація бою на місцевості.

Основним методом навчання на практичних (тактико-стрійових, тактичних) заняттях є вправа (тренування) з виконання прийомів і способів дій. На практичних заняттях учні оволодівають прийомами і способами дій солдата в бою, удосконалюють дії солдата у складі відділення в основних видах бою. За необхідності можуть застосовуватися пояснення і показ. Вчителями (викладачами) створюються можливі ситуації, що вимагають прийняття рішень з дотримання кодексу поведінки учасниками бойових дій, під час відпрацювання яких учні отримують практичні навички і удосконалюють теоретичні знання щодо застосування норм міжнародного гуманітарного права. На тактико-стрійових заняттях відпрацьовуються прийоми і способи дій частинами, а потім у цілому. Недостатньо вивчені прийоми і способи дій повторюються до тих пір, поки учні не навчаться виконувати їх правильно.

Особливістю практичних занять і військової тактичної гри є створення у ході тактичних дій екстремальних та стресових ситуацій за рахунок обмеження часу на

виконання та ускладнення нормативних завдань, несподівана постановка ввідних та інше. Тим самим тактична підготовка сприятиме морально-психологічній готовності молоді до військової діяльності.

Усі тактико-стройові заняття рекомендується проводити з навчальною зброєю, протигазами та іншим знаряддям.

Під час занять відпрацьовуються нормативи, що є складовими змісту навчальних питань. Їх результати враховуються при оцінюванні навчання із тактичної підготовки. У «Змісті навчального матеріалу та очікуваних результатах навчально-пізнавальної діяльності учнів» даної програми вказані контрольні нормативи, обов'язкові для виконання і перевірки.

Проводячи заняття в польових умовах, керівнику під час пересування до навчальних місць слід проводити тренування.

Питання, які виносяться на заняття, необхідно компонувати в логічній послідовності. Закінчуючи виклад попереднього питання і оголошуючи наступне, необхідно подбати, щоб виникла щоразу проблемна ситуація, яка розв'язується під час вивчення наступного питання.

До проведення занять у ролі помічників учитель може залучати командирів відділень, з якими напередодні обов'язково проводить інструктивно-методичне заняття.

Під час проведення польових навчальних занять на базі військової частини учні повинні ознайомитися з бойовими можливостями озброєння та бойової техніки.

Заняття з тактичної підготовки повинні проводитися відповідно до вимог наказів Міністра оборони, організаційно-методичних вказівок головнокомандуючого Сухопутними військами, бойових статутів, настанов, курсів стрільби, програм і нормативів із бойової підготовки.

У сучасних умовах при підготовці до уроків з вивчення тактичної підготовки варто враховувати бойовий досвід сучасних Збройних Сил України, аналізувати бойові можливості, прийоми і способи дій військ армій провідних країн світу.

Особливості оцінювання тактичної підготовки

При оцінюванні навчальних досягнень з тактичної підготовки поряд з теоретичними знаннями, які оцінюються згідно з критеріями, враховується виконання таких практичних нормативів:

- приховане висування до об'єкту противника: переповзання, перебіжка і переповзання;

- пересування на полі бою: перебіжки, переповзання;

- складання схеми місцевості;

- виявлення цілей вдень;

підготовка для стрільб із різних положень (лежачи, з коліна, стоячи, з-за укриття) при діях у пішому порядку;

- підготовка до подолання зараженої ділянки місцевості;

Оцінювання теоретичних знань учнів здійснюється відповідно до вимог критеріїв оцінювання. Результати вивчення оцінюються з урахуванням виконання нормативів. Учень може бути оцінений:

- **«Високий рівень»** – якщо не менше 50% нормативів програми виконано на високому рівні, інші не нижче достатнього рівня.

- **«Достатній рівень»** – якщо не менше 50% нормативів виконано на високому та достатньому рівні, всі інші не нижче середнього рівня.

- **«Середній рівень»** – 50% нормативів виконано на високому, достатньому, середньому рівнях.

- **«Початковий рівень»** – менше 50% нормативів виконано на високому, достатньому, середньому рівнях.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|---|-------------------------------------|-----------|-----------|--------|
| 1. | Бойовий Статут Сухопутних військ, частина III (взвод, відділення, танк) | 4 | 3 | 1 | - |
| 2. | Основи загальновійськового бою. | 4 | 2 | 2 | - |
| 3. | Основи оборони. | 6 | 2 | 4 | - |
| 4. | Основи наступу. | 6 | 2 | 4 | - |
| 5. | Бойове використання відділення при виконанні різних бойових задач. | 8 | 3 | 5 | - |
| 6. | Види бойового забезпечення та його задачі. | 7 | 3 | 4 | - |
| 8. | УСЬОГО: | 35 | 15 | 20 | - |

Розділ «Військова топографія»

Метою військової топографії та туризму є розвиток спостережливості, точності, уваги, вміння аналізувати і робити висновки про можливий вплив особливостей місцевості на виконання бойових завдань; підготовка до походу, обладнання намету, організація відпочинку, приготування їжі.

За результатами навчання учні повинні:

Знає:

- прийоми орієнтування на місцевості без карти;

Уміє користуватися:

- визначає своє місце перебування,

- орієнтується на місцевості без карти,

- рухається за азимутами.

Характеризує:

- різновиди і тактичні особливостями місцевості.

Заняття проводяться на місцевості. Учитель розповідає про засоби і прийоми визначення сторін горизонту, демонструє ці прийоми, пояснює порядок роботи з компасом, визначення напрямків (азимутів) на предмет, порядок руху за азимутом і обхід перешкод. Під час проведення заняття вчитель повинен зацікавити учнів, мотивувати вивчення теми, переконати в тому, що знання, вміння та навички, набуті на заняттях, потрібні їм не лише як майбутнім воїнам, але й у повсякденному житті. Потім проводиться тренування самостійного виконання цих прийомів кожним учнем.

Заняття необхідно проводити з використанням туристичних засобів, відповідного обладнання, при цьому формувати навички та уміння з туризму.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|---|-------------------------------------|----------|-----------|----------|
| 1. | Орієнтування на місцевості і рух за азимутом. | 20 | - | 20 | - |
| | УСЬОГО: | 20 | - | 20 | - |

Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»

Метою військово-інженерної підготовки та зв'язку є вивчення призначення інженерного майна, прийомів та засобів маскуванню, видів окопів та їх елементів, призначення і види інженерних та вибухових загороджень, а також основи інженерного забезпечення загальновійськового бою, вивчення основних положень та практична робота з засобами зв'язку, а також знання правил ведення переговорів і порядок передачі сигналів, команд.

За результатами навчання учні повинні:

Знас:

- мету, засоби та прийоми маскуванню,
- елементи і розміри окопу на відділення,
- послідовність інженерного обладнання та маскуванню позицій,
- загальні характеристики радіостанцій ротної мережі та засоби телефонного зв'язку,
- правила радіопереговорів та порядок подачі сигналів та команд.

Характеризує:

- табельні засоби маскуванню;
- інженерні вибухові та невибухові, протитанкові та протипіхотні загородженнями;
- радіостанції батальйонної мережі.

Уміє і застосовує:

- проводить самоокопування в бою, устатковувати окоп для стрільби з коліна, стоячи, проводити його маскуванню;
- експлуатує радіостанції ротної мережі.

Заняття рекомендується проводити в комплексі з тактичною, вогневою підготовкою та цивільним захистом.

Теоретичні заняття слід проводити в класі з обов'язковим використанням плакатів, схем, макетів.

Практичні заняття варто проводити в полі під час польових навчальних занять з відпрацюванням нормативів.

Особливості оцінювання з військово-інженерної підготовки

Індивідуальне оцінювання здійснюється шляхом оцінювання практичних дій (за виконання нормативів) та перевірки теоретичних знань:

- **високий рівень** – оцінка за практичні дії (виконання нормативів) – 10,11,12 балів, за знання теоретичних питань – не нижче 7,8,9 балів;
- **достатній рівень** – оцінка за практичні дії (виконання нормативів) – не нижче 7,8,9 балів, оцінка за знання теоретичних питань – не нижче 4,5,6 балів;
- **середній рівень** – обидві оцінки не нижче 4, 5, 6. Якщо знання теоретичних питань програми не перевіряється, індивідуальна оцінка визначається тільки оцінкою за практичні дії (виконання нормативів); середній рівень, якщо оцінка за практичне виконання нормативів не нижча 7, 8, 9, а оцінка за знання теоретичних питань – не нижча 4,5,6;
- **початковий рівень** – результати перевірки не відповідають вимогам середнього рівня.

Теоретичні та практичні заняття проводити з обов'язковим забезпеченням діючими засобами зв'язку. Під час вивчення предмета кожен учень повинен практично здійснювати тренування з експлуатації радіостанцій.

На заняттях у польовому навчальному таборі тактичну, вогневу підготовку рекомендується проводити з використанням учнями засобів зв'язку.

Особливості оцінювання військово-інженерної підготовки зі зв'язку

Індивідуальне оцінювання здійснюється шляхом виставлення балу за практичні дії у ході занять (виконання нормативів) та за знання теоретичних питань і визначається:

- **високий рівень** – оцінка за практичні дії (виконання нормативів) – 10, 11, 12 балів, за знання теоретичних питань – не нижче 7, 8, 9 балів;

- **достатній рівень** – оцінка за практичні дії (виконання нормативів) – не нижче 7, 8, 9 балів, оцінка за знання теоретичних питань – не нижче 4, 5, 6 балів;

- **середній рівень** – обидві оцінки не нижче 4, 5, 6 балів; якщо знання теоретичних питань програми не перевіряється, індивідуальна оцінка визначається тільки балом за практичні дії (виконання нормативів).

- **початковий рівень** – результати перевірки не відповідають вимогам середнього рівня.

Контрольний норматив «Підготовка до роботи радіостанції, її налаштування та встановлення зв'язку з кореспондентом на радіостанціях» здійснюється з використанням наявних радіостанцій.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|--|-------------------------------------|----------|-----------|----------|
| 1. | Маскування | 1 | - | 1 | - |
| 2. | Види окопів, призначення та порядок їх устаткування. | 4 | 1 | 3 | - |
| 3. | Інженерні загородження | 1 | 1 | - | - |
| 4. | Мінно-вибухові загородження | 2 | 1 | 1 | |
| | Разом | 8 | 3 | 5 | - |
| 1 | Основні положення зі зв'язку. | 1 | - | 1 | - |
| 2 | Радіостанції взводної, ротної мережі. | 3 | 1 | 2 | - |
| 3 | Практична робота з засобами зв'язку. | 3 | 1 | 2 | - |
| | Разом | 7 | 2 | 5 | - |
| | УСЬОГО | 15 | 5 | 10 | - |

Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»

Військово-прикладна фізична підготовка є одним з основних розділів предмета «Захист України», складовою навчального процесу і позакласної роботи, важливою і невід'ємною частиною виховання учнів. Основними формами її проведення є навчальні заняття, ранкова фізична зарядка, спортивно-масова робота, фізичні тренування.

Мета військово-прикладної фізичної підготовки: підготовка фізично здорових, вольових осіб, спроможних переносити труднощі військової служби.

Основними завданнями військово-прикладної фізичної підготовки є:

- розвиток і постійне вдосконалення професійно-важливих рухових якостей;
- оволодіння навиками рукопашного бою, хортингу, спасу в пересуванні по пересіченій місцевості, подолання перешкод тощо;
- покращення фізичного розвитку, зміцнення здоров'я і підвищення стійкості організму до дії несприятливих факторів військово-професійної діяльності.

За результатами вивчення предмета учень:

Знає:

- шляхи розвитку професійно-важливих фізичних (сила, швидкість, витривалість, спритність, гнучкість) і спеціальних якостей (стійкість до заколихування, перевантаження, кисневого голодування) та військово-прикладних рухових навичок (пересування по пересіченій місцевості, подолання перешкод, вправ з гирями, рукопашного бою, хортингу (бойового хортингу), бойового гопака, спасу тощо);

- техніку бігу на короткі дистанції, техніку долаття дистанції з різних вихідних положень, техніку човникового бігу, стрибків в довжину і висоту, техніку пересування по пересіченій місцевості, техніку метання гранати;

- техніку виконання вправ на спортивних снарядах;

- техніку виконання елементів рукопашного бою, хортингу, спасу, бойового гопака;

- техніку долаття єдиної смуги перешкод;

- техніку виконання вправ з гирями;

- вимоги орієнтовних навчальних нормативів.

Характеризує:

- методику впровадження основних та допоміжних засобів фізичної підготовки на уроках військово-прикладної фізичної підготовки.

Уміє і застосовує:

- виконує перший та другий комплекси вільних вправ на 16 рахунків, вправи на спортивних снарядах;

- долає спринтерську дистанцію, дистанцію в 3-5 км по пересіченій місцевості, виконувати човниковий біг, стрибки в довжину і висоту;

- долає єдину смугу перешкод;

- володіє прийомами рукопашного бою, хортингу, спасу, бойового гопака;

- виконує вправи з гирями;

- виконує орієнтовні навчальні нормативи згідно з вимогами програми (додаток1)

Головними завданнями вивчення предмета є формування в учнів стійких практичних навичок, що сприятиме вихованню сміливості, рішучості, витримки, розвитку фізичних якостей, таких як сила, швидкість, витривалість, стійкість до перевантажень тощо.

Навчання практичних прийомів (дій) доцільно проводити у суворій послідовності :

- зразковий показ вправи з поясненням;

- відпрацювання вправи за окремими елементами та в цілому;

- тренування.

Особливості оцінювання військово-прикладної фізичної підготовки

Високий рівень – вправа виконана згідно з описом, без помилок, чітко, легко, впевнено. Допускаються незначні помилки під час приземлення.

Учень володіє теоретико-методичним матеріалом навчальної програми, знає методику підготовки і виконання даних фізичних вправ; якісно виконує нормативні вимоги.

Достатній рівень – вправа виконана згідно з описом, легко, але були допущені незначні помилки: недостатня амплітуда, згинання та розведення ніг, виконання силового елемента незначним махом, нестійке положення після зіскоку; учень здатен застосовувати теоретико-методичний матеріал для виконання фізичних вправ, володіє технікою виконання вправ.

Середній рівень – вправа виконана згідно з описом, але були допущені значні помилки: виконання силового елемента ривком або махового елемента зі значним дотисканням, торкання приладу із втратою темпу (зроблена зупинка там, де потрібно єдине виконання), неоднчасна постановка рук на коня під час стрибків через нього, втрата рівноваги після приземлення (падіння або опора руками на землю); учень володіє матеріалом на рівні, вищому за початковий, розрізняє елементи техніки виконання вправ, його уміння і навички дозволяють виконувати більшість елементів фізичних вправ.

Початковий рівень – вправа не виконана або перевернена (пропуск елемента, падіння з приладу, під час стрибків через коня поштовх однією ногою або перебирання руками), ліцеїст володіє знаннями, необхідними для виконання певного елемента на елементарному рівні розпізнання.

За нечіткий підхід до спортивного снаряда, зайві махи оцінка за виконання вправи знижується на один бал.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна к-сть годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|--------------------|---------------------------------|-----------|-----|-----------|
| 1 | Легка атлетика | 30 | 15 | - | 15 |
| 2 | Гімнастика | 30 | 15 | - | 15 |
| 3 | Рукопашний бій | 40 | 20 | - | 20 |
| 4 | Вправи з гирями | 10 | 5 | - | 5 |
| 5 | Подолання перешкод | 30 | 15 | - | 15 |
| | УСЬОГО: | 140 | 70 | - | 70 |

Напрямок підготовки «Цивільний захист»

Метою напрямку підготовки є надати учням знання, вміння та навички щодо захисту населення від небезпечних наслідків аварій, катастроф і стихійних лих, сильнодіючих отруйних речовин та зброї масового ураження, порядку дій при отриманні оповіщення про загрозу і виникнення надзвичайних ситуацій у мирний і воєнний час та вміння постійно аналізувати обстановку, знання міжнародного гуманітарного права про захист жертв війни та цивільних об'єктів, особливостей ведення воєнних дій з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права.

За результатами вивчення цивільного захисту учень

Класифікує:

- вимоги міжнародного гуманітарного права про захист жертв війни та цивільних об'єктів;
- основні вимоги міжнародного гуманітарного права під час ведення воєнних дій;
- основні вимоги щодо безпеки під час застосування противником зброї масового ураження, характеристики найпоширеніших небезпечно-хімічних речовин, бактеріологічних (біологічних) боєприпасів, ядерної та нейтронної зброї, звичайних засобів ураження;
- прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю;
- основні завдання поста радіаційного і хімічного спостереження, оповіщення і зв'язку;
- будову, призначення і правила користування засобами індивідуального та групового захисту від отруйних речовин, сильно діючих отрут, радіаційних речовин і бактеріологічних засобів ураження.

Уміє і застосовує:

- дотримується вимог міжнародного гуманітарного права при веденні воєнних дій, захисту жертв війни та цивільних об'єктів;
- виконує правила особистої і групової безпеки під час стихійних лих, військових дій із застосуванням противником зброї масового ураження;
- діє в зонах радіаційного зараження, осередках бактеріологічного та хімічного ураження;
- практично користується (вдягає) протигазом та загальновійськовим комплектом;
- виявляє осередки ураження;
- дає їм вичерпну характеристику;
- уміє безпечно діяти в зоні ураження;
- споруджує сховища та протирадіаційні укриття;
- уміє захищати себе від радіаційного пилу.

Програма напрямку підготовки передбачає проведення теоретичних і практичних занять. Теоретичні заняття проводяться методом розповіді і бесіди з використанням плакатів, схем, фільмів, мультимедійних технологій, різноманітних навчальних посібників.

Практичні заняття є основним методом навчання і проводяться з використанням табельного навчального майна, приладів, сховищ і протирадіаційних укриттів. Навчання практичних прийомів (дій) доцільно проводити у такій послідовності: зразковий показ прийому з поясненням, відпрацювання прийому за елементами і в цілому, подальше тренування.

Бали за виконання нормативів виставляються в класний журнал.

Знання і навички користування протигазом, респіратором і ЗЗК удосконалюються на наступних заняттях з цивільного захисту.

Особливості оцінювання розділу «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій»

Знання теоретичного матеріалу, виконання вправ та нормативів проводиться і оцінюється за такими критеріями:

- теоретичні знання з викладеної теми;
- уміння підготувати прилади до практичної роботи;
- підготовка спецзасобів до практичного виконання вправ і нормативів;
- уміле орієнтування в класифікації надзвичайних ситуацій техногенного, екологічного, природного та воєнного характеру;
- знання порядку проведення часткової та повної санітарної обробки;
- знання заходів особистої безпеки під час виконання вправ та нормативів.

Оцінювання розділу «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів» здійснюється за критеріями оцінювання розділів «Основи національної безпеки та оборони України», «Військової етики і психології».

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
РОЗДІЛУ «ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ, ТЕРИТОРІЙ ВІД НАДЗВИЧАЙНИХ
СИТУАЦІЙ»**

| № з/п | Назва теми | Загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|---|--------------------------|--------|-----|-----------|
| 1. | Основи цивільного захисту у надзвичайних ситуаціях. | 3 | - | - | 3 |
| 2. | Захист населення у надзвичайних ситуаціях. | 3 | - | - | 3 |
| 3. | Захисні споруди цивільного захисту | 2 | - | - | 2 |
| 4. | Засоби індивідуального захисту | 3 | - | - | 3 |
| 5. | Заходи безпеки при поводженні із гранатами, мінами, іншими вибухонебезпечними предметами. | 3 | - | - | 3 |
| 6. | Прилади радіаційного, хімічного та дозиметричного контролю. | 4 | - | - | 4 |
| 7. | Зброя масового ураження. | 2 | - | - | 2 |
| 8. | Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. | 3 | - | - | 3 |
| 9. | Контроль навчальних досягнень учнів | 2 | - | - | 2 |
| | УСЬОГО: | 25 | - | - | 25 |

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
РОЗДІЛУ «МІЖНАРОДНЕ ГУМАНІТАРНЕ ПРАВО ПРО ЗАХИСТ ЖЕРТВ ВІЙНИ
ТА ЦИВІЛЬНИХ ОБ'ЄКТІВ»

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|---|-------------------------------------|--------|-----|-----------|
| 1. | Засоби та методи ведення збройних конфліктів та їх учасників | 2 | - | - | 2 |
| 2. | Міжнародно-правова регламентація ведення військової боротьби. Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій. | 2 | - | - | 2 |
| 3. | Міжнародний захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок у міжнародному гуманітарному праві. | 2 | - | - | 2 |
| 4 | Відповідальність держав та фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права | 2 | - | - | 2 |
| 5 | Правила застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо розпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний комітет Червоного Хреста як інструмент міжнародної гуманітарної діяльності. | 2 | - | - | 2 |
| | УСЬОГО: | 10 | - | - | 10 |

Напрямок підготовки «Домедична допомога»

У результаті бойових дій, виникнення й розвитку будь-якої надзвичайної ситуації можуть з'явитися постраждалі або навіть жертви. Характер надзвичайної ситуації не дає змоги заздалегідь підготувати ресурси, необхідні для надання медичної допомоги (медичний персонал, медикаменти, лікувальні установи, спеціалізований транспорт). У зв'язку з цим надзвичайно гостро постає питання про надання домедичної допомоги.

Надання домедичної допомоги на полі бою є основною запорукою врятування життя пораненому. Аналіз причин загибелі військовослужбовців під час ведення бойових дій вказує на те, що значну їх частину можна було б врятувати при своєчасному та якісному наданні домедичної допомоги.

Метою вивчення напрямку підготовки «Домедична допомога» є отримання учнями навиків з виконання простих термінових дій, спрямованих на проведення найпростіших заходів з порятунку життя пораненого, постраждалих, попередження розвитку можливих ускладнень, полегшення перебігу травми чи захворювання, набуття здатності надання домедичної допомоги у випадку поранення, травми і ураження.

За результатами вивчення домедичної підготовки учень (учениця):

Знає:

- ознаки клінічної та біологічної смерті;
 - кровотечі, рани, переломи, опіки, обмороження, отруєння;
 - порядок проведення первинного огляду постраждалого, пораненого;
 - ознаки порушення основних життєво важливих функцій організму та заходи з підтримки життєдіяльності
- склад та властивості індивідуального медичного оснащення військовослужбовця (в тому числі й стандарту НАТО).

Уміє і застосовує:

- визначає життєві показники;
- оцінює стан потерпілого за життєвими ознаками;
- визначає симптоми респіраторної та серцевої зупинки;
- накладає тиснучу пов'язку на рану, яка кровоточить;
- накладає джгут для зупинки кровотечі;
- здійснює штучне дихання;
- іммобілізує хребет та шию у разі їх пошкодження;
- накладає імпровізовані транспортні шини при переломах кінцівок;
- транспортує потерпілих, переміщує пораненого на полі бою (одним, двома бійцями, з використанням підручних засобів);
- використовує для рятування та збереження життя людини, яка перебуває у невідкладному стані, засоби, які знаходяться в індивідуальній аптечці.

Особливості подання матеріалу

До проведення уроків доречно залучати лікарів, медичних фахівців медичних підрозділів військових частин та інструкторів з домедичної допомоги в умовах бойових дій, які пройшли відповідний вишкіл і отримали сертифікат інструктора, визнаний на території України. На заняттях використовуються необхідні матеріальні засоби (аптечки, медичні загальновійськові індивідуальні перев'язувальні матеріали, імпровізовані шини тощо), медичні манекен (фантоми, муляжі, тренажери).

Головна увага на заняттях звертається на набуття учнями практичних навичок. Теоретичний матеріал повинний викладатися тільки в тому обсязі, який необхідний для свідомого виконання практичних прийомів. Відпрацьовування нормативних прийомів на заняттях доцільно проводити у такій послідовності: показ прийому керівником, виконання прийому по елементах учнями, тренування з виконання прийому відповідно до встановлених нормативів часу. На показ прийому рекомендується відводити 25 %

навчального часу, на виконання – 50 % і на тренування – 25 %. Для кращого засвоєння практичних прийомів доцільно поділяти навчальний підрозділ на групи, у яких по черзі одні учні представляють поранених, інші відпрацьовують прийом. Переходити до відпрацьовування чергового прийому необхідно тільки після засвоєння попереднього. Виконання кожного прийому варто оцінювати.

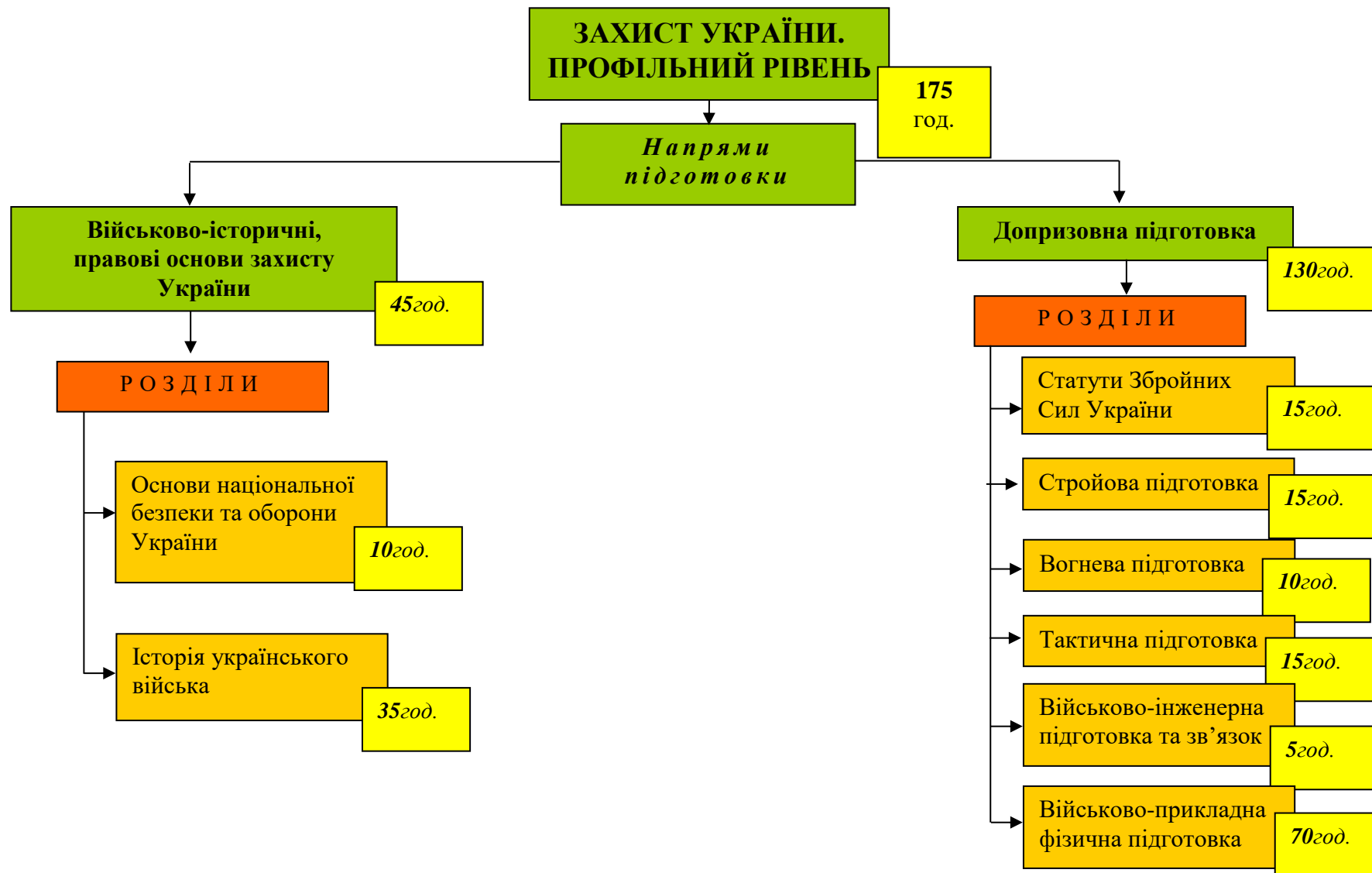
З метою удосконалення знань і практичних навичок учнів щодо порядку огляду та надання першої медичної допомоги викладачі предмета можуть опрацьовувати заходи першої медичної допомоги на тактичних заняттях.

Перевірка рівня знань, вмінь і навичок учнів здійснюється у ході навчальних занять, а також може уточнюватися під час занять з тактичної і вогневої підготовки.

Тематичний план

| № з/п | Назва теми | Орієнтовна загальна кількість годин | 1 курс | НПЗ | 2 курс |
|-------|--|-------------------------------------|----------|----------|-----------|
| 1. | Основи законодавства України про охорону здоров'я людини. | 1 | - | - | 1 |
| 2. | Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах. | 3 | | | 3 |
| 3. | Надання домедичної допомоги при кровотечах. | 5 | | 1 | 5 |
| 4. | Домедична допомога при гострих порушеннях дихання та під час зупинки серця. | 6 | | 1 | 6 |
| 5. | Домедична допомога при пораненнях. Перев'язка пораненого. | 7 | | 2 | 7 |
| 6. | Домедична допомога при переломах, вивихах. | 4 | | 1 | 4 |
| 7. | Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні і електротравмах. | 4 | | 1 | 4 |
| 8. | Домедична допомоги при головному болю та гострому болю в животі. | 2 | | | 2 |
| 9. | Перша допомога при отруєннях і укусах. | 2 | | | 2 |
| 10. | Прийоми транспортування потерпілих і поранених в екстремальних ситуаціях і бойових умовах. | 1 | | | 1 |
| 11. | УСЬОГО: | 35 | - | 6 | 35 |

**Зміст програми навчального часу
з предмета «Захист України. Профільний рівень» для 10 кл. (I курс) закладів загальної середньої освіти та закладів спеціалізованої освіти військового профілю (військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)**



**РОЗПОДІЛ ЧАСУ НА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ
В 10 КЛАСІ**

| № з/п | Назва теми | 1 Курс |
|-------|---|------------|
| 1. | Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України». Розділ «Основи національної безпеки та оборони України» | 10 |
| 2. | Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України». Розділ «Історія українського війська» | 35 |
| 3. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Статути Збройних Сил України» | 15 |
| 4. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Стройова підготовка» | 15 |
| 5. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Вогнева підготовка» | 10 |
| 6. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Тактична підготовка» | 15 |
| 7. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок» | 5 |
| 8. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка». Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка» | 70 |
| | УСЬОГО: | 175 |

**ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ
10 КЛАС**

| Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів | Зміст навчального матеріалу |
|--|--|
| Вступне заняття (1 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): розуміє роль і місце військово-патріотичного виховання у системі патріотичного виховання молоді; характеризує вимоги Конституції України щодо захисту України, свої обов'язки у разі виникнення загрози суверенітету та територіальної цілісності України, поняття національної безпеки держави; розуміє значення предмета «Захист України» у власному житті та для суспільства Ціннісний компонент виконує обов'язки та правила поведінки на заняттях.</p> | <p>Військово-патріотичне виховання – складова патріотичного виховання молоді. Підготовка до захисту України - обов'язок кожного громадянина.</p> <p>Зміст програми предмета «Захист України», завдання кожного розділу, порядок проведення занять.</p> <p>Обов'язки та правила поведінки учнів на уроках.</p> |
| Розділ «Основи національної безпеки та оборони України» | |
| Тема 1. Основні засади державної політики, спрямованої на захист національних інтересів суспільства і держави від зовнішніх і внутрішніх загроз в усіх сферах життєдіяльності (3 год.) | |
| <p>Учень (учениця): називає об'єкти національної безпеки, суб'єкти забезпечення національної безпеки, повноваження суб'єктів забезпечення визначає: основні положення Закону України «Про основи національної безпеки України характеризує механізми і моделі системи світової колективної безпеки, пріоритети національних інтересів, загрози національним інтересам і національній безпеці України. розуміє принципи забезпечення національної безпеки</p> | <p>Система світової колективної безпеки. Поняття національної безпеки, національних інтересів держави, загроз національній безпеці, пріоритетів державних інтересів.</p> <p>Система національної безпеки України.</p> |
| Тема 2. Основні засади оборони держави, права та обов'язки громадян України у сфері оборони (3 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає органи військового управління</p> | |

| | |
|--|--|
| <p>визначає: основні положення Закону України «Про оборону України», знає поняття та терміни «обороноздатність держави», «воєнний стан», «збройна агресія», «антитерористична операція», «гібридна війна» характеризує права та обов'язки громадян України у сфері оборони розуміє відповідальність за порушення законодавства про оборону України, наслідки за порушення законодавства про оборону України має уявлення про повноваження органів державної влади, основні функції та завдання органів військового управління, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій у сфері оборони</p> | <p>Обороноздатність держави. Збройна агресія. Воєнний стан. Основи оборони України. Антитерористична операція. Гібридна війна. Військове командування, органи військового управління. Права та обов'язки громадян України у сфері оборони, відповідальність за порушення законодавства про оборону України.</p> |
|--|--|

Тема 3. Національні інтереси України та загрози національній безпеці. Воєнна доктрина України (3 год.)

| | |
|--|---|
| <p>Знаний компонент Учень (учениця): називає керівництво воєнної організації держави визначає: основні положення Стратегії національної безпеки України розуміє проблематику національних інтересів та загроз українській державі;</p> <p>знає поняття та терміни «воєнний конфлікт», «збройний конфлікт», «локальні війни», «сили безпеки», «сили оборони» визначає основні положення Воєнної доктрини України та Стратегії національної безпеки України характеризує Воєнну доктрину України, актуальні воєнні загрози для держави розуміє проблематику національних інтересів та загроз українській державі, готовність Збройних Сил України до сучасних воєнних загроз та викликів обґрунтовує цілі та основні завдання воєнної політики держави.</p> <p>розуміє доцільність військового співробітництва з метою досягнення безпеки країни; принципи діяльності під час проведення гуманітарних операцій; перспективи та переваги вступу України в НАТО обґрунтовує участь України в миротворчих операціях; характеризує формати відносин Україна - НАТО та структурами європейської системи колективної безпеки. має уявлення про діяльність НАТО.</p> | <p>Структура воєнної організації держави та її керівництво. Національні інтереси України та загрози національній безпеці.</p> <p>Воєнна доктрина України. Воєнний конфлікт. Збройний конфлікт. Локальні війни. Сили безпеки. Сили оборони. Актуальні воєнні загрози для України. Цілі та основні завдання воєнної політики.</p> <p>Міжнародне військово-співробітництво та участь збройних формувань України в миротворчих</p> |
|--|---|

| | |
|--|---|
| | місіях ООН. Формати відносин Україна – НАТО та структурами європейської системи колективної безпеки. Перспективи вступу України в НАТО. |
|--|---|

Розділ «Історія українського війська»

Тема 1. Загальні відомості про війну, військо і військове мистецтво (3 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає історичні типи воєн визначає: види війн, характер війни, суть і походження війни характеризує, причини війни, війни за їх типами, видами розуміє місце та роль війни в історії людства.</p> <p>знає поняття «Збройні Сили», «армія», «військо», «вояк» характеризує структуру збройних сил взагалі і особливо сучасних Збройних Сил України, форми організації армії в історичному аспекті визначає причини виникнення і закономірності розвитку армії обґрунтовує залежність розвитку і функціонування збройних сил від соціально-економічного устрою держави; наводить приклади переваги професійної армії в сучасних умовах.</p> <p>знає поняття та терміни «воєнне мистецтво», «воєнні дії», «бойовий порядок» визначає складові частини; принципи воєнного мистецтва характеризує способи, види воєнних дій, бойовий порядок в історичному аспекті класифікує озброєння за видом вирішення задач, за належністю до виду Збройних Сил, роду військ, за видами носіїв.</p> | <p>Війна як складне соціально-політичне явище.</p> <p>Виникнення і розвиток Збройних Сил України.</p> <p>Військова справа: озброєння та військове мистецтво.</p> |
|---|--|

Тема 2. Передісторія розвитку Збройних Сил України (3 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає найдавніші поселення на теренах України обґрунтовує виникнення війни як способу розв’язання конфліктів; появу кам’яної, мідної та залізної бойової зброї; виникнення необхідності збройного захисту осілого поселення, спорудження примітивних фортифікаційних споруд. аналізує залежність розвитку бойової зброї й тактики дій при веденні війни.</p> | <p>Джерела українського військового мистецтва.</p> |
|---|--|

| | |
|--|--|
| <p>називає історичні умови появи кочовиків в українських степах</p> <p>характеризує бойове мистецтво кіммерійців; державу Скіфів; війни скіфів; розвиток зброярства у скіфську добу; стратегічні та тактичні винаходи скіфів; військо сарматів на території України та їхній культ війни та зброї;</p> <p>розуміє внесок таврів, аланів, готів, гунів та інших кочових племен у розвиток військового мистецтва прадавніх українців.</p> <p>обґрунтовує вплив кочових племен на формування військового мистецтва прадавніх українців.</p> | <p>Вплив кочових племен на формування військових навичок прадавніх українців.</p> |
| <p>Тема 3. Українське військо княжих часів (4 год.)</p> | |
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця):</p> <p>знає відомих вождів Аттілу, Божа; Мезамира, їх діяльність</p> <p>характеризує державне утворення антів; розвиток військової справи древніх слов'ян до середини VII ст.; розвиток бойового мистецтва у давніх слов'ян.</p> <p>розуміє особливості переходу від організації війська на основі родів і племен на десяткову систему.</p> <p>знає організацію та структуру княжого війська; зміст військової реформи князя Володимира та різновиди зброї слов'ян;</p> <p>характеризує процес формування збройних сил Київської Русі IX-XII ст., їх чисельність; вплив варягів на формування княжого війська; систему комплектування, тактику дій; становлення та розвиток військового флоту у X-XII ст.; стратегію, тактику і організацію війська; військові походи часів князювання Олега, Ігоря і княгині Ольги; історичний аспект боротьби проти Візантії; походи Ярослава Мудрого, війни на західних кордонах Київської держави, морські походи слов'ян у період княжих часів</p> <p>має уявлення про війни з кочівниками; морські війни Київської Русі.</p> <p>обґрунтовує формування княжого війська під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників;</p> <p>знає основні битви з татаро-монголами: битва на річці Калці у 1223 р., битва за Київ 1240 р., основні тактичні схеми битв у 20-х - 40-х роках XIII ст.</p> <p>характеризує та аналізує причини та наслідки феодалної роздробленості на українських землях; децентралізацію війська; зміни в організації і тактиці ведення бою; міжусобні війни; військову справу у монголо-татар</p> <p>обґрунтовує причини успіхів монголів</p> | <p>Військо давніх слов'ян.</p> <p>Збройні сили Київської Русі, війни Київської Русі.</p> <p>Збройна боротьба з татаро-монголами на українських землях у 20-х - 40-х роках XIII ст.</p> |
| <p>знає процес створення Галицько-Волинської держави, склад збройних сил, організацію війська Галицько-Волинського князівства,</p> <p>характеризує військові реформи Данила Галицького, війни Галицько-Волинської держави з кочівниками, Польщею, Угорщиною, Литвою, чехами і словаками, особливості боротьби Данила Галицького з монголо-татарами.</p> | <p>Збройні Сили і війни Галицько-Волинської держави.</p> |

обґрунтовує внесок Данила Галицького у розвиток українського військового мистецтва.

Тема 4. Військова справа у часи Запорізької Січі (6 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

Знає великих князів литовських: Гедиміна, Любарта, Ольгерда, Вітовта, Велике князівство Литовське

аналізує процес включення українських земель до складу Великого князівства Литовського

характеризує причини та результати війн Польщі в період XIV – XV ст.; діяльність Любарта та розвиток військової справи в українських землях за часів Великого князівства Литовського, участь русичів у військових кампаніях XIV–XV ст., військовий потенціал князів Острозьких

обґрунтовує зміни у структурі збройних сил на основі появи нових видів озброєння

знає основні місця та дати заснування січей, князя Байду-Вишневецького
характеризує передумови та причини зародження козацтва; особливості формування козацького війська; причини створення реєстрового козацтва; виникнення Запорізької Січі; склад, організацію та устрій Запорізької Січі; військові звичаї та тактичні прийоми козацького війська; різновиди козацької зброї;

обґрунтовує процес становлення Запорізької Січі та формування Козацького війська; важливість культу зброї у козаків
має уявлення про основні бої Козацького флоту.

знає місця битв запорожців

характеризує структуру збройних сил та бойові засоби запорізьких козаків; козацькі походи 1597-1621 рр.; Хотинську війну 1621 р.; війни 1625-1638 рр.; участь козаків у 30-річній війні; військове мистецтво запорізьких козаків

аналізує стратегічні та тактичні ходи козацьких ватажків (К. Косинського, С. Наливайка, П. Конашевича - Сагайдачного) у період бойових дій

знає битви під Жовтими Водами і Корсунем, Берестечком, бої під Збаражем, Зборовом,

характеризує причини, характер, основні етапи Національно-визвольної війни українського народу; особливості формування українського війська часів Хмельницького; хід бойових дій за часів Національно-визвольної війни (битва під Жовтими Водами і Корсунем, бої під Збаражем, Зборовом); особливості битви під Берестечком; війну з Польщею у 1653-1655 рр.

наводить приклади тактики козаків

визначає тактичні переваги та недоліки запорожців

знає основних учасників та причини військових конфліктів другої половини XVII ст.

Військова справа русичів у Великому князівстві Литовському та Польщі.

Становлення Запорізької Січі та Козацького війська.

Військово-політична діяльність Запорізької Січі до 1648 р.

Українське військо часів Національно-визвольної війни середини XVII ст.

Українське військо і його бойові дії у другій половині XVII ст.

| | |
|---|--|
| <p>характеризує причини і наслідки війни Москви з Україною; польсько-турецькі війни (1671-1672, 1673-1676 рр.); Чигиринські походи (1676-1678 рр.), Кримські походи (1687-1689 рр.), Азовсько-Дніпровські походи (1695-1696 рр.); військово-територіальні формування українців у другій половині XVII ст.</p> <p>визначає основні напрями військових походів козаків</p> <p>обґрунтовує можливість та правомірність використання військового потенціалу у вирішенні політичних питань.</p> | |
|---|--|

Тема 5. Українські військові формування в XVIII – XIX ст. (2 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): Знає та аналізує діяльність гетьманів Івана Мазепи та Пилипа Орлика, ознайомлений з діяльністю генералів О. Торماسова, Р. Кондратенка, генерал-лейтенанта П. Котляревського</p> <p>характеризує процес перетворення українського війська у складову частину російської армії; участь козацьких полків у Північній війні 1700-1721 рр., процес об'єднання козацьких полків в Українську дивізію в складі армії Росії; причини і особливості створення на Лівобережжі військових поселень і їх злиття з регулярними частинами; українські козацькі формування після знищення Запорізької Січі; участь українців у франко-російській війні 1812 р.; військові реформи (1860-1870 рр.), (1905 - 1912 рр.); участь українців у російсько-японській війні 1904-1905 рр.</p> <p>обґрунтовує вплив Росії на подальше формування українського війська.</p> <p>знає основні військові кампанії Австрійської та Османської імперій за участі українців</p> <p>характеризує участь українців у Кримських війнах XIX ст.; причини створення Задунайського козацтва; діяльність М. Чайковського; бойовий шлях козацького полку у складі турецької армії; українські збройні формування в Австрії;</p> <p>обґрунтовує місце і роль українських збройних формувань у складі іноземних армій.</p> | <p>Україна у війнах Росії у XVIII ст. та на початку XX ст.</p> <p>Українські військові формування у складі Австрійської та Османської імперій.</p> |
|--|--|

Тема 6. Збройні формування України в період Першої світової війни та Визвольних змагань 1917 – 1921 рр. (4 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає І. Боберського, К. Трильовського, Д. Вітовського, С. Горука, Г. Коссака, М. Галуцинського, О. Степанів, С. Галечко, легіон Українських січових стрільців, Галицько-Буковинський курінь Січових стрільців, Окремий загін Січових стрільців, Корпус Січових стрільців, основні бої Січових стрільців у період 1914 – 1918 рр.</p> <p>Характеризує причини та особливості формування Легіону УСС, структуру Легіону січових стрільців, бойові дії Січових стрільців у</p> | <p>Українські січові стрільці та їх роль у формуванні військових традицій українців.</p> |
|--|--|

| | |
|--|--|
| <p>Першій світовій війні, діяльність стрілецтва у складі військ Центральної Ради, Гетьманату, Директорії та участь у листопадовому чині та створенні ЗУНР</p> <p>Обґрунтовує роль Січових стрільців у відродження та формуванні військових традицій українців</p> <p>має уяву про участь жіноцтва у стрільстві, діяльність стрільців у післявоєнний період.</p> <p>називає полк ім. Павла Полуботка; полк ім. Б. Хмельницького, полк ім. Тараса Шевченка І-й Український корпус, Залізну дивізію, Вільне козацтво, битву під Крутами</p> <p>характеризує початок Українського визвольного руху та реакцію російського командування на процеси «українізації» в імперській армії; особливості формування національної регулярної української армії; політику Центральної Ради у військовій сфері</p> <p>обґрунтовує необхідність створення національних Збройних сил та значення цього процесу.</p> <p>називає Д. Вітовського, П. Франка, Б. Губера, О. Грекова, І. Жарського, основні військові операції в період Польсько-української війни,</p> <p>характеризує особливості формування Української Галицької Армії, її структуру та однострій, місце УГА у складі Збройних сил УНР; бойові дії УГА у складі Добровольчої армії Денікіна; участь УГА в боях з Червоною армією, причини ліквідації Галицької Армії.</p> <p>Обґрунтовує місце та роль УГА у військовій історії України.</p> <p>знає концептуальні засади формування власне національних Збройних сил в добу Гетьманату та Директорії УНР;</p> <p>називає хронологічні межі Гетьманату і Директорії УНР, П. Болобочана, В. Оскілка, Є. Коновальця, В. Петріва, М. Омеляновича-Павленка, Г. Тютюнника</p> <p>характеризує політику Гетьмана в галузі військового будівництва; проект організації майбутніх Збройних сил Української Держави; структуру армії та особливості процесу формування Збройних сил за Гетьманату; діяльність Директорії зі створення власних збройних сил УНР; внутрішню та зовнішню військову політику уряду Директорії; проблеми військових заколотів та їхній вплив на ситуацію всередині армії; бойові дії армії УНР Директорії;</p> <p>має уявлення про Зимові походи військ Директорії</p> <p>обґрунтовує роль гетьмана П. Скоропадського у справі формування українського війська.</p> | <p>Українське військо доби Центральної Ради.</p> <p>Українська Галицька Армія.</p> <p>Українське військо доби Гетьманату. Збройні Сили Директорії УНР.</p> |
| <p>Тема 7. Військове будівництво в Радянській Україні (1 год.)</p> | |
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає основні риси формування Українських радянських Збройних сил називає В. Антонова-Овсієнка, В. Затонського, Ю. Коцюбинського</p> | <p>Українці в складі радянських Збройних сил 1917- 30-ті рр. XX ст.</p> |

| | |
|---|--|
| <p>характеризує політику більшовиків щодо національно-військового будівництва у 1917-1922рр.; особливості формування українських регулярних підрозділів; діяльність українців у складі радянських Збройних сил; структуру та організацію радянських військ на території України до 1939 р., військову реформу 1924-1925 рр., військові дії 1929-1939 рр.</p> <p>обґрунтовує вплив більшовицької політики на формування армії</p> <p>аналізує негативні наслідки репресій серед командного складу радянських Збройних сил в Україні</p> | |
|---|--|

Тема 8. Українські військові формування періоду Другої світової війни та другої половини ХХ ст. (4 год.)

| | |
|---|---|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає гетьманів Івана Мазепу та Пилипа Орлика, О. Тормасова, Р. Кондратенка</p> <p>характеризує процес перетворення українського війська у складову частину російської армії; участь козацьких полків у</p> <p>знає суть Військової доктрини СРСР напередодні Другої світової війни</p> <p>називає основні військові операції на території України в період 1939 – 1944 років</p> <p>характеризує причини і початок Другої світової війни та німецько-радянської війни; причини невдач Червоної армії; режим військового стану та мобілізаційні заходи 1941 р.; оборонні бої на Україні літа-осені 1941 р. та спроби контрнаступу на Україні в грудні 1941 р.; військові операції 1942 - 1944 рр. з визволення України, формування Українських фронтів, завершення визволення України від німецької окупації 1944 р.; участь українців у визволенні Європи та втрати України в роки війни</p> <p>аналізує недоліки радянської військової справи, вклад українського народу у перемогу у війні</p> <p>знає течії Руху Опору в Україні, особливості та умови формування власної державності та армії в Україні в період Другої світової війни</p> <p>називає представників націоналістичного Руху Опору, національні військові формування періоду Другої світової війни</p> <p>характеризує процес формування Організації українських націоналістів (ОУН) і створення бойових підрозділів; проголошення держави на Закарпатті та створення її війська - Карпатська Січ; організація, структура та бойовий шлях УПА «Поліська Січ» Т. Бульби-Боровця; причини та особливості створення Української Повстанської армії (УПА), організаційну структуру та діяльність підпілля ОУН-УПА; бойову тактику УПА; боротьбу загонів УПА у післявоєнний період.</p> <p>обґрунтовує роль національного чинника у майбутніх процесах створення власної державності та армії</p> <p>знає територіальні та хронологічні межі діяльності радянського підпілля на теренах України</p> <p>називає рейди радянських партизан на території України Т. Строкача, С. Ковпака, О. Федорова, П. Вершигору</p> <p>характеризує діяльність радянського підпілля і партизанського руху у 1941-1942 рр.; причини створення Центрального штабу партизанського руху і Українського штабу партизанського руху; бойові операції</p> | <p>Участь українців у Другій світовій війні (1939-1945 рр.) та німецько-радянській війні (1941-1945 рр.) у складі Збройних сил СРСР.</p> <p>Спроби формування української держави та війська в період Другої світової війни.</p> <p>Радянське підпілля періоду німецько-радянської війни.</p> |
|---|---|

| | |
|--|---|
| <p>радянських партизан у 1943 р.; особливості відносин між радянськими та польськими партизанами і ОУН-УПА; заключний етап партизанської боротьби та процес включення партизанських загонів у структуру регулярної армії</p> | |
| <p>аналізує плюси та мінуси «рейкової війни» та диверсійних операцій радянських партизан</p> | |
| <p>обґрунтовує результати боротьби радянських партизан в Україні</p> | |
| <p>знає загальну характеристику Збройних сил від 9 травня 1945 р. до 24 серпня 1991 р.</p> | <p>Служба українців у Збройних Силах СРСР у 1945-1991 рр.</p> |
| <p>характеризує організаційну структуру, дислокацію, процес підготовки офіцерських кадрів Збройних сил СРСР у період 1945-1991 рр.; технічне переозброєння Збройних сил СРСР; особливості розвитку військового мистецтва; участь вояків Збройних сил СРСР у збройних конфліктах на теренах іноземних держав у 1946-1989 рр.</p> | |
| <p>аналізує причини та наслідки структурних змін у Збройних Силах СРСР має уяву про діяльність військових спеціалістів і радників за кордоном</p> | |

Тема 9. Російсько-українська війна: період 2014 – 2022 рр.(3 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає Міждержавні відносини, хід російсько-української війни, роль та значення коаліційного середовища в ході війни. називає Мету та характер війни; періодизацію російсько-української війни; основні бої сил сектору оборони під час війни; аналізує складові «гібридності» російсько-української війни. характеризує Геостратегію політики реваншу росії; російсько-українську війну 20.02.2014 – 24.02.2022: концепцію «гібридної війни»; «Другий фронт» росії в Україні 24.02.2022.</p> | <p>Окреслює тенденційність гомеостазу відносин між московією та Україною початку 21 століття; охарактеризувати складові формування путінізму як політичного режиму; визначити тактично-стратегічні цілі війни московитів в Україні; проаналізувати процес, стан та участь українських збройних формувань у військових діях; систематизувати коаліційний геополітичний вектор; Розвивати логічне та аналітично-стратегічне мислення; навчити визначати причинно-наслідкові зв'язки, ураховуючи історичні процеси цивілізаційного розвитку; Формувати почуття національної гордості та відданості інтересам України; утвердити розуміння та усвідомлення самоідентифікаційно-етнічної приналежності;</p> |
|---|--|

| | |
|--|---|
| | виховати почуття відповідальності за власні дії та переконання у сфері служіння інтересам своєї держави та народу |
| Тема 10. Збройні Сили незалежної України (2 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає Декларацію про державний суверенітет України від 16.07.1990 р., Акт проголошення незалежності України від 24.08.1991 р.; називає Верховного Головнокомандувача Збройних Сил України; Міністрів оборони України; характеризує Концепцію оборони і будівництва Збройних Сил України; початок формування державних Збройних Сил; причини суперечностей з Росією з питань військ стратегічного призначення, ядерної зброї та Чорноморського флоту; особливості реформування системи військової освіти; перспективний план розбудови українського війська; чисельність, структуру і принцип діяльності Збройних Сил України; співпрацю Збройних Сил України з іноземними Збройними Силами; аналізує військовий конфлікт з Росією на Сході України та підходи до його вирішення; обґрунтовує доцільність проведення військової реформи в Україні; важливість створення власних Збройних Сил</p> <p>знає законодавство України про інші військові формування; характеризує особливості формування та організаційну структуру Національної гвардії України, Служби безпеки України, органів та військ Міністерства внутрішніх справ, Прикордонних військ України, військ цивільної оборони України; аналізує їх призначення і завдання обґрунтовує необхідність створення різних військових формувань у незалежній Україні.</p> | <p>Відродження та розбудова Збройних Сил України.</p> <p>Інші військові формування.</p> |
| Тема 11. Військова присяга і військова символіка України (1 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст Військової присяги; відповідальність за порушення Військової присяги; характеризує історію походження військової присяги та українських військових прапорів та корогв; військові відзнаки України різних історичних епох аналізує значення Бойового прапора; виховне значення Військової присяги, Бойового прапора та іншої символіки Збройних Сил України. Обґрунтовує значимість військової атрибутики у процесі національно-патріотичного виховання молоді.</p> | <p>Військова присяга і військова символіка України.</p> |

Тема 12. Законодавство України про військову службу (2 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає Конституцію України; Закон «Про Збройні Сили України»
характеризує нормативно-правову базу з військового будівництва
обґрунтовує необхідність дотримуватися нормативно-правових актів з військового будівництва

Нормативно-правова база з військових питань. Законодавство України про військову службу.

знає Конституцію України; Закон України «Про військовий обов'язок і військову службу» Статути Збройних Сил України

Військовий обов'язок і військова служба.

характеризує поняття військового обов'язку; особливості підготовки громадян до військової служби і до вступу у військові навчальні заклади; проходження військової служби; **обґрунтовує** відповідальність за порушення законодавства про військовий обов'язок і військову службу

Напрямок підготовки «Допризовна підготовка»

Розділи «Статути Збройних Сил України», «Стройова підготовка»

Тема 1. Військовослужбовці та взаємовідносини між ними (1 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

називає: статuti Збройних Сил України, основні їх вимоги;
розуміє: військові звання і знаки розрізнення;
характеризує загальні права та обов'язки військовослужбовців, загальні обов'язки командирів (начальників)

Поняття про військові статuti. Загальні обов'язки військовослужбовців. Військові звання і знаки розрізнення. Начальники та підлеглі, старші та молодші за званням та службовим становищем, їх права і обов'язки.

обґрунтовує: поняття військова ввічливість, статутні, нестатутні відносини.

має уявлення про порядок звернення до начальників, віддання і виконання наказів

характеризує: правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців, поняття щодо суті і значення військової дисципліни;

Дотримання військовослужбовцями статутних взаємовідносин. Правила військової ввічливості і поведінки військовослужбовців.

| | |
|--|--|
| <p>пояснює: обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни; заохочення та стягнення, що накладаються на солдат (матросів), сержантів (старшин); наводить приклад заохочень та стягнень, що накладаються на солдат.</p> | <p>Порядок звернення до начальників, віддання і виконання наказів.</p> |
|--|--|

Тема 2. Розміщення військовослужбовців (2 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає загальні положення про розміщення військовослужбовців, загальні положення про утримання приміщень. Характеризує: правила пожежної безпеки, правила природокористування та охорони довкілля. Ціннісний компонент: дотримується правил пожежної безпеки, правил природокористування та охорони довкілля на уроках та в побуті. Діяльнісний компонент підтримує внутрішній порядок у приміщеннях.</p> | <p>Загальні положення про розміщення військовослужбовців. Утримання приміщень.</p> |
|---|--|

Тема 3. Розподіл часу і повсякденний порядок (1 год.)

| | |
|--|---|
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає розпорядок дня військової частини та його значення для виконання заходів повсякденної діяльності, побут особового складу підрозділів, загальні положення про розподіл часу та його використання. характеризує: порядок звільнення з розташування військової частини, відвідування військовослужбовців. Діяльнісний компонент підтримує повсякденний порядок у приміщеннях, виконує обов'язки прибиральника приміщень та території.</p> | <p>Загальні положення про розподіл часу та його використання.</p> |
|--|---|

Тема 4. Добовий наряд (2 год.)

| | |
|--|---|
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає поняття та терміни «добовий наряд», «черговий роти», «днювальний роти» характеризує склад добового наряду частини, озброєння добового наряду, черговий підрозділ, його призначення Діяльнісний компонент Виконує обов'язки днювального, чергового роти. Знансвий компонент Учень (учениця): знає обов'язки військовослужбовців добового наряду характеризує порядок призначення нарядів має уявлення про звітність про добові наряди Діяльнісний компонент</p> | <p>Поняття добового наряду, його призначення і склад. Підготовка добового наряду. Черговий роти. Днювальний роти.</p> <p>Обов'язки військовослужбовців добового наряду. Порядок</p> |
|--|---|

| | |
|---|---|
| бере участь у заповненні листків добових нарядів | призначення нарядів та звітність щодо них. |
| Тема 5. Військова дисципліна. Обов'язки та відповідальність військовослужбовців за її дотримання (2 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає суть поняття військової дисципліни, її значення, основні положення Дисциплінарного статуту Збройних Сил України пояснює обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни; заохочення та стягнення, що накладаються на солдат (матросів), сержантів (старшин) характеризує обов'язки командирів зі зміцнення військової дисципліни серед підлеглих. щодо заохочення та стягнення, що накладають на солдат</p> <p>аналізує порушення військової дисципліни та їх причини наводить приклад позитивної дисциплінованої поведінки, заходів запобігання порушень військової дисципліни. Діяльнісний компонент виконує обов'язки військовослужбовців з дотримання військової дисципліни.</p> | <p>Військова дисципліна, її суть і значення. Дисциплінарний статут Збройних Сил України – основний державний правовий акт, який регламентує військову дисципліну.</p> <p>Чим досягається військова дисципліна. Обов'язки військовослужбовців щодо її дотримання.</p> |
| Тема 6. Заохочення та стягнення, що застосовуються до військовослужбовців (1 год.) | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає види заохочень та дисциплінарних стягнень характеризує заохочення та дисциплінарні стягнення, які застосовують до рядових, права командирів щодо їх застосування. наводить приклад оголошення заохочень та накладання дисциплінарних стягнень залежно від конкретних ситуацій.</p> | <p>Види заохочень та дисциплінарних стягнень. Права командирів щодо їх застосування.</p> |
| Тема 7. Основи організації та несення вартової служби (1 год.) | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає поняття «варта», «пароль», види варт, склад та озброєння варті, об'єкти, які охороняють варті характеризує дії які виконуються при розводі, зміні варт бере участь у тренуванні з виконання дій при розводі, зміні варт</p> | <p>Поняття варті. Види варт, склад та озброєння варті, об'єкти, які охороняють варті. Розвід варт. Зміна варт. Пароль. Допуск до вартового приміщення.</p> |
| <p>знає права та обов'язки чатового, правила зміни чатових, порядок застосування зброї чатовим виконує обов'язки чатового називає озброєння чатового бере участь у тренуванні з виконання дій при застосуванні зброї чатовим</p> | <p>Права та обов'язки чатового. Озброєння чатового Порядок застосування зброї чатовим.</p> |

| | |
|---|--|
| <p>уміє застосовувати засоби пожежогасіння, які є на посту</p> | |
| <p>Тема 8. Особливості внутрішньої служби під час розташування на полігонах та в таборах (1 год.)</p> | |
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає загальні положення внутрішньої служби під час розташування на полігонах та в таборах. характеризує порядок виклику чергових на лінію виконує обов'язки у добовому наряді.</p> | <p>Внутрішній порядок в таборі. Розміщення підрозділів. Добовий наряд в таборах, його призначення, склад.</p> |
| <p>Тема 9. Порядок збереження та обліку військової зброї та боєприпасів у підрозділі (2 год.)</p> | |
| <p>Знансвий діяльнісний компоненти Учень (учениця): має уявлення про Інструкцію про організацію, зберігання за видами стрілецької зброї та боєприпасів у Збройних Силах України знає вимоги до обладнання кімнати для зберігання зброї, порядок обліку та видачі стрілецької зброї характеризує основні вимоги щодо видачі зброї військовослужбовцям, відповідальність за її збереження, порядок здійснення перевірки наявності зброї виконує обов'язки днювального роти щодо збереження зброї та порядок її видачі Ціннісний компонент дотримується правил безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами</p> | <p>Порядок обладнання кімнати для зберігання зброї та вимоги до неї. Зберігання, облік, видача зброї, що знаходиться у користуванні підрозділом.</p> |
| <p>Розділ «Стройова підготовка»</p> | |
| <p>Тема 1. Загальні положення Стройового Статуту Збройних Сил України (1 год.)</p> | |
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає поняття терміни «Стрій», «шеренга», «фланг», «фронт», «тильний бік строю», «двошеренговий стрій», «ряд», «одношеренговий стрій», «колона», «розгорнутий стрій», «похідний стрій», «напрямний», «замикаючий», «лінійний» розуміє: обов'язки солдата та командира перед шиккуванням і в строю; попередні та виконавчі команди характеризує порядок управління строєм розрізняє види строю Діяльнісний компонент</p> | <p>Загальні положення стройового Статуту Збройних Сил України. Обов'язки військовослужбовців перед шиккуванням і в строю.</p> |

| | |
|--|---|
| <p>виконує команди командира перед шикунням і в строю («Увага», «Шикуйся», «Струнко», «Вільно», «Відставити», «Заправитись»).</p> | |
| <p>Тема 2. Стройові прийоми та рух без зброї (5 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст команд: «Струнко», «Вільно», «Заправитись», «Головний убір», «Зняти», «Одягти», «Розійдись», «До мене», «Головний убір одягти». Характеризує: елементи управління строєм. Діяльнісний компонент виконує: стройове положення, шикунється в одно/двошеренговий стрій, розгорнутий та похідний стрій; виконує команди: «Набрати визначений інтервал», «Набрати дистанцію», «Струнко», «Вільно», «Заправитись», «Головний убір зняти», «Одягти», «Розійдись», «Шикуйся», «Кроком руш», «Стій» дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів знає зміст понять «стройова стійка», «праворуч», «ліворуч», «півоберта-ліворуч», «кругом». Характеризує: методику проведення занять зі стройової підготовки виконує повороти на місці, правильно приймає положення стройової стійки знає швидкість руху кроком, довжину кроку, швидкість руху бігом, зміст команд стройового і похідного кроку, де вони застосовуються, довший крок, короткий крок, швидший крок, повільніший крок, півкроку, повний крок. виконує команди «Кроком – руш», «Стройовим кроком – руш», «Бігом –руш». характеризує дії, які виконуються в поворотах під час руху, методику проведення занять зі стройової підготовки. Діяльнісний компонент виконує повороти на місці, рух стройовим і похідним кроком, повороти під час руху дотримується стройових положень під час поворотів. бере участь у тренуваннях з виконання стройових прийомів і руху без зброї знає команди, за якими здійснюються повороти. характеризує порядок виконання команди. Діяльнісний компонент виконує повороти під час руху, команди: «Кру-ГОМ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліво-РУЧ», «Право-РУЧ», «Півоберта право-РУЧ», «Стройовим кроком – РУШ». «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліворуч», «Кругом – РУШ» дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів знає команди, за якими здійснюються повороти. Характеризує порядок виконання команди.</p> | <p>Стройове положення.</p> <p>Повороти на місці.</p> <p>Рух стройовим кроком.</p> <p>Виконання стройових прийомів і руху без зброї.</p> <p>Повороти під час руху.</p> |

| | |
|--|---|
| <p>Діяльнісний компонент Виконує практично відпрацьовує повороти під час руху.</p> | |
| <p>Тема 3. Стройові прийоми та рух зі зброєю (3год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст команд: «Автомат на груди», «На ремінь», «Ремінь – послабити» (підтягнути). Характеризує: методику проведення занять із відпрацювання стройових прийомів зі зброєю на місці Діяльнісний компонент виконує команди: «Автомат на груди», «На ремінь», «Ремінь – послабити» (підтягнути). дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів.</p> <p>знає зміст команд: «Покласти зброю», «До зброї», «За зброєю». Виконує практично відпрацьовує команди «Покласти зброю», «До зброї», «За зброєю». дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів.</p> <p>знає зміст команд для руху зі зброєю «Кроком – руш», «Бігом – руш». Характеризує: виконання команд та прийомів з автоматом Калашникова Діяльнісний компонент виконує повороти під час руху зі зброєю, команди: «Кру-ГОМ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліво-РУЧ», «Право-РУЧ», «Півоберта право-РУЧ», «Стройовим кроком – РУШ». «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліворуч», «Кругом – РУШ» Знає зміст команд для руху зі зброєю «Кроком – руш», «Бігом – руш». Характеризує: виконання команд та прийомів з карабіном. Діяльнісний компонент виконує команди для руху зі зброєю «Кроком – руш», «Бігом – руш».</p> | <p>Виконання прийомів зі зброєю на місці.</p> <p>Повороти та рух зі зброєю.</p> |
| <p>Тема 4. Виконання військового вітання, вихід із строю, повернення у стрій та підхід до начальника (3 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає зміст понять «начальник», «підлеглий». характеризує порядок виконання військового привітання, команди, які подаються для військового привітання, ритуал військового привітання Діяльнісний компонент</p> | <p>Виконання військового привітання.</p> |

| | |
|--|--|
| <p>виконує ритуал військового привітання на місці і під час руху відповідно до вимог стрійового Статуту.</p> <p>Знає зміст команд, які подаються для виходу з одношеренгового/двошеренгового строю (повернення) в стрій, порядок дій за ними.</p> <p>Характеризує особливості подання команди для військовослужбовців, які знаходяться в строю.</p> <p>Діяльнісний компонент бере участь у тренуванні з виконання команд, які подаються для виходу з одношеренгового/двошеренгового строю (повернення) в стрій.</p> <p>дотримується: заходів безпеки під час виконання стрійових прийомів.</p> <p>знає зміст команд, які подаються при підході до начальника та відході від нього</p> <p>Діяльнісний компонент виконує команди, які подаються для виходу з колони по три (по чотири) і повернення в неї, підході до начальника та відході від нього</p> <p>дотримується: заходів безпеки під час виконання стрійових прийомів.</p> | <p>Вихід із строю, повернення у стрій.</p> |
|--|--|

Тема 5. Стрії відділення, взводу в пішому порядку (3 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знансвий та діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>знає зміст команд, які подаються для шиккування в одношеренговий (двошеренговий) стрій та зміст команд, визначених стрійовим статутом для дій при шикванні розгорнутим строєм.</p> <p>Характеризує дії командира відділення при керуванні військовослужбовцями, які знаходяться в розгорнутому строю.</p> <p>здійснює шиккування відділення в розгорнутій стрій</p> <p>виконує команди для шиккування та дій у розгорнутому строю «Відділення, в одну шеренгу (в дві шеренги) – СТАВАЙ», «РІВНЯЙСЬ», «Праворуч (ліворуч) – РІВНЯЙСЬ», «Відділення - РОЗІЙДИСЬ», «Відділення – ДО МЕНЕ»</p> <p>знає зміст команд, визначених стрійовим статутом для дій при русі розгорнутим строєм.</p> <p>здійснює шиккування відділення в розгорнутій стрій</p> <p>виконує команди для шиккування та дій у розгорнутому строю «Відділення – на першій та другий – РОЗПОДІЛИСЬ», «Відділення, праворуч (ліворуч, до середини) зім – КНИСЬ (бігом, зім – КНИСЬ)», «Відділення – право – РУЧ (ліво – РУЧ)», «Стільки-то кроків уперед кроком – РУШ».</p> <p>знає зміст команд, які подаються для шиккування та руху в похідний стрій.</p> <p>характеризує похідний стрій взводу, роти.</p> <p>здійснює шиккування відділення в похідний стрій</p> <p>Діяльнісний компонент</p> | <p>Розгорнутий стрій.</p> <p>Похідний стрій.</p> |
|--|--|

| | |
|---|---|
| <p>виконує команди для шикуння та дій у походному строю «Відділення в колону по одному (по два) – ставай», «Відділення право (ліво) – руш», «Відділення в колону по два кроком – руш»</p> <p>Діяльнісний компонент Виконує команди «Відділення правим (лівим) плечем уперед – руш», «Відділення за мною – руш, (бігом-руш)», «Відділення кругом – руш». дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів.</p> <p>знає вимоги Стройового Статуту щодо виконання військового привітання у строю на місці (ст. 115). Характеризує дії начальника, якого вітають військовослужбовці у строю, на місці</p> <p>Діяльнісний компонент виконує військове привітання у строю на місці</p> <p>знає вимоги стройового Статуту щодо виконання військового привітання у строю під час руху. (ст. 116,117). Характеризує дії начальника, якого вітають військовослужбовці у строю під час руху.</p> <p>Діяльнісний компонент виконує військове привітання у строю під час руху.</p> | <p>Виконання військового привітання у строю на місці та під час руху.</p> |
|---|---|

Розділ «Вогнева підготовка»

Тема 1. Вогнева підготовка як один із видів бойової підготовки, її зміст і значення. (1 год.)

| | |
|--|---|
| <p>Знансвий компонент Учень (учениця): знає призначення вогневої підготовки, її значення в системі бойової підготовки; основні вимоги дотримання заходів безпеки при поводженні зі зброєю. Характеризує основні вимоги заходів безпеки при проведенні практичних і теоретичних занять зі зброєю. Ціннісний компонент дотримується правил безпечного поводження із стрілецькою зброєю.</p> | <p>Вогнева підготовка як один із видів бойової підготовки, її зміст і значення. Заходи безпеки.</p> |
|--|---|

Тема 2. Матеріальна частина стрілецької зброї (АК-74, РПК та інші) (2 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знансвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає основні частини і механізми автомата. розпізнає основні частини автомата знає призначення автомата, загальну будову, будову частин та механізмів характеризує порядок неповного розбирання та збирання автомата.</p> | <p>Автомат АК-74. Призначення, будова</p> |
|--|--|

| | |
|---|---|
| <p>пояснює загальну будову АК-74, устрій та роботу його частин та механізмів.</p> <p>знає ГТХ – АК-74, принцип роботи частин та механізмів.</p> <p>характеризує нормативи неповного розбирання та збирання автомата.</p> <p>пояснює принцип роботи частин та механізмів автомата.</p> <p>знає правильний порядок розбирання та збирання автомата.</p> <p>характеризує техніку неповного розбирання та збирання автомата на швидкість.</p> <p>володіє навичками розбирання і складання автомат згідно з вимогами нормативів</p> <p>дотримується: заходів безпеки під час розбирання автомата.</p> <p><i>Виконує контрольні нормативи «Неповне розбирання АК-74», «Збирання АК-74 після неповного розбирання» тренувальний норматив «Спорядження магазину патронами»</i></p> <p>знає призначення кулемета, загальну будову, будову частин та механізмів, тактико-технічні характеристики, принцип роботи РКК.</p> <p>Характеризує нормативи збирання та розбирання РКК.</p> <p>володіє навичками неповного розбирання та складання кулемета</p> <p>дотримується заходів безпеки під час розбирання РКК.</p> | <p>частин та механізмів автомата.</p> <p>Тактико-технічні характеристики, принцип роботи автомата.</p> <p>Порядок неповного розбирання та збирання АК-74.</p> <p>РКК. Призначення, будова частин і механізмів, тактико-технічні характеристики, принцип роботи РКК.</p> |
|---|---|

Тема 3. Догляд за зброєю (1 год.)

| | |
|---|---|
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>знає порядок огляду і підготовки зброї до стрільби: правильність чищення та змащування автомата та кулемета, призначення приладдя і його використання.</p> <p>характеризує: порядок чищення, змащення і зберігання зброї, підготовка зброї до стрільби та догляд за зброєю в польових умовах.</p> <p>володіє навичками підготовки автомата до стрільби, огляду і підготовки зброї до стрільби, правильного чищення та змащення з використанням приладдя</p> <p>дотримується заходів безпеки під час чищення та змащення АК-74 та РКК</p> <p>знає причини затримки при стрільбі, правила їх усунення.</p> <p>характеризує причини затримки стрільби і способи їх усунення.</p> <p>володіє навичками правильного та швидкого усунення затримки при стрільбі.</p> | <p>Огляд АК-74 та РКК. Підготовка до стрільби. Порядок чистки та змащування автомата та кулемета після стрільби. Устрій та призначення приладдя.</p> <p>Затримки при стрільбі та способи їх усунення.</p> |
|---|---|

Тема 4. Прийоми та правила стрільби з автомата та кулемета (3 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти</p> <p>Учень (учениця):</p> | |
|--|--|

| | |
|---|---|
| <p>має уявлення про постріл та лінію прицілювання, правильну роботу на спусковому гачку</p> <p>знає прийоми і правила стрільби із стрілецької зброї; види бойових положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи)</p> <p><i>виконує тренувальний норматив «Розрядження зброї», контрольний норматив «Спорядження магазину патронами»</i></p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час стрільби</p> <p>знає види бойових положень для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи)</p> <p>вміє призначати вихідні дані для стрільби та розуміє корегування стрільби, приймати бойові положення для стрільби (стоячи, з коліна, лежачи)</p> <p>виконує дії під час приготування до стрільби, проведення і припинення вогню;</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час стрільби</p> <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає основні види боєприпасів до стрілецької зброї; основні елементи бойового патрона. порівнює основні характеристики патронів знає калібри та види боєприпасів</p> <p><i>виконує контрольний норматив «Спорядження магазину патронами»</i></p> <p>характеризує порядок зарядження зброї, виконання пострілу та припинення стрільби. практично заряджає зброю, прицілюється, робити спуск та припиняє стрільбу.</p> <p>Знаннєвий компонент називає основні положення інструкції із заходів безпеки при поводженні зі зброєю</p> <p>Діяльнісний компонент виконує вправи стрільб, передбачені програмою та нормативи з вогневої підготовки;</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки при поводженні зі зброєю і боєприпасами, під час стрільби.</p> | <p>Положення під час стрільби з місця (лежачи, з коліна, стоячи) та в русі. Вибір і зайняття правильної позиції для стрільби.</p> <p>Спорядження магазину патронами і порядок зарядження автомата; виконання пострілу, припинення стрільби.</p> |
| <p>Тема 5. Правила стрільби по нерухомих цілях (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає види цілей, умови виконання початкової вправи №1 характеризує цілі вміє призначати вихідні дані для стрільби та розуміє коректуру стрільби. виконує початкову вправу № 1 навчальних стрільб, <i>виконує контрольний норматив «Виявлення цілей вдень»</i></p> | <p>Класифікація цілей та їх коротка характеристика. Вибір прицілу та точки прицілювання. Вибір часу для відкриття вогню.</p> |

| | |
|---|---|
| вибирає цілі для обстрілу | |
| Тема 6. Стрілецько-тренувальні прилади, тренажери (1 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає призначення та можливі варіанти його використання застосовує на практиці стрілецько-тренувальні прилади, тренажери | Виконання підготовчих вправ на навчально-тренувальних засобах. |
| Тема 7. Стрільба по нерухомих цілях (1 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає умови виконання вправи № 1 навчальних стрільб, заходи безпеки під час виконання вправи характеризує підготовку зброї до стрільби готує зброю до стрільби, веде влучний вогонь, орієнтується на мішенному полі, правильно вибирає позицію. <i>Виконує контрольний норматив «Приховане висування до об'єкту противника перебіжками»</i> Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час стрільби. | Практичне виконання початкової вправи № 1 навчальних стрільб із АК-74 та РКК. |
| Тема 8. Матеріальна частина снайперської гвинтівки (СГД або інші) (1 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає загальну будову, призначення та тактико-технічну характеристику СГД, принцип роботи частин та механізмів. Характеризує повне розбиранням та збирання гвинтівки. пояснює роботу частин та механізмів гвинтівки. | Призначення, загальна будова СГД, тактико-технічна характеристика, принцип роботи частин та механізмів. |
| Тема 9. Матеріальна частина ручних гранат, прийоми та правила їх метання (1 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічну характеристику та устрій ручних гранат розрізняє гранати наступальні та оборонні характеризує заходи безпеки під час вивчення та практичного застосування гранат. | Призначення, устрій та тактико-технічні характеристики ручних |

| | |
|---|---|
| <p>розрізняє, правильно застосовує гранати наступальні та оборонні.</p> <p>знає ТТХ ручної протитанкової гранати, РКГ-3.</p> <p>характеризує принцип дії та устрій ручної протитанкової гранати.</p> <p>застосовує ручну протитанкову гранату.</p> | <p>гранат, Ф-1, РГД-5 та інших.</p> <p>Призначення, тактико-технічну характеристику, устрій та принцип дії ручної протитанкової гранати, РКГ-3 та інші.</p> |
|---|---|

Тема 10. Призначення та бойові властивості ручного протитанкового гранатомета. (Або інших засобів ураження бронетехніки, танків) (1 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічну характеристику РПГ, його призначення, основні частини та механізми характеризує порядок неповного розбирання та збирання, прийоми та правила стрільби з РПГ. володіє навичками користування РПГ, проводить повне розбирання та збирання гранатомета. Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час розбирання та складання гранатомета</p> | <p>Призначення та тактико-технічна характеристика РПГ. Порядок розбирання та збирання гранатомета.</p> |
|--|--|

Тема 11. Внутрішня та зовнішня балістика (1 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): називає періоди пострілу початкову швидкість кулі, її траєкторію. характеризує дію порохових газів на дуло та віддачею зброї, вплив умов стрільби на політ кулі; пояснює виникнення пострілу, його періоди, практичне значення траєкторії пострілу.</p> | <p>Постріл і його періоди. Початкова швидкість кулі. Траєкторія та її елементи. Форма траєкторії та її практичне значення.</p> |
|--|--|

Розділ «Тактична підготовка»

Тема 1. Бойовий Статут Сухопутних військ (частина III взвод, відділення, танк) (2 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент учень (учениця)</p> | |
|---|--|

| | |
|--|--|
| <p>знає: основні положення щодо підготовки та ведення сучасного загальновійськового бою;</p> <p>характеризує види, роди Збройних Сил України та їх призначення;</p> <p>пояснює значення Бойового Статуту Сухопутних військ при підготовці військовослужбовців, відділення, взводу до ведення бою.</p> <p>Ціннісний компонент дотримується вимог Бойового Статуту при виконанні практичних навичок і умінь.</p> | <p>Збройні Сили України: загальна структура, призначення та завдання (Закон України «Про Збройні Сили України»), нормативно-правові документи, що регламентують підготовку видів Збройних Сил України до їх застосування</p> |
|--|--|

Тема 2. Основи загальновійськового бою (3 год.)

| | |
|--|---|
| <p>Знансвий компонент учень (учениця)</p> <p>знає: основні закономірності сучасного загальновійськового бою, визначення бою як основної форми тактичних дій;</p> <p>характеризує: зміст термінів та понять, узгодженість дій за місцем, часом, завданням, удар, вогонь, маневр, район бойових дій;</p> <p>розрізняє: основні відмінності загальновійськового, повітряного, морського бою</p> <p>знає: види загальновійськового бою та їх головну мету, визначення видів бою: оборона, наступ;</p> <p>характеризує: основні види озброєння солдата та їх ефективність при застосуванні у різних видах бою;</p> <p>розрізняє: основні форми та способи дій солдата у різних видах бою;</p> <p>знає характерні риси, принципи сучасного загальновійськового бою, обов'язки солдата у бою;</p> <p>характеризує зміст основних рис бою (рішучість, напруженість, швидкоплинність, висока маневреність, швидка зміна обстановки, високий темп, одночасне ведення бойових дій на суші, у повітрі, на морському побережжі); принципи бою (раптовість, всебічне забезпечення бою, висока боєздатність, тверде стійке управління, постійна висока бойова готовність);</p> <p>пояснює основні шляхи формування фізичної, моральної, психологічної готовності до захисту України.</p> <p>Ціннісний компонент: формування особистих якостей, необхідних для служби у Збройних Силах України</p> <p>знає основні завдання відділення у похідному, передбойовому порядках та їх застосування;</p> <p>характеризує засоби досягнення мети при виконанні бойового завдання;</p> | <p>Бій – основна форма тактичних дій військ, характеристика сучасного загальновійськового бою та основні вимоги до підготовки військовослужбовців. Мета бою та засоби її досягнення.</p> <p>Основні види загальновійськового бою, їх характеристика та мета.</p> <p>Характерні риси сучасного загальновійськового бою та основні принципи його ведення.</p> <p>Основні завдання та бойовий порядок механізованого, гранатометного і</p> |
|--|---|

| | |
|---|---|
| <p>уміє вести спостереження за полем бою і вмiло застосовувати штатну зброю, пересуватися полем бою.</p> <p>Ціннісний компонент: Готується до служби у Збройних Силах України та виконання завдань за призначенням</p> | <p>протитанкового відділення, їх штатний склад та озброєння</p> |
|---|---|

Тема 3. «Основи оборони» (3 год.)

| | |
|---|---|
| <p>Знаннєвий компонент учень (учениця) знає мету оборони та основні вимоги до неї; характеризує дії противника у наступі, бойові можливості ввіреної зброї; оцінює місцевість для використання в інтересах бою;</p> <p>Ціннісний компонент формування в майбутнього воїна-захисника таких якостей, як витримка, стійкість, завзяття, високий моральний дух, уважність, спостережливість. знає, що включає в себе побудова оборони та послідовність дій при підготовці до оборони, обов'язки солдата в бою; характеризує умови, від яких залежить бойовий порядок, захисні можливості місцевості для облаштування опорного пункту (окопу); уміє: облаштувати окоп для стрільби лежачи, вести вогонь із пневматичної зброї по визначеним цілям, виконує контрольний норматив «Обладнання одиночного окопа для стрільби з автомата лежачи»»</p> <p>Ціннісний компонент: дотримується вимог, визначені вчителем та послідовно виконує його завдання; знає організацію і озброєння механізованого відділення, бойові можливості та задачі відділення в обороні; характеризує характер дій противника у наступі; уміє визначати відстань до орієнтирів, вести спостереження, підготувати карту вогню; знає: вимоги та послідовність облаштування основного, запасного, опорного пункту, улаштування загородження, захисту від зброї масового ураження та високоточної зброї, заходи маскування; характеризує основні елементи окопа для стрільби лежачи з автомата, їх призначення, захисні можливості; уміє влаштувати окоп за допомогою саперної лопати для стрільби лежачи; знає порядок, способи спостереження за місцевістю, противником у визначеному секторі, об'єкті; уміє визначити місце заходження противника, його озброєння, бойові можливості та спрогнозувати його дії; характеризує швидкість пересування противника, ймовірний час виходу противника на визначені рубежі, ділянки, об'єкти; знає способи знищення противника вогнем у визначеному секторі, ділянці, об'єкті, що підлягають обороні; уміє здійснювати маневр вогнем, вести зосереджений вогонь, уражати бронетехніку, танки противника;</p> | <p>Мета оборони та вимоги до неї.</p> <p>Побудова оборони, обов'язки солдата в бою. Основні задачі відділення в обороні. Дії солдата в бою.</p> |
|---|---|

| | |
|--|--|
| <p>оцінює місцевість, бойові можливості (свої, противника), здатність уразити танк, БМП, БТР.</p> | |
| <p>Тема 4. «Основи наступу» (3 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент учень (учениця) знає мету наступу, основні вимоги та способи переходу у наступ; характеризує умови переходу у наступ на противника, який обороняється, з положення безпосереднього зіткнення з ним або з ходу оцінює вплив місцевості, пори року, часу на виконання мети наступу; уміє оцінювати бойові можливості противника в обороні; знає, що включає в себе бойовий порядок відділення в наступі, штатну організацію механізованого відділення; характеризує об'єкт атаки, напрямок продовження наступу; знає бойові можливості противника в обороні; уміє орієнтуватися на місцевості, використовувати місцевість для швидкого пересування, долати перешкоди, пересуватись по полі бою різними способами,</p> <p><i>виконує контрольні нормативи «Розгортання із похідної колони у передбойовий порядок під час дій у пішому порядку», «Розгортання із передбойового порядку в бойовий порядок під час дій у пішому порядку»</i></p> <p>Діяльнісний компонент Дотримується мір безпеки при пересуванні по місцевості, безпеки при поводженні зі зброєю. Знає задачі відділення у наступі, способи пересування на полі бою, долання мінних загороджень; уміє застосовувати стрілецьку зброю у русі; характеризує характер дій противника в обороні; називає бойові можливості противника; знає способи пересування на полі бою при наступі під прикриттям бронетехніки(перебіжки, переповзання, перекати) уміє здійснювати розгортання з похідного у передбойовий, бойовий порядок; характеризує завдання сусідів, танка, за яким буде наступати відділення, його намір, а також порядок використання вогню артилерії та інших вогневих засобів.</p> <p>Діяльнісний компонент Уміє будувати бойовий порядок відділення у наступі, <i>Виконує контрольний норматив «Атака передового краю оборони противника у пішому порядку»</i></p> | <p>Наступ - мета та вимоги, способи переходу у наступ.</p> <p>Бойовий порядок механізованого відділення, що наступає в цілому порядку.</p> <p>Основні задачі відділення у наступі.</p> <p>Дії солдата у наступі.</p> |
| <p>Тема 5. Бойове використання відділення при виконанні різних бойових задач (3 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент</p> | |

| | |
|--|---|
| <p>Учень (учениця): знає визначення маршу, його особливості характеризує умови і способи здійснення маршу, рубежі (пункти) і привали на марші називає нормативи середньої швидкості руху підрозділів на марші, величину добового переходу</p> <p>характеризує дії відділення (солдата) під час маршу, зміст наказу для дій під час маршу. аналізує обов'язки командира відділення на марші</p> <p>Діяльнісний компонент Бере участь у тренуванні з віддання наказу на марш, організації взаємодії військовослужбовців під час маршу</p> <p>називає можливі ситуації, за яких необхідно діяти відділенню за певним алгоритмом</p> <p>Діяльнісний компонент складає загальний алгоритм дій відділення на марші при нападі повітряного противника, при подоланні мінних полів, зон зараження, при потраплянні в засаду противника, на привалах і в районах відпочинку</p> | <p>Марш. Умови і способи здійснення маршу. Загальні нормативи середньої швидкості руху підрозділів на марші. Величина добового переходу Рубежі (пункти) і привали на марші.</p> <p>Організація взаємодії та управління військовослужбовців під час маршу.</p> <p>Зміст роботи та обов'язки командира відділення щодо організації маршу в колоні взводу</p> <p>Дії відділення на марші (при нападі повітряного противника, при подоланні мінних полів, зон зараження, при потраплянні в засаду противника, на привалах і в районах відпочинку)</p> |
|--|---|

Тема 6. Види бойового забезпечення та його задачі (1 год.)

| | |
|---|---|
| <p>Знаннєвий компонент учень (учениця) знає: мету, задачі розвідки у різних видах бою; характеризує об'єкти розвідки в обороні та наступі; уміє маскувати свої дії при веденні розвідки, пересуватися до визначених місць для ведення розвідки, спостерігати та виявляти необхідні відомості в інтересах бою, подавати визначені сигнали; називає: об'єкти розвідки при підготовці до бою, в ході бою.</p> <p>Діяльнісний компонент орієнтується на місцевості, користується засобами ведення розвідки,</p> <p><i>виконує контрольний норматив «Приховане висування до об'єкту противника у високому, середньому, низькому положенні»</i></p> <p>Ціннісний компонент дотримується мір безпеки, виховує риси майбутнього воїна: самодисципліну, витримку, наполегливість, організованість при виконанні поставленої задачі знає сили, засоби, способи ведення розвідки;</p> | <p>Розвідка – мета, задачі у різних видах бою (наступ, оборона)</p> <p>Сили, засоби, способи ведення розвідки у різних видах бою. Дії солдата у розвідці.</p> |
|---|---|

| | |
|---|--|
| <p>уміє діяти у складі розвідувального дозору, бойовому розвідувальному дозорі, засаді, пошуку, дозорному відділенні, спостережному посту, посту радіаційного, хімічного, біологічного спостереження;</p> <p>характеризує: дії солдата при веденні розвідки;</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>виконує обов'язки розвідки у складі відділення взводу, орієнтується на місцевості та рухається за допомогою топографічної карти, зовнішніх орієнтирів.</p> <p>Знає мету, задачі, способи дій при виконанні обов'язків в охороні;</p> <p>характеризує порядок ведення спостереження за місцевістю, повітрям, свої дії під час раптового нападу;</p> <p>уміє виконувати обов'язки в охороні, при патрулюванні.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>використовує місцевість для маскування своїх дій, проявляє спостережливість та володіє прийомами самозахисту, приймає адекватні рішення при загрозі життю.</p> <p>Виконує контрольний норматив «Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню в русі»</p> <p>знає мету захисту від зброї масового ураження та зміст заходів.</p> <p>характеризує основний зміст протиепідемічних, санітарно-гігієнічних і спеціальних профілактичних медичних заходів.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>використовує захисні особливості місцевості, діє в умовах отримання сигналів оповіщення про радіоактивне, хімічне, біологічне зараження.</p> <p>знає призначення та види захисних споруд, основні вимоги до захисту захисних споруд та військової техніки від проникнення радіоактивного пилу.</p> <p>характеризує вимоги заходів безпеки під час спорудження сховищ та укриття, захисту військової техніки від радіоактивного пилу.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>споруджує сховища та протирадіаційні укриття, захищає техніку від проникнення радіоактивного пилу.</p> <p>знає дії учнів у зонах радіоактивного зараження і в осередках хімічного та бактеріологічного ураження.</p> <p>Характеризує хімічну та бактеріологічну (біологічну) зброю, зони зараження, будову протигазу та ЗЗК.</p> <p>Діяльнісний компонент</p> <p>вдягає протигаз, та загальновійськовий комплект (ЗЗК), унікає найбільш небезпечних ділянок зараження.</p> <p>Виконує контрольні нормативи «Одягання протигазу», «Одягання загальновійськового захисного комплекту»</p> <p>знає осередки ураження, ознаки отруєння, СДОР, інфекційні захворювання, що виникають внаслідок застосування засобів масового ураження.</p> | <p>Охорона – мета, задачі, обов'язки та способи дій солдата.</p> <p>Захист від зброї масового ураження.</p> <p>Захисні споруди. Види захисних споруд (сховища, протирадіаційні укриття). Вимоги, які ставляться до них. Захист військової техніки від проникнення радіоактивного пилу.</p> <p>Дії військовослужбовців у зонах радіоактивного зараження і в осередках хімічного та бактеріологічного (біологічного) ураження.</p> <p>Характеристика осередків ураження, що виникають внаслідок застосування</p> |
|---|--|

| | |
|--|---|
| <p>характеризує осередки ураження, щовиникаютьвнаслідокзастосуваннясучаснихзасобівмасовогоураження.</p> <p>Діяльнісний компонент виявляє осередки ураження, безпечно діє в зоні ураження.</p> <p>знає будову та призначення, технічну характеристику військового приладу хімічної розвідки.</p> <p>характеризує радіоактивне випромінювання і методи його вимірювання.</p> <p>Діяльнісний компонент визначає отруйні речовин у повітрі в небезпечних і малобезпечних концентраціях, визначає отруйні речовини при низьких температурах з допомогою приладів контролю.</p> <p>Знає призначення, будову, технічну характеристику індивідуальних дозиметрів.</p> <p>Характеризує принципи дії дозиметричних приладів під діапазонами випромінювання.</p> <p>Діяльнісний компонент Застосовує прилади, дозиметри для визначення опромінювання.</p> <p>Знає мету тактичного маскуваня</p> <p>називає табельні засоби, місцеві матеріали, які використовуються для маскуваня і завдяки яким досягається якість маскуваня</p> <p>Діяльнісний компонент здійснює маскуваня дій в бою.</p> <p>знає мету інженерного забезпечення, його завдання</p> <p>характеризує сили та засоби для його здійсненя інженерного забезпечення в різних видах бою.</p> <p>Діяльнісний компонент облаштовує опорний пункт відділення.</p> | <p>сучасних засобів масового ураження</p> <p>Військовий прилад хімічної розвідки. Вимірювання стану навколишнього середовища. Призначення, будова, ТТХ приладу.</p> <p>Комплект індивідуальних дозиметрів. Призначення, будова, ТТХ. Груповий та індивідуальний методи контролю. Підготовка приладів до визначення опромінювання.</p> <p>Тактичне маскуваня.</p> <p>Інженерне забезпечення.</p> |
|--|---|

Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»

Тема 1. Маскуваня (1 год.)

Знансвий компонент

Учень (учениця):

знає мету, засоби та прийоми маскуваня.

| | |
|---|--|
| <p>характеризує табельні засоби маскуваня. Діяльнісний компонент використовує табельні та підручні засоби маскуваня для маскуваня особового складу, техніки та інженерних споруд.</p> | <p>Мета маскуваня. Табельні та підручні засоби маскуваня, їх використання для маскуваня особового складу, техніки та інженерних споруд.</p> |
|---|--|

Тема 2. Види окопів, призначення та порядок їх устаткування (3 год.)

| | |
|---|---|
| <p>знає види окопів називає розміри окопу для стрільби лежачи, з коліна та стоячи. характеризує інженерне обладнання позиції на відділення.</p> <p>Діяльнісний компонент облаштує окоп для стрільби лежачи, проводити його маскуваня.</p> <p>Діяльнісний компонент облаштує окоп для стрільби з коліна, стоячи, проводити його маскуваня.</p> | <p>Призначення окопів та порядок їх облаштуваня.</p> <p>Прийоми виконання робіт щодо устаткування окопу для стрільби лежачи</p> <p>Прийоми виконання робіт щодо дообладнання окопу для стрільби з коліна та стоячи.</p> |
|---|---|

Тема 3. Інженерні загородження (1 год.)

| | |
|---|--|
| <p>знає призначення і види інженерних загороджень називає природні перешкоди, ускладнення природних перешкод. характеризує зимові та літні протипіхотні та протитанкові загородження, протитранспортні загородження. Діяльнісний компонент ускладнює природні перешкоди на місцевості</p> | <p>Призначення і види інженерних загороджень. Розташування загороджень на місцевості, природні перешкоди, ускладнення природних перешкод. Зимові та літні протипіхотні та протитанкові загородження, протитранспортні загородження.</p> |
|---|--|

Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»

Тема 1. Легка атлетика (20 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знавсвий компонент Учень (учениця):</p> | |
|---|--|

| | |
|--|---|
| <p>знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкісної витривалості;</p> <p>розуміє потреби швидкісної витривалості для виконання обов'язків військової служби;</p> <p>виконує вправи для розвитку швидкості та витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент самостійно вдосконалює навички і вміння отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів.</p> <p>Знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості;</p> <p>розуміє потреби загальної витривалості для виконання обов'язків військової служби;</p> <p>виконує вправи для розвитку загальної витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент самостійно вдосконалює навички і вміння отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів.</p> | <p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкості і швидкісної витривалості: вправа № 22 – біг 100 м зі старту лежачи, вправа № 23 – човниковий біг 10×10 м, вправа № 24 – біг 400 м або човниковий біг 4×100 м, вправа № 24б – біг 200 м або човниковий біг 2×100 м, вправа № 25 – човниковий біг 6×100 м з макетом автомата.</p> <p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості: біг 1 км, біг 2 км.</p> <p>Виконання вправ, спрямованих на формування військово-прикладних навичок: воєнізований крос на 3 км з метанням макета гранати.</p> |
| <p>Тема 2. Гімнастика (18 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): Знає умови та порядок виконання вправ та нормативів; характеризує послідовність виконання вправ та вимог щодо послідовності та правильності виконання; виконує вправи, спрямовані на розвиток сили та силової витривалості.</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки, страховки, самостраховки при виконанні вправ.</p> <p>Діяльнісний компонент здійснює тренування, спрямовані на виконання вправ, формує морально-психологічну стійкість, вольові та фізичні якості, необхідні для служби у Збройних Силах України.</p> | <p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток сили та силової витривалості: вправа № 1 – підтягування на перекладині, вправа № 2 – підйом переворотом на перекладині, вправа № 4 – згинання і розгинання рук в упорі на брусах, вправа № 5 – комплексна силова вправа, вправа № 8 – комплексна вправа на спритність, вправа № 9 – стрибки із скакалкою, вправа № 12а – стрибок ноги порізно через козла у довжину, вправа № 13 – комплекс вільних вправ № 1, 2, 3, 4, вправа № 14 – вправа на гнучкість.</p> |

Тема 3. Рукопашний бій, хортинг (бойовий), бойовий гопак, спас (19 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає порядок виконання прийомів рукопашного бою та основні вимоги щодо їх виконання;

характеризує умови застосування прийомів рукопашного бою у різних видах бою;

вміє виконувати прийоми страховки, само страховки, нанесення уколів, відбиття нанесення ударів задньої підніжки, прийоми бою без зброї.

Ціннісний компонент

дотримується заходів безпеки при розучуванні та виконанні прийомів рукопашного бою.

Діяльнісний компонент

самостійно працює над удосконаленням умінь та навиків виконання рукопашного бою, застосовує набуті навички та вміння тільки за призначенням.

Розучування, тренування прийомів рукопашного бою, спрямованих переважно на формування навичок, необхідних для захисту, само захисту, знищення та виведення з ладу противника:

- прийоми страховки, само страховки, долання перешкод
- нанесення уколів на місці, у русі
- відбиття, нанесення ударів (ребром долоні, ногою, ножем, прикладом, лопатою)
- виконання задньої підніжки, удар каблуком
- прийоми бою без зброї.

Тема 4. Вправи з гирями (8 год)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

Знає та характеризує умови виконання вправи з гирями та нормативи оцінювання;

обґрунтовує вплив якісного виконання вправ.

Діяльнісний компонент

виконує вправи найбільш раціональним способом із мінімальними затратами сил та часу

Розучування, вдосконалення вправ з гирями № 6, № 7.

Тема 4. Подолання перешкод (5 год)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає умови виконання вправи № 34, № 37, № 38 та нормативи оцінювання;

характеризує взаємозв'язок елементів смуги перешкод з діями солдата на полі бою;

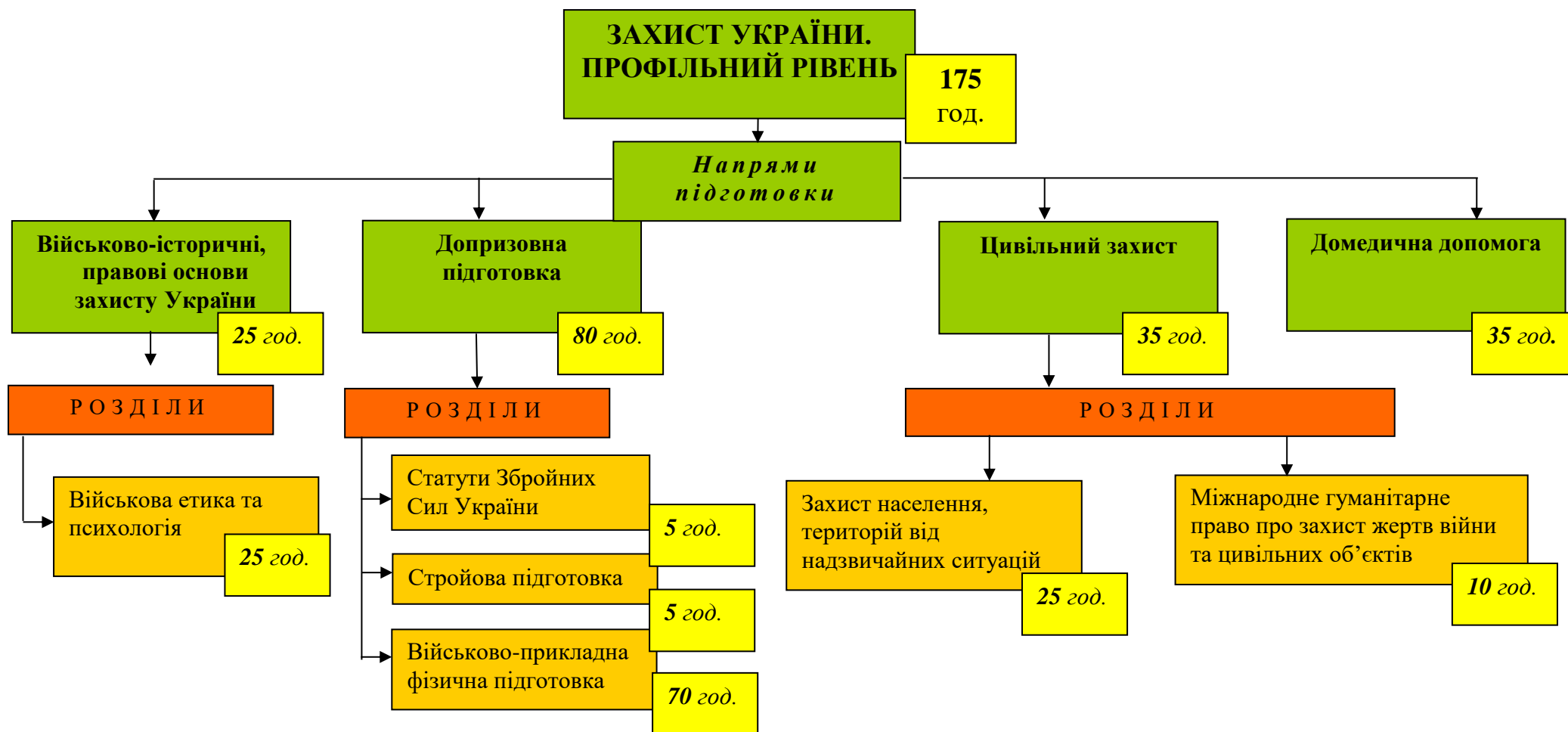
обґрунтовує вплив якісного виконання вправ на успішне пересування на полі бою.

Діяльнісний компонент

виконує вправи найбільш раціональним способом із мінімальними затратами сил та часу

Розучування, вдосконалення вправ долання перешкод: вправа № 33 – загальна контрольна вправа на смугі перешкод, вправа № 37 – метання гранати Ф-1 на дальність, вправа № 38 – метання гранати на точність.

**Зміст програми та розрахунок навчального часу
з предмета «Захист України. Профільний рівень» для 11 кл. (II курс) закладів загальної середньої освіти та закладів спеціалізованої освіти військового профілю (військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)**



**РОЗПОДІЛ ЧАСУ НА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ
В 11 КЛАСІ**

| № з/п | Назва теми | 2 курс |
|----------|--|------------|
| 1. | Напрямок підготовки «Військово-історичні, правові основи захисту України» Розділ «Військова етика і психологія» | 25 |
| 2. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Статути Збройних Сил України» | 12 |
| 3. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Стройова підготовка» | 8 |
| 4. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка» | 70 |
| 5. | Напрямок підготовки «Цивільний захист» Розділ «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій» | 25 |
| 6. | Напрямок підготовки «Цивільний захист» Розділ «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів» | 10 |
| 7. | Напрямок підготовки «Домедична допомога» | 35 |
| | УСЬОГО: | 175 |

**ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ
11 КЛАС**

| Очікувані результати навчально-пізнавальної діяльності учнів | Зміст навчального матеріалу |
|--|---|
| <i>Розділ «Військова етика і психологія»</i> | |
| Тема 1. Психологічні властивості, пізнавальні процеси особистості військовослужбовця (4 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає визначає: основні положення Закону України «Про основи національної безпеки України характеризує механізми і моделі системи світової колективної безпеки, пріоритети національних інтересів, загрози національним інтересам і національній безпеці України. розуміє принципи забезпечення національної безпеки Класифікує: особистість, головні ознаки особистості військовослужбовця, психологічну структуру особистості.</p> <p>знає: типи темперамент розуміє сутність поняття «характер», «національний характер» характеризує основні якості всіх типів темпераменту розрізняє темперамент і характер, сильні і слабкі характери називає види характеру залежно від ставлення до світу (принципові й безпринципові), ставлення до діяльності (цілеспрямовані й бездіяльні), ставлення до інших людей (товариські й замкнуті), ставлення до себе (альтруїстичні й егоїстичні). обґрунтовує вплив навколишнього середовища, суспільства та службової діяльності на формування характеру розмірковує про позитивні й негативні риси українського національного характеру</p> <p>знає суть пізнавальних психічних процесів «відчуття», «сприймання», «пам'ять», «уявлення», «уява»; характеризує особливості протікання психологічних пізнавальних процесів у ході військової діяльності, вплив психічних пізнавальних процесів на військову діяльність, сутність почуттів та емоцій має уявлення про види уваги воїна, основні особливості уваги (стійкість, зосередженість, концентрація,</p> | <p>Особистість військовослужбовця та її загальна характеристика.</p> <p>Психологічні властивості особистості воїна. Характер. Виховання характеру. Національний характер.</p> <p>Психічні пізнавальні процеси особистості військовослужбовця. Види і властивості уваги воїна.</p> |

| | |
|--|--|
| <p>розподілення, обсяг, зосередженість, здатність до переключення) обґрунтовує місце уяви у ході виконання завдань військової діяльності, вплив психічних пізнавальних процесів на поведінку військовослужбовця.</p> <p>знає моральні, інтелектуальні, естетичні, практичні ознаки особистості офіцера характеризує роль пам'яті, уваги, здібностей, характеру в оволодінні військовою справою.</p> | <p>Портрет офіцера-професіонала як ідеалу виховання і самовиховання.</p> |
|--|--|

Тема 2. Особистість військовослужбовця, становлення особистості у ході військової діяльності (4 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): називає компоненти готовності до військової діяльності (соціально-психологічна, емоційно-вольова, загальна військово-професійна) знає характерні риси військової служби; розрізняє поняття «військова служба» і «військова діяльність» характеризує психологічні основи військової діяльності</p> <p>знає поняття «психічний стан», «настрій», «афект», функції психічних станів, класифікацію психічних процесів (етапів) та їх особливості. розрізняє позитивні і негативні психічні стани військовослужбовців; характеризує прояви психічного стану військовослужбовця, його вплив на поведінку й діяльність розуміє</p> <p>розуміє сутність поняття «щастя» розмірковує про сенс людського життя, обґрунтовує залежність щастя від вибору людиною свого життєвого шляху, правил, якими слід керуватися у своєму житті</p> <p>знає сутність понять «життєвий шлях», «громадянська позиція», «військовий обов'язок», громадянські обов'язки особи, характеризує значення громадянської позиції, виконання військового обов'язку для суспільства обґрунтовує взаємозв'язок громадянського суспільства і держави, військового обов'язку.</p> | <p>Психологія військової діяльності.</p> <p>Психічні стани військовослужбовців, їх прояви в військовій діяльності.</p> <p>Щастя і сенс життя учня.</p> <p>Життєвий шлях особистості громадянина як захисника України</p> |
|---|--|

Тема 3. Психологія військового колективу (6 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає сутність поняття «колектив»; пояснює компоненти психологічної структури колективу (динамічні групові та психологічні явища: взаємні оцінки, домагання, симпатії, антипатії; групові психологічні явища: колективні погляди, ставлення, колективна думка, колективні звички, традиції, установки); характеризує структуру взаємовідносин у колективі (міжособистісні, міжгрупові, між групою та особистістю), структуру взаємовідносин у військовому підрозділі при виконанні вимог статутів (статутні, нестатутні, позастатутні)</p> <p>знає, у чому проявляється колективна думка, її взаємозв'язок зі свідомістю і конкретними справами; етапи становлення колективної думки; характеризує специфічні особливості колективної думки військового підрозділу, порядність колективної думки (позитивна, орієнтовано позитивна, критична (невизначена); орієнтовано негативна, негативна); пояснює процеси формування позитивної думки у військовому підрозділі.</p> <p>знає поняття «колективні традиції і норми» пояснює особливості звичаїв, обрядів, ритуалів, символів, норми, свята; характеризує основні традиції Збройних Сил України.</p> <p>знає поняття «психологічна сумісність» пояснює відображення психологічної сумісності і самопочуття особистості в колективі характеризує форми прихованої і відкритої психічної несумісності, форми роботи (поведінки) з формування психічної сумісності.</p> <p>знає сутність понять: «структурована група», «неструктурована група», ознаки формальної, неформальної, рангової групи, соціально-психічну атмосферу, соціально-психічні стани, у яких може перебувати колектив. характеризує стани, у яких може перебувати військовий колектив (соціально-психічної стабільності, соціально-психічного напруження, соціального психозу) обґрунтовує вплив структурованих, неструктурованих груп на формування колективу та взаємовідносин у ньому.</p> <p>знає можливі шляхи впливу на громадський настрій.</p> | <p>Почуття і воля воїна і військовий колектив. Психологічна структура військового колективу</p> <p>Колективна думка.</p> <p>Колективні традиції і норми.</p> <p>Психологічна сумісність і самопочуття особистості в колективі.</p> <p>Формальні, неформальні і рангові групи в колективі (підрозділі). Соціально-психічні стани.</p> |
|---|--|

| | |
|---|---|
| <p>характеризує стилі управління у військовому колективі (ліберальний, авторитарний, демократичний); обґрунтовує можливі напрямки діяльності з формування колективної думки.</p> | <p>Стилi управління у військовому колективі. Управління громадською думкою військового колективу.</p> |
| <p>Тема 4. Методи вдосконалення морально-психічної готовності до військової служби (9 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): розуміє сутність поняття «самовиховання»; характеризує зміст самовиховання має уявлення про поширені методи самовиховання: самозобов'язання, самоорганізація життя (військової діяльності), самопізнання, самоаналіз, самозвіт. обґрунтовує необхідність самоорганізації життя учня (разом з тим і як майбутнього захисника України) Класифікує: визначення виховання й самовиховання, методи, прийоми і засоби виховання, самовиховання. Уміє користуватися: методами, прийомами і засобами самовиховання в роботі над собою.</p> <p>називає засоби саморегуляції психічної діяльності (дихальні вправи (заспокоююче і мобілізуюче подих); управління тонусом кістякової мускулатури (розслаблення м'язів за контрастом, релаксація); вплив на біологічні активні точки, самопереконавання, самонавіяння, самонаказ); знає методіку найпростіших засобів саморегуляції психічної діяльності (дихальні вправи (заспокійливий подих); управління тонусом кістякової мускулатури (розслаблення м'язів за контрастом, релаксація); вплив на біологічні активні точки).</p> <p>Діяльнісний компонент демонструє заспокійливий подих, розслаблення м'язів за контрастом. Під керівництвом учителя демонструє вплив на біологічні активні точки Наводить приклади самопереконавання, самонавіяння, само наказ.</p> <p>називає рівні особистісного самовдосконалення: самовираження (низький рівень), самоствердження (середній), самореалізація, воля (високий). характеризує активність (виконавча, залежна від керівництва діями, захоплення, діяльність за покликанням); провідні мотиви (інтерес, стимул-санкція; зовнішня мотивація; внутрішня мотивація);</p> | <p>Самовиховання як умова самовдосконалення особистості.</p> <p>Засоби саморегуляції психічної діяльності: дихальні вправи (заспокійливий подих); управління тонусом кістякової мускулатури (розслаблення м'язів за контрастом, релаксація); вплив на біологічні активні точки, самопереконавання, самонавіяння, самонаказ)</p> <p>Організація самовиховання. Рівні особистісного самовдосконалення</p> |

| | |
|---|---|
| <p>розмірковує над питаннями «Хто я?», «Що я можу?», «Як я розвиваюся як особистість?», « Чи чесно я живу?»</p> <p>пояснює зміст психологічної підготовки до військової діяльності та дій в екстремальних умовах</p> <p>характеризує паніку як психічний стан, шляхи подолання паніки</p> <p>пояснює характерні риси стану бойового духу</p> <p>обґрунтовує ефективність системи тренувань (військового вишколу) для мобілізації власних сил та можливостей воїна</p> | <p>Психологічна готовність до військової діяльності та дій в екстремальних умовах.</p> |
| <p>Напрямок підготовки «Допризовна підготовка»</p> | |
| <p>Розділ «Статуту Збройних Сил України»</p> | |
| <p>Тема 1. Військовослужбовці та взаємовідносини між ними (1 год)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає права військовослужбовців, вимоги щодо виконання військових статутів; характеризує порядок взаємовідносин із старшими за військовим званням та службовим становищем, відповідальність за порушення вимог статутів при виконанні наказів та розпоряджень старших за положенням начальників; розрізняє військовослужбовців за військовими званнями; аналізує відповідальність військовослужбовців за порушення вимог статутів Збройних Сил України. Діяльнісний компонент дотримується статутних вимог при проходженні військової служби</p> | <p>Дотримання військовослужбовцем загальновійськових статутів Збройних Сил України при виконанні обов'язків військової служби.</p> |
| <p>Тема 2. Розподіл часу та повсякденний порядок (1 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає вимоги Статуту внутрішньої служби Збройних Сил України щодо раціонального використання часу при повсякденній службовій діяльності; характеризує вимоги розпорядку дня для підтримання належного рівня боєготовності підрозділу та його значення у формуванні належних фізичних, морально-психологічних якостей військовослужбовців. Діяльнісний компонент дотримується вимог розпорядку дня, правил особистої гігієни, вміє самоорганізуватися у різних життєвих обставинах.</p> | <p>Значення вимог розпорядку дня для підтримання високого рівня боєготовності підрозділу та його вплив на якість виконання бойових задач.</p> |

Тема 3. Добовий наряд (1 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає порядок підготовки добового наряду, документацію, яку веде черговий роти

характеризує склад внутрішнього наряду частини, озброєння добового наряду

Діяльнісний компонент практично виконує обов'язки днювального, чергового роти.

Порядок підготовки добового наряду. Документація чергового роти. Внутрішній наряд роти.

Тема 4. Заяви, пропозиції та скарги (1 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає основні положення розділу V Дисциплінарного статуту Збройних Сил України;

розрізняє поняття «заява», «пропозиція» та «скарга»;

характеризує книгу обліку заяв, скарг та пропозицій, правила її ведення;

Діяльнісний компонент

уміє подавати заяву та скаргу.

Поняття «заява», «пропозиція» та «скарга». Термін розгляду заяв, скарг та пропозицій.

Тема 5. Зміст та методи виховної роботи командира відділення з виховання підлеглих, зміцнення військової дисципліни, підтримання внутрішнього порядку в підрозділі (1 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає методи вивчення особового складу, форми та методи індивідуальної роботи з підлеглими.

характеризує роботу командира відділення щодо виявлення причин та попередження правопорушень підлеглих, підтримання внутрішнього порядку в підрозділах, виконання розпорядку дня.

Діяльнісний компонент

проводить індивідуальні бесіди,

впливає на підлеглого, що вчинив правопорушення, формує громадську думку про порушників військової дисципліни.

знає основні положення Дисциплінарного статуту Збройних Сил України щодо заохочення, стягнення за порушення військової дисципліни

Методи вивчення особового складу. Форми та методи індивідуальної роботи з підлеглими. Методика проведення індивідуальних бесід.

Виховне значення заохочень за проявлену розумну ініціативу на службі. Облік умов і порядок притягнення підлеглих до дисциплінарної відповідальності.

| | |
|---|---|
| <p>називає заохочення, стягнення, які застосовують до солдатів (матросів), сержантів (старшин) пояснює сутність поняття «заохочення», «стягнення» характеризує методи впливу на підлеглого, що вчинив правопорушення обґрунтовує виховне значення заохочень за проявлену розумну ініціативу на службі.</p> | <p>Методи впливу на підлеглого, що вчинив правопорушення.</p> |
|---|---|

Розділ «Стройова підготовка»

Тема 1. Стройові прийоми та рух без зброї (2 год)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): характеризує дії, які виконуються в поворотах під час руху, методику проведення занять зі стройової підготовки. Діяльнісний компонент виконує повороти на місці, рух стройовим і похідним кроком, повороти під час руху дотримується стройових положень під час поворотів. бере участь тренуваннях з виконання стройових прийомів і руху без зброї знає команди, за якими здійснюються повороти. характеризує порядок виконання команди. Діяльнісний компонент виконує повороти під час руху, команди: «Кру-ГОМ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліво-РУЧ», «Право-РУЧ», «Півоберта право-РУЧ», «Стройовим кроком – РУШ», «Ліво-РУЧ», «Півоберта ліворуч», «Кругом – РУШ» дотримується: заходів безпеки під час виконання стройових прийомів Діяльнісний компонент виконує практично відпрацьовує повороти під час руху.</p> | <p>Виконання стройових прийомів без зброї.</p> |
|---|--|

Тема 2. Стройові прийоми та рух зі зброєю (2 год)

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає вимоги стройового статуту Збройних Сил України про порядок виконання стройових прийомів зі зброєю; вміє виконувати стройові прийоми зі зброєю. Діяльнісний компонент дотримується вимог безпеки при поводженні зі зброєю під час навчання та виконання стройових прийомів.</p> | <p>Виконання стройових прийомів зі зброєю.</p> |
|--|--|

**Тема 3. Виконання військового вітання, вихід зі строю,
повернення у стрій, підхід до начальника (1 год)**

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає вимоги стройового статуту Збройних Сил України при виконанні стройових прийомів;

вміє виконувати стройові прийоми: вихід зі строю, повернення у стрій та підхід до начальника.

Діяльнісний компонент

подає команди для виконання стройових прийомів.

Виконання стройових прийомів згідно вимог стройового статуту Збройних Сил України.

Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»

Тема 1. Легка атлетика (26 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає умови виконання вправ та нормативи оцінювання;

вміє виконувати вправи відповідно до визначених нормативів;

характеризує вплив кожної вправи на виконання бойових задач в основних видах бою солдатом, відділенням.

Діяльнісний компонент

Самостійно вдосконалює фізичні якості (швидкість, виносливість, витривалість), формує морально-психологічні якості щодо готовності переносити труднощі в ході служби, навчання.

Ціннісний компонент

формує вимогливість до себе, дотримується мір безпеки при виконанні вправ.

Прискорене пересування та легка атлетика виконання вправи № 28, біг на 3 км, марш кидок на 5 км, комплексна воєнізована естафета з використанням вивчених вправ, системне тренування по вдосконаленню якості виконання вправ на розвиток швидкості та витривалості (вправи № 22, 23, 24, 24б, 25)

Тема 2. Гімнастика (20 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає умови та порядок виконання вправ та нормативи;

характеризує значення та потребу кожної вправи для застосування під час ведення бойових дій;

виконує вправи, спрямовані на розвиток сили, витривалості в межах визначених нормативів

Діяльнісний компонент

самостійно працює над вдосконаленням якості виконання.

Ціннісний компонент

Дотримується мір безпеки при виконанні, самоконтролює дотримання санітарно-гігієнічних вимог при виконанні

Виконання вправ, спрямованих на розвиток сили, силової витривалості та спеціальних військово-прикладних якостей: вправа № 3 – підйом силою на перекладині, вправа № 6 – піднімання 2-х гир по довгому циклу, вправа № 7 – ривок гирі 8, 16 кг, вправа № 14 – вправа на гнучкість, вправа № 19 – кут в упорі на брусах, вправа № 11 – зіскок боком з брусів з поворотом на 90 градусів, вправа № 5 – комплексна силова вправа.

Тема 3. Рукопашний бій, хортинг (бойовий), спас, бойовий гопак (24 год.)

Знаннєвий компонент

Учень (учениця):

знає порядок виконання прийомів рукопашного бою та основні вимоги щодо їх виконання;

характеризує умови застосування прийомів рукопашного бою у різних видах бою;

вміє виконувати прийоми страховки, само страховки, нанесення уколів, відбиття нанесення ударів задньої підніжки, прийоми бою без зброї.

Ціннісний компонент

дотримується мір безпеки при розучуванні та виконанні прийомів рукопашного бою.

Діяльнісний компонент

самостійно працює над удосконаленням умінь та навиків виконання рукопашного бою, застосовує набуті навички та вміння тільки за призначенням.

Розучування, тренування, вдосконалення прийомів рукопашного бою: вправа № 43 – прийоми бою з автоматом, вправа № 44 - саперною лопаткою, вправа № 45 – прийоми бою з ножем, вправа № 46 – прийоми бою без зброї, вправа № 47 – бойові прийоми, вправа № 48 – кидки.

Напрямок підготовки «Цивільний захист»

Розділ «Захист населення, територій від надзвичайних ситуацій»

Тема 1. «Основи цивільного захисту у надзвичайних ситуаціях» (3 год.)

Знаннєвий та діяльнісний компонент

Учень (учениця):

називає основні положення нормативно-правової бази цивільного захисту та міжнародні розпізнавальні знаки; складові єдиної державної системи цивільного захисту

знає роль і завдання цивільного захисту, організаційно-штатну структуру цивільного захисту навчального закладу.

характеризує:

організаційно-штатну структуру цивільного захисту міста.

називає основні завдання невоєнізованих формувань цивільного захисту (ведення розвідки; забезпечення зв'язком; надання медичної допомоги, проведення протиепідемічних і санітарно-гігієнічних заходів, локалізація і гасіння пожеж, відновлення і ремонт доріг та дорожніх споруд, проведення санітарної і спеціальної обробки людей, техніки, майна, а також територій, підтримка суспільного порядку, несення комендантської

Єдина державна система цивільного захисту та її складові. Законодавче та нормативно-правове забезпечення її функціонування. Роль і завдання цивільного захисту. Організаційна структура цивільного захисту навчального закладу.

Невоєнізовані формування цивільного захисту, їх завдання та оснащення.

| | |
|--|--|
| <p>служби, забезпечення гарячим харчуванням, водою, продовольством, одягом, взуттям тощо); характеризує організаційно-штатну структуру невоєнізованих формувань цивільного захисту.</p> <p>називає види, загальні ознаки та рівні надзвичайних ситуацій характеризує причини виникнення надзвичайних ситуацій, їх вплив на довкілля та безпеку життєдіяльності людини. оцінює обстановку в надзвичайних ситуаціях та визначає заходи щодо попередження надзвичайних ситуацій суспільного, соціально-політичного та терористичного походження наводить приклади виникнення надзвичайних ситуацій в Україні та за її межами; потенційно небезпечні об'єкти міста (села), району (області) Ціннісний компонент Дотримується правил безпечної поведінки при виникненні надзвичайних ситуацій</p> | <p>Надзвичайні ситуації техногенного, природного, воєнного і соціально-політичного характеру.</p> |
| <p>Тема 2.Захист населення у надзвичайних ситуаціях (3 год.)</p> | |
| <p>Знаний та діяльнісний компонент Учень (учениця): Знає способи оповіщення населення про надзвичайні ситуації в умовах мирного часу та особливого періоду Називає сигнали «Увага всім», «Відбій повітряної тривоги», «Хімічна небезпека», «Радіаційна небезпека», Характеризує дії населення під час аварій техногенного і природного характеру (під час пожежі, повені, землетрусу, аварії на виробництві, в тому числі при аваріях на атомних енергетичних установках</p> <p>має уявлення про дії населення під час надзвичайних ситуацій нашого часу: повітряних атак, в умовах терористичного акту, при знаходженні вибухонебезпечних предметів, замаскованих під валізи, пакунки.</p> <p>знає принцип роботи, призначення, будову, порядок підбору шолом-маски, порядок перевірки протигаза; характеризує порядок зберігання фільтруючих протигазів. Діяльнісний компонент правильно одягає протигаз (норматив № 1).</p> <p>знає засоби захисту шкіри та способи їх підготовки для захисту; характеризує захисні костюми</p> | <p>Дії населення під час виникнення аварій, катастроф і стихійних лих.</p> <p>Фільтрувальні протигази. Призначення, будова, порядок підбору шолом-маски. Перевірка протигаза, його зберігання.</p> <p>Засоби захисту шкіри: захисний комбінезон, легкий захисний</p> |

| | |
|---|--|
| <p>Діяльнісний компонент правильно одягає легкий захисний костюм та загальновійськовий захисний комплект ЗЗК (норматив № 4).</p> | <p>костюм Л – 1, загальновійськовий захисний комплект ЗЗК.</p> |
| <p>Тема 3. Захисні споруди цивільного захисту (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннявий та діяльнісний компонент Учень (учениця): називає щілини, укриття, сховища Характеризує обладнання укриттів, сховищ, порядок використання, Призначення та види захисних споруд, основні вимоги до захисту захисних споруд. вимоги, які ставляться до захисних споруд (сховищ, укриття) Діяльнісний компонент уміє підвищувати захисні властивості житла</p> | <p>Споруди для укриття і захисту людей, їх класифікація, обладнання та порядок використання.</p> |
| <p>Тема 4. Засоби індивідуального захисту (3 год.)</p> | |
| <p>Знаннявий та діяльнісний компонент Учень (учениця): називає фільтруючі та ізолюючі протигази, респіратори, а також пілозахисні тканинні маски, ватно-марлеві пов'язки. характеризує принцип роботи протигазу, респіратора знає методи захисту органів дихання, умови і правила виконання нормативу «Одягання протигазу». Діяльнісний компонент практично і правильно одягає протигаз, респіратор, марлеву пов'язку, правильно виготовляє самостійно марлеву пов'язку, уміє діяти в разі пошкодження шолом-маски або фільтру. Виконує контрольний норматив «Одягання протигазу». характеризує засоби захисту шкіри і способи користування ними. знає методи захисту шкіри, умови і правила виконання нормативу «Одягання загальновійськового захисного комплекта». Виконує контрольний норматив «Одягання загальновійськового захисного комплекта». Діяльнісний компонент практично і правильно одягає загальновійськовий захисний комплект, використовує підручні засоби для захисту шкіри Називає засоби індивідуального захисту: пакет перев'язувальний індивідуальний (ППІ), аптечка</p> | <p>Засоби захисту органів дихання. Практичне відпрацювання нормативу «Одягання протигазу».</p> <p>Засоби захисту шкіри. Практичне відпрацювання нормативу «Одягання загальновійськового захисного комплекта».</p> <p>Медичні засоби індивідуального захисту призначені для надання</p> |

| | |
|--|---|
| <p>індивідуальна «Невідкладна допомога», індивідуальний протихімічний пакет (ППП-8). знає склад аптечки, інструкцію щодо її використання розуміє сутність поняття «радіопротектор», Діяльнісний компонент уміє використовувати аптечку індивідуальну, індивідуальний протихімічний пакет.</p> | <p>першої медичної допомоги в надзвичайних ситуаціях.</p> |
| <p>Тема 5. Заходи безпеки при поводженні із гранатами, мінами, іншими вибухонебезпечними предметами (3 год).</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): називає поняття психологічна небезпека, механічна небезпека, фізіологічна небезпека. розрізняє гранати, міни, вибухонебезпечні предмети характеризує вибухові речовини, піротехнічні засоби, саморобні вибухові пристрої, міни, гранати. має уявлення про ознаки, що дозволяють припустити, що має справу з вибуховим пристроєм Діяльнісний компонент правильно діє у разі загрози: ураження стрілецькою зброєю, загрози чи ведення бойових дій, стався вибух, сигналу «Повітряна тривога», масові заворушення, перебуває в заручниках, проведенні тимчасової евакуації з небезпечної зони, виявленні мін, гранат, вибухонебезпечних речовин. Коментує алгоритми дій при небезпеці</p> | <p>Зовнішні, демаскуючі ознаки вибухонебезпечних предметів, гранат, мін. Заходи безпеки при огляді, алгоритми дій у разі виявлення вибухонебезпечних та підозрілих предметів, правила поводження з вибухонебезпечними предметами, відповідальність за виготовлення, розповсюдження вибухонебезпечних предметів та порушення правил поводження з ними.</p> |
| <p>Тема 6. «Прилади радіаційного, хімічного та дозиметричного контролю» (4 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): знає призначення індивідуальних дозиметрів. характеризує будову, тактико-технічні характеристики, принципи дії дозиметричних приладів. Діяльнісний компонент застосовує дозиметри Ціннісний компонент знає призначення, будову ТТХ, індивідуальних дозиметрів. характеризує будову, тактико-технічні характеристики, принципи дії індивідуальних дозиметрів. Діяльнісний компонент застосовує дозиметри. знає будову та призначення, технічну характеристику військового приладу хімічної розвідки. Характеризує принципи дії військового приладу хімічної розвідки</p> | <p>Вимірювач потужностей доз. Призначення, принцип дії, будова, тактико-технічні характеристики. Індивідуальні дозиметри. Призначення, будова, тактико-технічні характеристики. Військовий прилад хімічної розвідки. Призначення, будова тактико-технічні характеристики.</p> |

| | |
|---|---|
| <p>Діяльнісний компонент визначає отруйні речовини у повітрі та при низьких температурах.</p> <p>Характеризує принцип дії приладів радіаційної і хімічної розвідки та дозиметричного контролю, прилади хімічної розвідки та дозиметричного контролю.</p> <p>Діяльнісний компонент бере участь у практичних заняттях з визначення отруйних речовин у повітрі, правильно використовує прилади в роботі в умовних зонах зараження.</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки при користуванні приладами радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю.</p> | <p>Практична робота з приладами радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю.</p> |
| <p>Тема 7. Зброя масового ураження (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): пояснює терміни «уражаюча дія», «нейтронний боєприпаси», «зони руйнувань» характеризує уражаючі фактори ядерного вибуху проводить паралель між навчальним матеріалом із курсу фізики та предмета «Захист України» має уявлення про перспективні види зброї, засновані на нових фізичних принципах</p> <p>характеризує дію на організм отруйних речовин; знає їх класифікацію.</p> <p>розрізняє поняття «зона хімічного ураження» «осередок хімічного ураження» характеризує зони хімічного ураження; проводить паралель між навчальним матеріалом із курсу хімії та предмета «Захист України».</p> | <p>Ядерна зброя. Характеристика уражаючих факторів ядерного вибуху. Особливості уражаючої дії нейтронного боєприпасу, зони руйнувань.</p> <p>Хімічна зброя. Класифікація отруйних речовин та дія їх на організм. Зони хімічного ураження.</p> |
| <p>Тема 8. Організація і проведення рятувальних та інших невідкладних робіт (3 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): розрізняє невідкладні і рятувальні роботи пояснює сутність рятувальних та інших невідкладних робіт</p> | |

| | |
|--|--|
| <p>характеризує завдання, які вирішуються під час проведення рятувальних робіт, аварій, катастроф, стихійних лих.</p> <p>Діяльнісний компонент під час тренувальних занять правильно оцінює обстановку та організовує та здійснює рятувальні та інші невідкладні роботи.</p> | <p>Мета, зміст та умови успішного проведення рятувальних та інших невідкладних робіт. Завдання, під час проведення рятувальних робіт, аварій, катастроф, стихійних лих.</p> <p>Організація проведення рятувальних робіт. Заходи безпеки.</p> |
| <p><i>Розділ «Міжнародне гуманітарне право про захист жертв війни та цивільних об'єктів»</i></p> | |
| <p>Тема 1. Засоби та методи ведення збройних конфліктів та їх учасники (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): знає основні поняття та терміни міжнародного права; характеризує учасників збройних конфліктів, правовий статус різних категорій комбатантів, не комбатантів, цивільні об'єкти, військові об'єкти.</p> | <p>Засоби та методи ведення збройних конфліктів та їх учасники.</p> |
| <p>Тема 2. Міжнародно-правова регламентація ведення військової боротьби Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): розуміє поняття «початок війни», «театр війни», «нейтралітет» як вид міжнародних відносин, характеризує особливості ведення воєнних дій з урахуванням норм міжнародного гуманітарного права, заборонені методи та засоби ведення воєнних дій</p> | <p>Міжнародно-правова регламентація ведення військової боротьби Заборонені засоби та методи ведення воєнних дій.</p> |
| <p>Тема 3. Міжнародний захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок у міжнародному гуманітарному праві (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): знає вимоги міжнародного гуманітарного права щодо захисту поранених, військовополонених, цивільного населення характеризує правовий режим воєнної окупації, пояснює необхідність захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту наводить з історії України та світової практики щодо захисту культурних цінностей під час збройного конфлікту</p> | <p>Міжнародний захист жертв війни та цивільних об'єктів. Захист дітей та жінок у міжнародному гуманітарному праві</p> |
| <p>Тема 4. Відповідальність держав та фізичних осіб за порушення норм міжнародного гуманітарного права (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): знає вимоги міжнародного права щодо притягнення до відповідальності за порушення його норм характеризує принципи застосування відповідальності,</p> | <p>Відповідальність держав та фізичних осіб за порушення норм</p> |

| | |
|---|---|
| | міжнародного гуманітарного права. |
| Тема 5. Правила застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо розпізнавання осіб та об'єктів (2 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): характеризує концепцію і основні функції міжнародного комітету Червоного Хреста, компетенцію і основні функції аналізує діяльність у період збройного конфлікту. | Правила застосування норм міжнародного гуманітарного права щодо розпізнавання осіб та об'єктів. Міжнародний комітет Червоного Хреста як інструмент міжнародної гуманітарної діяльності |
| Напрямок підготовки «Домедична допомога» | |
| Тема 1. Основи законодавства України про охорону здоров'я людини (1 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): Називає основні документи щодо захисту життя і здоров'я людини в Україні; обґрунтовує заходи медичного захисту населення у надзвичайних ситуаціях. Має уявлення про Стандарт підготовки І-СТ-3 «Підготовка військовослужбовця з тактичної медицини» | Основні документи нормативно-правової бази щодо захисту життя і здоров'я людини в Україні. Закон України «Основи законодавства України про охорону здоров'я». Закон України «Про екстрену медичну допомогу». Основні принципи охорони здоров'я в Україні. |
| Тема 2. Домедична допомога в екстремальних та бойових умовах (3 год.) | |
| Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): називає першочергові завдання, які стоять перед рятівником при наданні долікарської допомоги, правові акти, що регламентують надання долікарської допомоги знає основні правила надання першої допомоги в невідкладних ситуаціях. називає етапи та принципи надання домедичної допомоги в умовах ведення бойових дій (система САБС) | Поняття домедичної допомоги в екстремальних умовах мирного часу та бойових умовах. Правові аспекти надання домедичної допомоги. Входження в контакт з потерпілим, огляд потерпілого. |

| | |
|--|---|
| <p>знає екіпірування військовослужбовця для надання першої невідкладної допомоги на полі бою, склад та призначення індивідуальної аптечки. Зони надання домедичної допомоги (червона, жовта, зелена зони)</p> <p>уміє користуватися індивідуальною аптечкою для надання домедичної допомоги.</p> <p>називає засоби індивідуального медичного оснащення військовослужбовця (пластикові рукавички і маски штучного дихання, тонометр, термометр, піпетка та одноразові шприци, шприц-тюбик, гумова трубка або джгут, затискач або пінцет, ніж, скальпель або ножиці).</p> <p>знає комплектність та застосування санітарної сумки, алгоритм надання першої медичної допомоги в секторах обстрілу і укриття</p> <p>має уявлення про сучасну концепцію надання медичної допомоги під час бойових дій.</p> <p>уміє користуватися медичною аптечкою домашньою, автомобільною, індивідуальною та невідкладної медичної допомоги,</p> | <p>Входження в контакт з потерпілим, первинний огляд потерпілого. Визначення ушкоджень (Поранень).</p> <p>Застосування засобів для надання домедичної допомоги, які знаходяться в індивідуальній аптечці військовослужбовця (пораненого).</p> |
|--|---|

Тема 3. Надання домедичної допомоги при кровотечах (5 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаний та діяльний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>знає основні види кровотеч, причини й ознаки зовнішньої кровотечі, алгоритм дій при кровотечах, засоби зупинки кровотеч, способи зупинки зовнішньої артеріальної, венозної і капілярної кровотечі, місця затискання артерій</p> <p>характеризує техніку зупинки зовнішньої кровотечі</p> <p>застосовує прямий тиск на рану</p> <p>уміє застосовувати джгут для зупинки крові, надавати допомогу при появі ознак внутрішньої кровотечі, проводити тампонування рани</p> <p>має уявлення про сучасні гемостатичні препарати, які використовуються в бойових умовах, засоби їх використання</p> <p>володіє технікою використання контактних гемостатичних препаратів (на прикладі Combat Gauze), технікою підготовки пораненого до виносу у жовту зону.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>дотримується правил безпеки під час надання домедичної допомоги при кровотечах.</p> | <p>Види кровотеч. Неконтрольована кровотеча як найбільш поширена серед попереджування смертей після травматичного ушкодження. Алгоритм дій при кровотечі. Техніка застосування прямого тиску на рану. Техніка накладання турнікета на верхні і нижні кінцівки. Техніка виносу поранених.</p> |
|---|--|

Тема 4. Домедична допомога при гострих порушеннях дихання та під час зупинки серця (6 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаний та діяльний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> | |
|---|--|

| | |
|--|--|
| <p>має поняття про реанімацію</p> <p>знає ознаки клінічної та біологічної смерті, основні завдання реанімації потерпілого в стані клінічної смерті.</p> <p>Характеризує наявні орієнтовні та ймовірні ознаки смерті, основні реанімаційні заходи: підготовка потерпілого до відновлення дихання, в тому числі забезпечення прохідності дихальних шляхів (звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів, западання язика, слизу, води тощо); штучне дихання (примусова вентиляція легень) методом із рота в рот, за допомогою пластикової маски, методом Сильвестра-Брошу, методом Холджера Нельсона; штучний масаж серця.</p> <p>володіє способами звільнення дихальних шляхів від сторонніх предметів;</p> <p>проводить штучне дихання та непрямий масаж серця;</p> <p>володіє методикою проведення реанімаційних заходів двома-трьома реаніматорами.</p> | <p>Смерть, ознаки клінічної та біологічної смерті, методи оживлення потерпілих.</p> <p>Методика проведення штучного дихання і закритого масажу серця. Практичне виконання реанімаційних заходів. Штучний масаж серця одним реаніматором. Штучне дихання різними методами одним реаніматором. Одночасне проведення штучного масажу серця та штучного дихання (примусової вентиляції легень) двома-трьома реаніматорами.</p> |
|--|--|

Тема 5. Домедична допомога при пораненнях. Перев'язка пораненого (7 год.)

| | |
|--|---|
| <p>Знаннявий та діяльнісний компонент</p> <p>Учень (учениця):</p> <p>пояснює класифікацію ран;</p> <p>орієнтується в порядку надання першої допомоги при пораненнях;</p> <p>знає асептичні і антисептичні засоби обробки ран, види і класифікацію пов'язок</p> <p>уміє накладати пов'язку для зупинки кровотеч;</p> <p>використовує пакет перев'язувальний індивідуальний</p> <p>характеризує види пов'язок;</p> <p>виконує норматив з надання домедичної допомоги пораненому;</p> <p>застосовує методи накладання пов'язки на різні частини тіла пораненого;</p> <p>уміє накладати різні види пов'язок</p> <p>володіє методикою накладання покривних пращоподібних, підтримуючих й іммобілізуючої шинної пов'язки.</p> <p>Ціннісний компонент</p> <p>дотримується правил асептики і антисептики</p> | <p>Домедична допомога під час поранень. Обробка рани – основа першої допомоги при пораненнях. Асептичні і антисептичні засоби обробки ран. Правила асептики і антисептики. Правила надання першої допомоги при пораненнях.</p> <p>Перев'язка ран. Визначення процесу перев'язки. Засоби перев'язування ран. Пакет перев'язувальний індивідуальний, порядок користування. Бинт, способи та техніка його намотування.</p> |
|--|---|

Визначення і класифікація пов'язок за призначенням і виконанням. Загальні вимоги до накладання та правила накладання пов'язок при пораненнях. Характеристика покривних, давлючих, іммобілізуючих та підтримуючих пов'язок. Будова покривної і давлючої пов'язки.

Методи накладання покривних (бинтової, косинкової, пращоподібної і пластирної) пов'язок і давлючої бинтової пов'язки.

Методи накладання іммобілізуючих (шинної, бинтової та гіпсової) і підтримуючих (косинкової і бинтової) пов'язок.

Перев'язка пораненого. Накладання бинтових пов'язок на голову, грудну клітку, плече, низ живота, нижню і верхню кінцівки.

Накладання косинкових пов'язок на голову, плече, стегно, пах, стопу.

Тренування у наданні першої допомоги при пораненнях

Перев'язка пораненого. Накладання пращоподібних пов'язок на голову, ніс і щелепу.

Накладання підтримуючої пов'язки підвішуванням кінцівки.

Накладання іммобілізуючої шинної пов'язки: шини Крамера на передпліччя, дерев'яної шини на стегно.

Тема 6. Домедична допомога при переломах, вивихах (4 год.)

Знаннєвий та діяльнісний компонент

Учень (учениця):

класифікує переломи та вивихи;

характеризує ознаки травматичного шоку;

вибирає способи транспортування потерпілих;

застосовує способи накладання шини з підручного матеріалу;

виконує норматив з надання домедичної допомоги при переломах;

надає першу допомогу при переломах та вивихах;

вміє користуватися шприц-тюбиком;

володіє способами транспортування потерпілих.

Поняття про переломи кісток та вивихи суглобів, їх класифікація. Ознаки переломів та симптоми вивихів.

Закриті ушкодження: забиття, вивихи, розтягнення м'язів і зв'язок, синдром тривалого здавлювання (травматичний токсикоз).

Тема 7. Домедична допомога при опіках, тепловому та сонячному ударі, обмороженні і електротравмах (4 год.)

Знавчий та діяльнісний компонент

Учень (учениця):

Класифікує теплові та сонячні удари, хімічні опіки, обмороження

знає правила домедичної допомоги при термічних опіках, обмороженнях

характеризує опіки

пояснює способи профілактики опікового шоку, відмороження

застосовує способи накладання пов'язок при опіках та відмороженнях;

надає домедичну допомогу при діях низьких температур.

розуміє періоди обмороження та стадії загального замерзання тіла;

Ціннісний компонент

дотримується правил гігієни.

Характеризує тепловий та сонячний удар, причини та симптоми їх розвитку,

знає правила домедичної допомоги при ураженні електричним струмом і блискавкою, фізичну природу та наслідки ураження

пояснює способи профілактики опікового шоку, сонячного удару, ураження електричним струмом;

надає домедичну допомогу при тепловому та сонячному ударі, ураженні електричним струмом

розрізняє відмінність між ураженнями електричним струмом і блискавкою

Ціннісний компонент

дотримується правил гігієни.

знає правила надання домедичної допомоги при термічних, хімічних опіках

уміє охолоджувати та висушувати місця термічного опіку, накладати стерильні пов'язки, промивати ділянок тіла від дії агресивних речовин (сильних кислот і лугів), засипати уражені ділянки нейтралізуючими речовинами

знає правила надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом

знає способи приведення до свідомості потерпілого, ураженого електричним струмом

уміє одягати гумові рукавиці і одяг, звільняти потерпілого з-під дії електричного струму різними способами.

Домедична допомога при термічних опіках: охолодження місця опіку та протишокові заходи. Перша допомога при хімічних опіках.

Обмороження та його періоди. Класифікація обмороження. Стадії загального замерзання тіла. Перша допомога при обмороженнях

Тепловий та сонячний удар. Ураження електричним струмом, блискавкою. Домедична допомога, дотримання правил безпеки під час допомоги при ураженні електричним струмом і блискавкою.

Надання домедичної допомоги при термічних, хімічних опіках.

Надання домедичної допомоги при ураженні електричним струмом.

| | |
|--|---|
| <p>Ціннісний компонент дотримується правил техніки безпеки при роботі з електроприладами.</p> | |
| <p>Тема 8. Домедична допомоги при головному болю та гострому болю в животі (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): знає загальні симптоми захворювань органів дихання, шлункового-кишкового тракту, нападу апендициту, прориву виразки шлунка застосовує методи позбавлення головного болю та болю в животі.</p> | <p>Хворі з гострими захворюваннями органів дихання (гостра пневмонія, приступ бронхіальної астми, легенева кровотеча), шлункового тракту Ознаки цих захворювань. Ознаки гострих хвороб шлунка (спрага, біль у животі, відрижка, печія, блювання, шлункова кровотеча), кишок (проноси, запори, метеоризм, кишкова кровотеча) і сечовивідних шляхів (розлад виділення сечі, набряки, гіпертонія, біль), які потребують першої допомоги Вживання хворим ліків загального призначення з медичної аптечки при головному болю. Надання домедичної допомоги при захворюванні органів дихання і шлункового-кишкового тракту, нападі апендициту, прориву виразки шлунка.</p> |
| <p>Тема 9. Перша допомога при отруєннях і укусах (2 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця): наводить приклади згубного впливу отруйних речовин на організм людини; характеризує профілактичні заходи отруєння хімічними речовинами, продуктами харчування тваринного та рослинного походження; надає першу допомогу при отруєннях, укусах змій і комах; застосовує антидоти при отруєннях; характеризує особливості отруєння солями важких металів, фосфорними речовинами; володіє навичками надання першої допомоги при різноманітних отруєннях;</p> | <p>Корозійні отруєння та отрути, що їх визивають. Перша допомога при отруєнні метиловим спиртом, дихлоретаном, парами бензину, хлору, аміаку, сильними кислотами і лугами. Резорбтивні отруєння, їх види. Особливості кров'яного отруєння чадним газом, двоокисом вуглецю, метаном, аргоном і азотом. Явище асфіксії. Перша допомога при отруєнні газами.</p> |

| | |
|--|--|
| <p>вибирає алгоритм надання домедичної допомоги при алергічній реакції; знає лікарські препарати, необхідні для надання першої допомоги і заходи безпеки під час надання домедичної допомоги.</p> | <p>Особливості отруєння солями важких металів, сполуками фосфору та іншими деструктивними речовинами. Особливості функціонального отруєння нейротропними препаратами, алкоголем та нікотинном.</p> |
|--|--|

Тема 10. Прийоми транспортування потерпілих і поранених в екстремальних ситуаціях і бойових умовах. (1 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компонент Учень (учениця):</p> <p>знає правила транспортування хворих та поранених володіє індивідуальною технікою пересування, відтягування пораненого в укриття способами відтягування однією людиною в положенні лежачи, в положенні стоячи, винесення пораненого з сектору обстрілу способом винесення на плечі, на спині, з використанням нош, підручних засобів, з червоної у жовту зону.</p> | <p>Правила транспортування хворих, постраждалих та поранених. Переміщення пораненого в бойових умовах з червоної у жовту, зелену зони.</p> |
|---|--|

Розрахунок навчального часу та методичні рекомендації для проведення польових навчальних занять

Метою занять у польовому навчальному таборі є формування в учнів морально-психологічної стійкості, зміцнення їхнього здоров'я, розвиток сили і витривалості, набуття прикладних умінь та навичок, закріплення теоретичних знань з предмета «Захист України Профільний рівень». Заняття доцільно проводити в 2 етапи:

- після «Дня знань» з метою вивчення вихованців, формування взводів (класів), підготовки до виконання правил внутріліцейного розпорядку, вивчення основ військового етикету згідно з тематикою польових навчальних занять 10 класу (80 годин);

- основні польові навчальні заняття слід проводити після закінчення навчання у 10 класі на базі діючих військових частин протягом 14 днів згідно з тематикою занять.

Після проходження польових навчальних занять учні повинні:

класифікувати:

- послідовність виконання прийомів дій і нормативів з допризовної, домедичної підготовки, цивільного захисту, прикладної фізичної підготовки з використанням зброї, приладів, спорядження, засобів інженерного озброєння та індивідуального захисту;

- значення військових Статутів у житті та діяльності Збройних Сил України;

- призначення, бойові якості, загальну характеристику вогнепальної зброї, бойової техніки, яка знаходиться на озброєнні механізованої частини;

уміти:

- логічно, послідовно виконувати прийоми, дії, нормативи з різних курсів, розділів програми;

- удосконалювати уміння і навички, необхідні під час виконання обов'язків військової служби;

- застосовувати теоретичні знання та практичні навички з предмета «Захист України» в екстремальних умовах;

характеризувати:

- реальні умови службової діяльності військовослужбовців строкової служби та за контрактом;

- бойову техніку механізованих підрозділів;

- систему роботи командування військової частини з дотримання статутного порядку, організації та здійснення бойового навчання;

виконувати:

- бойові стрільби початкової вправи, 1-ї вправи з АК-74;

- гранатометання навчальної гранати Ф-4;

- нормативи, прийоми та дії з допризовної підготовки, прикладної фізичної підготовки, цивільного захисту та домедичної підготовки, передбачені тематичним планом;

- обов'язки в добовому наряді, організації життєдіяльності в польових умовах.

Заняття в польовому навчальному таборі слід проводити у формі комплексних занять за єдиним тактичним задумом з елементами гри. Тематичне оцінювання варто здійснювати на кожному занятті.

Під час пересування до місць проведення занять і в зворотному напрямку обов'язково потрібно проводити попутні тренування.

Бойові стрільби слід проводити під кінець зборів у польовому навчальному таборі.

Після закінчення занять усі учні мають бути оцінені з кожного курсу, розділу предмета «Захист України» за перший курс навчання.

**Розрахунок навчального часу
польових навчальних занять**

| № з/п | Назва теми | Загальна кількість годин |
|----------|---|---|
| 1. | Допризовна підготовка Військова підготовка: - вогнева підготовка - тактична підготовка - військова топографія - військово-інженерна підготовка та зв'язок - статuti ЗСУ -стройова підготовка | 80 80 20 20 20 10 5 5 |
| | Разом: | 80 |

**Зміст програми та розрахунок навчального часу
з предмета «Захист України. Профільний рівень» (польові навчальні збори)
для закладів загальної середньої освіти та закладів спеціалізованої освіти військового профілю
(військових, військово-морських ліцеїв, ліцеїв з посиленою військово-фізичною підготовкою)**



**РОЗПОДІЛ ЧАСУ НА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ
ПОЛЬОВІ НАВЧАЛЬНІ ЗБОРИ**

| № з/п | Назва теми | НПЗ |
|--------------|---|------------|
| 1. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Вогнева підготовка» | 20 |
| 2. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Тактична підготовка» | 20 |
| 3. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Військова топографія» | 20 |
| 4. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок» | 10 |
| 5. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Статути ЗСУ» | 5 |
| 6. | Напрямок підготовки «Допризовна підготовка» Розділ «Стройова підготовка» | 5 |
| | УСЬОГО: | 80 |

**ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОГО МАТЕРІАЛУ ТА ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ
НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УЧНІВ
ПОЛЬОВІ НАВЧАЛЬНІ ЗБОРИ**

| <i>Розділ «Вогнева підготовка»</i> | |
|---|---|
| Тема 1. Бойова техніка та озброєння механізованих підрозділів (5 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає терміни і поняття: «механізоване відділення», «вогнева міць», «маневреність», «ударна сила механізованого відділення» характеризує озброєння сучасного механізованого відділення, організаційно-штатну структуру механізованих підрозділів та бойову техніку, яка є на озброєнні.</p> <p>розрізняє посади організаційної структури механізованого відділення,</p> <p>Діяльнісний компонент розрізняє види бойової техніки та стрілецької зброї.</p> | <p>Бойова техніка та озброєння механізованого взводу.</p> |
| Тема 2. Стрілецько-тренувальні прилади, тренажери (2 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця) знає призначення та склад приладів, тренажерів характеризує методику використання приладів, тренажерів при навчанні стрільби із стрілецької зброї Діяльнісний компонент на практиці застосовує прилади, тренажери.</p> | <p>Стрілецько-тренувальні прилади. Виконання підготовчих вправ на навчально-тренувальних засобах.</p> |
| Тема 3. Стрільба по нерухомих цілях (5 год.) | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає умови виконання вправи № 1 навчальних стрільб, заходи безпеки під час виконання вправи; характеризує підготовку зброї до стрільби Діяльнісний компонент готує зброю до стрільби; веде влучний вогонь, орієнтується на мішенному полі; обирає правильно позицію для ведення стрільби</p> | <p>Практичне виконання початкової вправи № 1 навчальних стрільб із стрілецької зброї.</p> |

| | |
|---|--|
| <p>виконує практичні стрільби з АК-74 згідно з визначеними курсом стрільб критеріями</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час стрільби.</p> | |
| <p>Тема 4. Матеріальна частина пістолета Макарова (3 год.)</p> | |
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає тактико-технічну характеристику пістолета Макарова, його загальну будову; характеризує принцип роботи частин та механізмів пістолета Макарова</p> <p>Діяльнісний компонент досконало проводить неповне розбирання і збирання пістолета.</p> <p>Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час розбирання пістолета володіє навичками підготовки пістолета до стрільби.</p> | <p>Пістолет. Макарова. Призначення, тактико-технічна характеристика, загальна будова, принцип роботи частин та механізмів пістолета.</p> |
| <p><i>Розділ «Тактична підготовка»</i></p> | |
| <p>Тема 1. Бойове використання відділення при виконанні різних бойових задач (16 год)</p> | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає алгоритм дій дозорного відділення в похідній охороні характеризує побудову похідного порядку дозорного відділення, дії дозорного відділення аналізує дії дозорного відділення в конкретних бойових ситуаціях (при зустрічі з противником, огляді місцевості)</p> <p>Діяльнісний компонент Уміє доповісти про результати спостереження та обстановку</p> <p>знає призначення сторожової охорони пояснює призначення сторожових загонів, застав, постів і секретів. характеризує завдання сторожової охорони</p> | <p>Відділення в похідній охороні. Дії дозорного відділення на маршруті руху. Побудова похідного порядку дозорного відділення. Дії дозорного відділення при огляді місцевості і місцевих предметів, при зустрічі з противником. Доповіді про результати спостереження та обстановку</p> <p>Сторожові загони, застави, пости і секретні. Смуга охорони. Завдання відділення у сторожовій охороні (не допустити проникнення розвідки противника до об'єктів охорони, своєчасне виявлення наземного противника, попередження про нього, у випадку нападу</p> |

| | |
|--|--|
| <p>характеризує загальний порядок роботи командира відділення, призначеного у похідну та сторожову охорону</p> <p>Діяльнісний компонент Складає варіант бойового наказу командира відділення на дії відділення у похідній та сторожовій охороні</p> <p>знає склад, призначення, організацію та озброєння гранатометного відділення.</p> <p>характеризує: місце гранатометного відділення в бойовому порядку взводу.</p> <p>Діяльнісний компонент віддає наказ на виконання бойового завдання гранатометному відділенню в обороні, наступі.</p> <p>знає склад, призначення, організацію та озброєння протитанкового відділення.</p> <p>характеризує: місце протитанкового відділення в бойовому порядку взводу.</p> <p>Діяльнісний компонент віддає наказ на виконання бойового завдання протитанковому відділенню в обороні, наступі</p> | <p>противника оборона позиції, яку займають).</p> <p>Відділення в похідній та сторожовій охороні. Загальний порядок роботи командира відділення, призначеного у похідну охорону (вивчення по карті (схемі) маршруту руху, місця ймовірної зустрічі з противником, визначення порядку руху і дії відділення під час зустрічі з ним; встановлення порядку спостереження за місцевістю, наземним і повітряним противником, при блокуванні ділянок маршруту місцевими жителями, а також за сигналами командира, порядок доповіді; віддання відділенню бойового наказу)</p> <p>Склад, призначення, організація та озброєння гранатометного відділення. Бойовий порядок гранатометного відділення. Гранатометне відділення в основних видах бою. Постановка завдань відділенням командиром гранатометного взводу у бойовому наказі.</p> <p>Склад, призначення, організація та озброєння протитанкового відділення. Бойовий порядок протитанкового відділення. Протитанкове відділення в основних видах бою. Постановка завдань відділенням командиром протитанкового взводу у бойовому наказі.</p> |
|--|--|

Розділ «Військова топографія»

Тема 1. Орієнтування на місцевості і рух за азимутом (15 год.)

Знаннєвий та діяльнісний компоненти

Учень (учениця):

знає способи орієнтування на місцевості, будову компаса та прийоми роботи з ним, способи визначення сторін горизонту.

має уявлення про визначення сторін горизонту за годинником, сонцем, зірками, місцевими предметами

розуміє значення орієнтування на місцевості, систему прямокутних та географічних координат

пояснює порядок орієнтування на місцевості

Діяльнісний компонент

визначає сторони горизонту за допомогою компаса

уміє користуватися компасом та рухатися на місцевості за його допомогою

знає поняття «магнітний азимут», способи визначення напрямку за заданим азимутом та особливості руху.

пояснює рух за азимутом та яким чином здійснюється обхід перешкод

Діяльнісний компонент

визначає напрямок за заданим азимутом.

знає систему прямокутних та географічних координат, висоту перерізу рельєфу

Діяльнісний компонент

визначає відстані на місцевості за топографічною картою, абсолютні і відносні висоти та зони видимості

складає опис місцевості

уміє користуватися компасом та рухатися на місцевості за його допомогою

Знаннєвий та діяльнісний компоненти

Учень (учениця):

знає основні способи розвідки місцевості (спостереження, безпосередній огляд місцевості, опитування місцевих жителів, дані повітряного і наземного фотографування)

уміє орієнтуватися на місцевості, оглядати її, складати схему орієнтирів, рухатися за азимутом, доповідати про своє місцезнаходження, складати схему маршруту руху на місцевості.

Суть та способи орієнтування на місцевості. Компас та прийоми роботи з ним. Визначення сторін горизонту, вибір орієнтирів.

Магнітний азимут. Визначення азимута на місцевий предмет і напрямку руху за азимутом, обхід перешкод.

Особливості руху за азимутом.

Складання опису місцевості. Спосіб горизонталей як основний спосіб зображення рельєфу на топографічних картах. Система прямокутних та географічних координат. Висота перерізу рельєфу. Визначення абсолютних і відносних висот за топографічною картою. Визначення зон видимості.

Рух за азимутом за маршрутом. Розвідка місцевості.

| | |
|--|--|
| <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): знає основні вимоги підготовки до походу, санітарно-гігієнічні вимоги до продуктів харчування, правила організації харчування під час походу, послідовність складання речей; особисте спорядження для походу уміє організувати заходи з підготовки до походу, готувати та складати речі й продукти харчування, визначати цілі походу, вивчати маршрут, розподіляти обов'язки у поході між його учасниками</p> <p>Знаннєвий та діяльнісний компоненти Учень (учениця): розрізняє завісу, заслін, намет, курінь уміє облаштувати завісу, заслін, намет, обирати місце для багаття, розводити вогонь, готувати їжу на вогнищі, облаштувати похідний умивальник, туалет, яму для відходів із підручних матеріалів. Ціннісний компонент дотримується правил безпеки під час облаштування табору.</p> | <p>Навчально-тренувальних похід (практичне заняття).</p> <p>Спорядження табору. Облаштування побуту в польових умовах.</p> |
|--|--|

Розділ «Військово-інженерна підготовка та зв'язок»

Тема 1. Мінно-вибухові загородження (7 год.)

| | |
|---|--|
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): Знає основні принципи будови мін; називає основні види протипіхотних та протитанкових мін; розуміє поняття «мінні поля»; розрізняє види та способи мінування полів; характеризує способи пророблення проходів та порядок подолання мінних полів; має уявлення про міни та мінні поля іноземних армій. Діяльнісний компонент бере участь у тренуванні з подолання мінних полів.</p> | <p>Протипіхотні та протитанкові міни. Мінні поля. Способи подолання мінних полів. Міри безпеки при поводженні з протитанковими мінами.</p> |
|---|--|

Тема 2. Радіостанції взводної, ротної мережі (4 год.)

| | |
|-----------------------------------|--|
| <p>Знаннєвий компонент</p> | |
|-----------------------------------|--|

| | |
|--|---|
| <p>Учень (учениця): знає тактико-технічні характеристики радіостанцій, які є на озброєнні сучасних Збройних Сил України, (їх комплектність, загальний устрій, джерела живлення та підключення) називає сучасні радіозасоби ротної мережі.</p> <p>має уявлення про радіозасоби сучасних іноземних армій (серії «Falcon 3», радіостанції Harris і т.п.) порівнює тактико-технічні характеристики різних радіостанцій</p> <p>Діяльнісний компонент здійснює підготовку до роботи радіостанцій, які є на озброєнні ЗСУ перевіряє налаштування уміє вийти на зв'язок. Бере участь у тренуваннях з передачі команд (сигналів) і постановки завдань по радіо.</p> | <p>Засоби військового зв'язку в сучасних умовах. Тактико-технічні дані радіостанцій, які є на озброєнні сучасних Збройних Сил України</p> |
|--|---|

Тема 3. Практична робота з засобами зв'язку (3 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знанневий та діяльнісний компоненти</p> <p>Учень (учениця): Знає тактико-технічні характеристики, загальну будову, принцип роботи польових телефонних апаратів і комутаторів. уміє підготувати до роботи, включити в лінію, експлуатувати та обслуговувати польові телефонні апарати і комутатори. <i>Виконує тренувальний норматив «Підготовка до роботи радіостанції. Її налаштування та встановлення зв'язку з кореспондентом на радіостанціях»</i> Розмірковує про перспективи використання польових телефонних апаратів і комутаторів у сучасних Збройних Силах України. Ціннісний компонент знає правила експлуатації та обслуговування засобів зв'язку, дотримується їх.</p> | <p>Польові телефонні апарати й комутатори малої ємності. Тактико-технічні характеристики та загальна будова. Принцип роботи. Підготовка провідних засобів зв'язку до роботи. Легкі польові телефонні кабелі.</p> |
|--|--|

Розділ «Військово-прикладна фізична підготовка»

Тема 1. Легка атлетика (7 год.)

| | |
|--|--|
| <p>Знанневий компонент Учень (учениця):</p> | |
|--|--|

| | |
|--|---|
| <p>знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкісної витривалості; розуміє потреби швидкісної витривалості для виконання обов'язків військової служби; виконує вправи для розвитку швидкості та витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент самостійно вдосконалює навики і вміння отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів.</p> <p>Знає умови і порядок виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості; розуміє потреби загальної витривалості для виконання обов'язків військової служби; виконує вправи для розвитку загальної витривалості згідно з визначеними нормативами.</p> <p>Діяльнісний компонент самостійно вдосконалює навики і вміння отримані на уроках, самостійно тренується у виконанні нормативів.</p> | <p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток швидкості і швидкісної витривалості: вправа № 22 – біг 100 м зі старту лежачи, вправа № 23 – човниковий біг 10×10 м, вправа № 24 – біг 400 м або човниковий біг 4×100 м, вправа № 24б – біг 200 м або човниковий біг 2×100 м, вправа № 25 – човниковий біг 6х100 м з макетом автомата.</p> <p>Виконання вправ, які спрямовані на розвиток загальної витривалості: біг 1 км, біг 2 км. Виконання вправ, спрямованих на формування військово-прикладних навичок: воєнізований крос на 3 км з метанням макета гранати.</p> |
| Тема 2. Рукопашний бій (7 год.) | |
| <p>Знаннєвий компонент Учень (учениця): знає порядок виконання прийомів рукопашного бою та основні вимоги щодо їх виконання; характеризує умови застосування прийомів рукопашного бою у різних видах бою; вміє виконувати прийоми страховки, самостраховки, нанесення уколів, відбиття нанесення ударів задньої підніжки, прийоми бою без зброї.</p> <p>Ціннісний компонент дотримується мір безпеки при розучуванні та виконанні прийомів рукопашного бою.</p> <p>Діяльнісний компонент самостійно працює над удосконаленням умінь та навиків виконання рукопашного бою, застосовує набуті навики та вміння тільки за призначенням.</p> | <p>Розучування, тренування прийомів рукопашного бою, спрямованих переважно на формування навичок, необхідних для захисту, самозахисту, знищення та виведення з ладу противника:</p> <ul style="list-style-type: none"> - прийоми страховки, самостраховки, додання перешкод - нанесення уколів на місці, у русі - відбиття, нанесення ударів (ребром долоні, ногою, ножом, прикладом, лопатою) - виконання задньої підніжки, удар каблуком - прийоми бою без зброї. |

Додаток 1
до розділу «Вогнева підготовка»

**НОРМАТИВИ З ВОГНЕВОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ**

| № з/п | Найменування нормативу | Умови (порядок) виконання нормативу | Критерії оцінювання | | | | | | | | | | | | Помилки, які знижують оцінку на один бал |
|-------|---|---|---------------------|----|----|-----------|-----|-----|----------|-----|-----|------------|-----|-----|--|
| | | | Високий | | | Достатній | | | Середній | | | Початковий | | | |
| | | | 12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 1. | Вихідне положення для стрільби з різних положень (лежачи, з коліна, стоячи) | Учень зі зброєю у вихідному положенні за 10 м від вогневої позиції. Автомат у положенні «На ремінь». Керівник вказує вогневу позицію(місце для стрільби), положення для стрільби і подає команду «До бою». Учень приймає вихідне положення для стрільби (переводить зброю з похідного в бойове, заряджає зброю) і доповідає «До бою готовий». | 7с | 8с | 9с | 10с | 11с | 12с | 13с | 14с | 15с | 16с | 17с | 18с | - учень не точно виконує стройовий прийом зі зброєю; - учень приймає вихідне положення з порушенням встановлених вимог; - учень не використовує підручних засобів для укриття; |

| | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|----|--|--|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|-----|--|--|--|---|---|
| | | | | | | | | | | | | | | | | | | розбирання автомата; - учень не вийняв затвор із затворної рами. | |
| 4. | Збирання АК-74 після неповного розбирання. | Автомат розібраний, частини та механізми охайно розкладені. Учень знаходиться біля зброї. За командою керівника «До збирання автомата приступити» учень починає діяти. | 23с | 24с | 25с | 26с | 27с | 28с | 29с | 30с | 31с | 32с | 33с | 34с | | | | | - учень порушив порядок збирання автомата; - учень не зробив контрольний спуск. |
| 5. | Спорядження магазину патронами. | Учень знаходиться біля підстилки, на якій розкладені магазин і навчальні патрони. Учень повинен спорядити магазин і приєднати до автомата. | 30с | 31с | 32с | 35с | 36с | 37с | 40с | 41с | 42с | 45с | 46с | 47с | | | | | - учень неправильно тримає магазин; - учень не проконтролював, чи достатньо споряджений магазин. |

**НОРМАТИВИ З ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ**

| № з/п | Найменування нормативу | Умови (порядок) виконання нормативу | Критерії оцінювання | | | | | | | | | | | | Помилки, які знижують оцінку на один бал |
|-------|---|--|---------------------|-----|-----|-----------|-----|-----|----------|-----|-----|------------|-----|-----|--|
| | | | Високий | | | Достатній | | | Середній | | | Початковий | | | |
| | | | 12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 1. | Приховане висування до об'єкту противника: переповзанням перебіжками і переповзанням | Учень (відділення) знаходиться в положенні для стрільби лежачи. За командою (сигналом) ліцеїст (відділення) переповзає по-пластунськи ділянку 20 м. За командою (сигналом) учень (відділення) долає 50 м: 15 м - перебіжками, 20м – переповзає по-пластунськи, 15 м перебіжками. | 25с | 27с | 30с | 31с | 33с | 35с | 36с | 38с | 40с | 41с | 43с | 45с | - порушення порядку переповзання |
| | | | 40с | 42с | 45с | 46с | 48с | 50с | 51с | 53с | 55с | 56с | 58с | 60с | - порушення встановлених відстаней для переповзання, перебіжок більш як на 2 м. |
| 2. | Пересування на полі бою: | Учень (відділення) долає ділянку місцевості, глибиною 300 м, короткими перебіжками або 50 м переповзання по-пластунськи. Час рахується від команди на висунення до досягнення визначеного рубежу і | 2хв | | | | | | | | | | | | - порушення порядку переповзання - порушується порядок зайняття положення для стрільби лежачи |

| | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|----|--|---|------------|------------|-----------|-----------|------------|------------|------------|------------|-----------|------------|------------|------------|--|--|--|
| | перебіжками | зайняття положення для стрільби лежачи (при виконанні нормативу № 1 таким же чином) | 20с | | | | | | | | | | | | | | - не дотримуються вимоги маскуванн ^я під час перебіжок |
| | переповзанням | | 1хв 50с | 1хв 55с | 2хв 0с | 2хв 0с | 2хв 20с | 2хв 30с | 2хв 35с | 2хв 45с | 2хв 0с | 3хв 05с | 3хв 10с | 3хв 20с | | | |
| 3. | Доставка боєзапасів під вогнем противника: переповзанням перебіжками | Учень (відділення) знаходиться в положенні для стрільби стоячи. За командою учень (відділення) бере ящик для набоїв (20-25 кг) і переповзає на боку ділянку 20 м. За командою учень (відділення) бере патронний ящик і долає ділянку 40м двома перебіжками по 20 м. Час відраховується від команди «Вперед» до досягнення визначеного рубежу. | 35с | 37с | 40с | 41с | 43с | 45с | 46с | 48с | 50с | 51с | 53с | 55с | | | - порушується порядок переповзання - не дотримуються вимоги маскуванн ^я та пересування |
| 4. | Розгортання: із похідної колони у передбойовий порядок під час дій в пішому порядку | Взвод рухається в похідній колоні. За командою розгортається у передбойовий порядок і продовжує рух. Час відраховується з моменту подачі команди до прийняття передбойового | 18с | 19с | 20с | 21с | 22с | 24с | 25с | 26с | 27с | 28с | 29с | 30с | | | |

| | | порядку. Оцінюється кожний учень. | | | | | | | | | | | | | |
|----|---|---|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|--|
| | із передбойового порядку в бойовий порядок під час дій в пішому порядку | Аналогічно | 14с | 15с | 16с | 17с | 18с | 19с | 20с | 21с | 22с | 23с | 24с | 25с | |
| | - із бойового порядку в передбойовий під час дій у пішому порядку. | Аналогічно | 14с | 15с | 16с | 17с | 18с | 19с | 20с | 21с | 22с | 23с | 24с | 25с | |
| 5. | Атака передового краю оборони противника при діях в пішому порядку | Відділення наступає в ланцюг або знаходиться у вихідному положенні для наступу (в окопі) в 450-500 м від переднього краю оборони противника. За командою (сигналом) переходить у наступ. При підході до мінно-вибухових загороджень згортається в колону, долає загородження по проходу, розгортається в | 3хв 25с | 3хв 30с | 3хв 35с | 3хв 50с | 3хв 55с | 4хв 05с | 4хв 35с | 4хв 40с | 4хв 45с | 4хв 50с | 4хв 55с | 5хв 05с | - не здійснено метання гранати - метання гранати здійснено поза межами визначеного противника |

| | | | | | | | | | | | | | | | |
|----|---|---|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|------------|----------|---|
| | | лінію і продовжує атаку. З відстані 25-30 м закидає противника гранатами і вривається на передній край. Відлік часу - від команди (сигналу) «В атаку» до виходу на передній край оборони противника. | | | | | | | | | | | | | |
| 6. | Подолання зараженої ділянки місцевості з веденням вогню в русі. | Відділення в засобах захисту (протигаз, панчохи, рукавиці) у розгорнутому бойовому порядку знаходиться перед зараженою ділянкою місцевості глибиною 200м. Отримавши команду (сигнал), переходить в атаку. Ділянка долається бігом з переходом на прискорений крок при веденні вогню. Вогонь імітується 3 рази по мішенях, установлених в 100-150 м за межами зараженої ділянки. Час відраховується від команди на перехід в атаку до виходу із зараженої ділянки. | 1хв 15с | 1хв 16с | 1хв 17с | 1хв 20с | 1хв 21с | 1хв 22с | 1хв 35с | 1хв 40с | 1хв 45с | 1хв 50с | 1хв 55с | 2хв | - за падіння, запилення, забризкування один одного - несправність або вихід із ладу засобів захисту |
| 7. | Виявлення цілей вдень | Завдання на спостереження поставлене. З'являється 10 цілей на відстані 300-1500м від спостерігача. Виявляються цілі, | 9 ціл | 8 ціл | 7 ціл | 6 ціл | 5 ціл | 4 ціл | 3 ціл | 2 ціл | 1 ціл | 2 ціл | 2 ціл | 2 ціл | - помилка у визначенні відстані до цілі: - високий рівень |

| | | | | | | | | | | | | | | | | | | | |
|--|--|---|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|---|
| | | <p>визначаються місця їх розміщення на місцевості, відстані до них і наносяться на схеми. Час відраховується від команди «Приступити до розвідки цілей». На норматив відводиться 12 хв.</p> | | | | | | | | | | | | | | | | | <p>5% - достатній рівень 7% - середній рівень 9% - початковий рівень більше 10%</p> |
|--|--|---|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|---|

**НОРМАТИВИ З ВІЙСЬКОВО-ІНЖЕНЕРНОЇ ПІДГОТОВКИ
ТА КРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ**

| № з/п | Найменування нормативу | Умови (порядок) виконання нормативу | Критерії оцінювання | | | | | | | | | | | | Помилки, які знижують оцінку на один бал |
|-------|-----------------------------|--|---------------------|--------|-----------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|------------------|-------------------|------------------|------------------|---|
| | | | <i>високий</i> | | | <i>достатній</i> | | | <i>середній</i> | | | <i>початковий</i> | | | |
| | | | 12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 1 | Обладнання одиночного окопу | Окоп для стрільби з автомата лежачи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами. | 24 хв. | 25 хв. | 26 хв. | 28 хв. | 30 хв. | 32 хв. | 33 хв. | 35 хв. | 37 хв. | 38 хв. | 40 хв. | 42 хв. | 1. Неправильно вибрано місце розташування окопу. 2. Не витримані розміри окопу. 3. Недотримані вимоги маскування. |
| 2 | Обладнання одиночного окопу | Окоп для стрільби з автомата з коліна. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами | 57 хв. | 1 год. | 1 год. 5 хв. | 1 год. 7 хв. | 1 год. 08 хв. | 1 год. 10 хв. | 1 год. 12 хв. | 1 год. 15 хв. | 1 год. 17 хв. | 1 год. 20 хв. | 1 год. 23 хв. | 1 год. 25 хв. | 1. Неправильно вибрано місце розташування окопу. 2. Не витримані розміри окопу. 3. Не дотримані |

| | | | | | | | | | | | | | | | |
|---|--------------------------------|--|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|---|
| | | | | | | | | | | | | | | | вимоги маскування. |
| 3 | Обладнання одиначного окопу | Окоп для стрільби з автомата стоячи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами: | 1 год. 12 хв. | 1 год. 15 хв. | 1 год. 20 хв. | 1 год. 22 хв. | 1 год. 25 хв. | 1 год. 27 хв. | 1 год. 30 хв. | 1 год. 35 хв. | 1 год. 40 хв. | 1 год. 42 хв. | 1 год. 45 хв. | 1 год. 50 хв. | 1.Неправильно вибрано місце розташування окопу. 2.Не витримані розміри окопу. 3.Не дотримані вимоги маскування. |
| 4 | Обладнання одиначного окопу | Окоп для стрільби з ручного кулемета лежачи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами: (2 чол.) | 37 хв. | 40 хв. | 42 хв. | 43 хв. | 45 хв. | 48 хв. | 50 хв. | 55 хв. | 57 хв. | 58 хв. | 1 год. | 1 год. 5 хв. | 1.Неправильно вибрано місце розташування окопу. 2.Не витримані розміри окопу. 3.Не дотримані вимоги маскування. |
| 5 | Обладнання одиначного окопу | Окоп для стрільби з ручного кулемета з коліна. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами: (2 чол.) | 37 хв. | 40 хв. | 42 хв. | 43 хв. | 45 хв. | 48 хв. | 50 хв. | 55 хв. | 57 хв. | 58 хв. | 1 год. | 1 год. 5 хв. | 1.Неправильно вибрано місце розташування окопу. 2.Не витримані розміри окопу. 3.Не дотримані |

| | | | | | | | | | | | | | | | |
|---|--------------------------------|---|-----------|------------------------|-----------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|------------------------|---|
| | | | | | | | | | | | | | | | вимоги маскування. |
| 6 | Обладнання одиначного окопу | Окоп для стрільби з ручного кулемета стоячи. Вибір місця розташування окопу. Відривання окопу піхотною лопатою, маскування підручними засобами: (2 чол.) | 1 год. | 1 год. 05 хв. | 1 год. 7 хв. | 1 год. 10 хв. | 1 год. 12 хв. | 1 год. 15 хв. | 1 год. 17 хв. | 1 год. 20 хв. | 1 год. 22 хв. | 1 год. 25 хв. | 1 год. 27 хв. | 1 год. 30 хв. | 1.Неправильно вибрано місце розташування окопу. 2.Не витримані розміри окопу. 3.Не дотримані вимоги маскування. |

Додаток 4
до розділу «Військово-прикладна фізична підготовка»

Таблиця орієнтовних нормативів з військово-прикладної фізичної підготовки

| № з/п | Вид нормативу | Бали | | | | | | | | | | | |
|-------|--|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| | | 12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 |
| 1 | Вправа № 28 Біг 3000 м. (хв. сек.) | 11.50 | 11.55 | 12.00 | 12.05 | 12.10 | 12.15 | 12.25 | 12.30 | 12.40 | 12.45 | 12.50 | 13.00 |
| 2 | Біг 100 м. (сек.) | 13.0 | 13.2 | 13.3 | 13.5 | 13.7 | 13.8 | 14.0 | 14.2 | 14.3 | 14.5 | 14.7 | 14.9 |
| 3 | Вправа № 1 Підтягування на перекладині (разів) | 17 | 16 | 15 | 14 | 13 | 12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 |
| 4 | Стрибок у довжину з місця (см.) | 260 | 255 | 250 | 245 | 240 | 235 | 230 | 225 | 220 | 215 | 210 | 205 |
| 5 | Вправа № 37 Метання гранати Ф1 на дальність (м.) | 56 | 52 | 48 | 46 | 42 | 38 | 36 | 32 | 30 | 28 | 26 | 24 |
| 6 | Вправа № 33 Смуга перешкод (хв. сек.) | 2.05 | 2.08 | 2.10 | 2.13 | 2.15 | 2.18 | 2.20 | 2.25 | 2.30 | 2.35 | 2.38 | 2.40 |
| 7 | Вправа № 23 Човниковий біг 10×10 (сек.) | 25 | 25.4 | 25.9 | 26.3 | 26.5 | 26.8 | 27.2 | 27.7 | 28.0 | 28.5 | 29.0 | 29.5 |
| 8 | Вправа № 4 Згинання і розгинання рук в упорі на брусах (разів) | 20 | 19 | 18 | 16 | 15 | 13 | 10 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 |
| 9 | Вправа № 2 Підйом переворотом на перекладині (разів) | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | 0.5 |

| | | | | | | | | | | | | | |
|----|---|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|-------|
| 10 | Вправа № 19 Кут в упорі на брусах (сек.) | 20 | 15 | 10 | 8 | 5 | 2 | 1 | - | - | - | - | - |
| 11 | Плавання 50 м. (сек.) | 30 | 32 | 35 | 37 | 38 | 40 | 42 | 44 | 46 | 48 | 50 | 55 |
| 12 | Біг 1000 м. хв. сек. | 3.14 | 3.17 | 3.20 | 3.23 | 3..25 | 3.28 | 3.30 | 3.35 | 3.38 | 3.40 | 3.45 | 3.50 |
| 13 | Вправа № 5 КСВ | 65 | 63 | 61 | 59 | 57 | 55 | 53 | 51 | 49 | 47 | 45 | 43 |
| 14 | Вправа № 22 Біг 100 м зі старту лежачи | 15.2 | 15.3 | 15.4 | 15.5 | 15.6 | 15.7 | 15.8 | 15.9 | 16.0 | 16.1 | 16.2 | 16.4 |
| 15 | Вправа № 24 Біг 400 м, або човниковий біг 4x100 м | 1.14 | 1.15 | 1.16 | 1.17 | 1.18 | 1.19 | 1.20 | 1.21 | 1.22 | 1.25 | 1.26 | 1.27 |
| 16 | Вправа № 24б Біг 200 м, або човниковий біг 2x100м | 40.0 | 40.1 | 40.2 | 41.0 | 41.1 | 41.2 | 42.0 | 42.1 | 42.2 | 43.0 | 43.5 | 44.0 |
| 17 | Вправа № 25 Човниковий біг 6x100 м з макетом автомата | 2.30 | 2.31 | 2.32 | 2.33 | 2.34 | 2.35 | 2.36 | 2.37 | 2.38 | 2.38 | 2.40 | 2.41 |
| 18 | Біг 200 м | 8.30 | 8.31 | 8.32 | 8.33 | 8.34 | 8.35 | 8.36 | 8.37 | 8.38 | 8.39 | 9.0 | 9.01 |
| 19 | Воєнізований крос 300 м | 15.30 | 15.31 | 15.32 | 15.33 | 15.34 | 15.35 | 15.36 | 15.37 | 15.38 | 15.39 | 15.40 | 15.41 |

| | | | | | | | | | | | | | |
|----|--|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|------|
| 20 | Вправа № 8 Комплексна вправа на спритність | 9.0 | 9.1 | 9.2 | 9.3 | 9.4 | 9.5 | 9.6 | 9.7 | 9.8 | 9.9 | 10.0 | 10.1 |
| 21 | Вправа № 9 Стрибки зі скакалкою, хв, сек | 1.30 | 1.29 | 1.28 | 1.27 | 1.26 | 1.25 | 1.24 | 1.23 | 1.22 | 1.21 | 1.20 | 1.19 |
| 22 | Вправа № 14 Вправа на гнучкість (см) | -16 | -15 | -14 | -12 | -11 | -10 | -9 | -8 | -7 | -6 | -5 | -5 |
| 23 | Вправа № 3 Підйом силою на перекладині (раз) | 5 | 5 | 5 | 4 | 4 | 4 | 3 | 3 | 3 | 2 | 1 | 1 |
| 24 | Вправа № 6 Піднімання 2 гир по довгому циклу (16 кг) | 9 | 9 | 9 | 8 | 8 | 8 | 7 | 7 | 7 | 6 | 5 | 4 |
| 25 | Вправа № 7 Ривок гирі 8,16 кг (16 кг) | 44 | 43 | 42 | 30 | 29 | 28 | 20 | 19 | 18 | 10 | 9 | 8 |

Додаток 5
до розділу «Основи цивільного захисту»

**НОРМАТИВИ ІЗ ОСНОВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
ТАКРИТЕРІЇ ЇХ ОЦІНЮВАННЯ**

| № з/п | Найменування нормативу | Умови (порядок) виконання нормативу | Критерії оцінювання | | | | | | | | | | | | Помилки, які знижують оцінку на один бал |
|-------|------------------------------|---|---------------------|------|------|------------------|------|------|-----------------|------|------|-------------------|------|------|---|
| | | | <i>високий</i> | | | <i>достатній</i> | | | <i>середній</i> | | | <i>початковий</i> | | | |
| | | | 12 | 11 | 10 | 9 | 8 | 7 | 6 | 5 | 4 | 3 | 2 | 1 | |
| 1 | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 | 11 | 12 | 13 | 14 | 15 | 16 |
| 1. | Одягання протигаза. | Склад підрозділу, який навчається, знаходиться в строю на позиції, бойовій техніці або привалі. Протигаз знаходиться в похідному положенні. Несподівано подається команда «Гази». За цією командою учень бере лицьову частину обома руками так, щоб великі пальці зсередини тримали шолом-маску, фіксує підборіддя у нижньому заглибленні обтюратора. Рухом рук до гори і назад натягнути наголовник. Протигаз знімається за командою «Протигаз зняти». | 7с | 8с | 9с | 10с | 11с | 12с | 13с | 14с | 15с | 16с | 17с | 18с | Неправильно одягнута шолом-маска. Технологічно порушується виконання нормативу |
| 2. | Одягання загальновійськового | Норматив виконується за командою «Плац в рукави, | 120с | 130с | 140с | 150с | 180с | 200с | 240с | 250с | 260с | 280с | 290с | 300с | Неправильно одягнута шолом- |

| | | | | | | | | | | | | | | | |
|--|------------------------|---|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|
| | о захисного комплекту. | <p>панчохи, рукавиці вдягнути». «Гази». За цією командою учень одягає куртку в рукави, одягає захисні панчохи.</p> <p>Одягає протигаз і тримає за тасьму для розкриття плаща.</p> <p>Одягає рукавиці, одягає плащ в рукави, капюшон, застібає борти плаща. Одягає петлі на пальці. Час на виконання нормативу розпочинається від моменту подання команди до закінчення виконання нормативу.</p> | | | | | | | | | | | | | <p>маска. Не застебнуті борти плаща. Не вдягнутий капюшон.</p> <p>Не застебнуті панчохи. Порушена послідовність виконання нормативу.</p> |
|--|------------------------|---|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|--|